

ΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΞΕΝΩΝ

ΓΛΩΣΣΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ANALYZING THE SECOND LANGUAGE
GRAMMAR OF GREEK LEARNERS OF ENGLISH: THE
PHENOMENON OF NULL SUBJECTS**

Αθανασιάδου Ελπίδα

Επιβλέπουσα: Καρρά Αναστασία

Καθηγήτρια Εφαρμογών

Ηγουμενίτσα, Μάιος 2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία, με τίτλο «Μετάφραση από το *Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects*», εκπονείται στα πλαίσια της περάτωσης των προπτυχιακών μου σπουδών στο Τ.Ε.Ι. Ηγουμενίτσας Κατεύθυνση Εφαρμοσμένων Ξένων Γλωσσών στη Διοίκηση και στο Εμπόριο.

Για τους σκοπούς της εργασίας χρησιμοποιήθηκε το βιβλίο *Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects* της Δρ. Αλεξάνδρας Πρέντζα, απ' όπου αντλήθηκαν τα προσφορότερα προς μετάφραση αποσπάσματα.

Εν πρώτοις, στην επιλογή του συγκεκριμένου βιβλίου συνέβαλε το γεγονός ότι διαλαμβάνει ένα ζήτημα που απευθύνεται ειδικά στην επιστήμη της γλωσσολογίας της και, ως εκ τούτου, περιλαμβάνει εξειδικευμένο περιεχόμενο, κατάλληλο για την αναζήτηση των ιδιαίτερων πτυχών της ειδικής μετάφρασης.

Έπειτα, η ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει το εν λόγω βιβλίο, ήτοι το γεγονός ότι η γλώσσα σύνταξής του είναι η Αγγλική μα η γλωσσική κοινότητα-στόχος του—όπως μαρτυρά και ο τίτλος—είναι η Ελληνική, επιτρέπει μία διαφορετική ματιά στην ίδια τη διαδικασία της μετάφρασης ενός τέτοιου κειμένου και τον βαθμό δυσκολίας της μεταφοράς των λεγομένων του πρωτοτύπου στο μετάφρασμα.

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, στόχος της παρούσας εργασίας είναι να αναζητήσει, να εντοπίσει και να καταδείξει τις ιδιαιτερότητες και τις δυσκολίες της μετάφρασης ενός κειμένου με εξειδικευμένο λεξιλόγιο και κοινό, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση τυγχάνει να είναι ίδιο για το πρωτότυπο κείμενο και για το μετάφρασμα, καθώς και να παρουσιάσει τους τρόπους αντιμετώπισής τους.

Λέξεις-κλειδιά: μετάφραση, γλωσσολογία, μετάφραση ειδικών κειμένων, ορολογία, translation, linguistics, translation of specialized texts, terminology,

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια, κ. Καρρά Αναστασία, για την πολύτιμη βοήθεια, επισταμένη καθοδήγηση και επωφελή νουθεσία που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της σύνταξης της παρούσας πτυχιακής εργασίας, προσβλέποντας πάντα στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	- 6 -
ΜΕΡΟΣ Ι - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	- 8 -
ΜΕΡΟΣ ΙΙ.....	- 38 -
Α. ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ.....	- 38 -
Α.1 Μετάφραση	- 38 -
Α.1.1 Μετάφραση ειδικών κειμένων.....	- 40 -
Α.2 Γλωσσολογία.....	- 41 -
Α.2.1 Γενικά χαρακτηριστικά της ορολογίας της Γλωσσολογίας.....	- 42 -
Α.3 Μετάφραση και γλωσσολογία	- 43 -
Α.3.1 Οι 7 μεταφραστικές τεχνικές των J.P. Vinay & J. Darbelnet.....	- 43 -
Α.4 Κείμενα – ειδικά κείμενα – ισοδύναμα κείμενα	- 47 -
Α.4.1 Κείμενα και ειδικά κείμενα	- 47 -
Α.4.2 Ειδικά κείμενα και επίπεδο ύφους	- 47 -
Α.4.3 Είδη ισοδυναμίας	- 48 -
Β. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ.....	- 49 -
Β.1 Το βιβλίο	- 49 -
Β.2 Μεθοδολογία της μετάφρασης.....	- 50 -
Β.3 Μελέτη παραδειγμάτων.....	- 52 -
Β.3.1 Μεταφραστικές τεχνικές J.P. Vinay & J. Darbelnet	- 52 -
Β.3.2 Ορολογιακή ανάλυση	- 58 -
Β.3.3 Ισοδυναμία	- 62 -
Β.3.4 Επίπεδο ύφους	- 64 -
Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	- 64 -
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	- 66 -
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	- 67 -
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	- 69 -

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο σημείο αυτό κρίνεται αναγκαία η σύντομη παρουσίαση του βιβλίου που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα εργασία καθώς και μία πρώτη αναφορά στη δομή και το περιεχόμενο της δεύτερης.

Ο τίτλος, *Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects* («Ανάλυση της Γραμματικής της Δεύτερης Γλώσσας των Ελλήνων Εκπαιδευομένων της Αγγλικής: Το Φαινόμενο των Κενών Υποκειμένων»), θεωρείται ενδεικτικός της ειδικής πραγματολογίας, της επιστημονικής φύσης και του εξειδικευμένου κοινού του βιβλίου.

Εν συνόψει, κι αν είναι δυνατόν να συμπύξει κανείς το περιεχόμενο ενός βιβλίου σε λίγες γραμμές, το βιβλίο παραθέτει γλωσσολογικές θεωρίες γύρω από την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας και ύστερα μελετά την ορθότητά τους με γνώμονα την κατάκτηση της Αγγλικής και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της από τους Έλληνες εκπαιδευόμενους.

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι οι 30 σελίδες του πρωτοτύπου που επιλέχθηκαν (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), καλύπτουν τόσο το θεωρητικό όσο και το πρακτικό μέρος του βιβλίου ώστε να καταστεί δυνατή μία σφαιρική παρουσίαση του περιεχομένου του, στο βαθμό που το επιτρέπει η εκ των πραγμάτων περιορισμένη έκταση του προς μετάφραση κειμένου στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Σε ό, τι αφορά τη δομή της εργασίας, στο πρώτο μέρος που ακολουθεί παρατίθεται η μετάφραση των επιλεγθέντων αποσπασμάτων. Το δεύτερο μέρος εξυπηρετεί διττό σκοπό. Αφενός, στο πρώτο κεφάλαιο καταγράφονται θεωρίες γύρω από τη μετάφραση γενικότερα αλλά και τη μετάφραση ειδικών κειμένων ειδικότερα, καθώς και τη γλωσσολογία, τη σχέση της με τη μετάφραση και τις τεχνικές που έχει προσθέσει στη φαρέτρα των μεταφραστών, βοηθώντας τους να ξεπεράσουν τις δυσκολίες που παρουσιάζονται κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Επίσης εξετάζεται το ειδικό λεξιλόγιο και το επίπεδο ύφους που χρησιμοποιεί το πρωτότυπο.

Αφετέρου, το δεύτερο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους μελετά τις προαναφερθείσες θεωρίες μέσα από παραδείγματα του μεταφράσματος και παρουσιάζει συμπεράσματα γύρω από την εφαρμογή τους αλλά και τη χρησιμότητά τους στη συγκεκριμένη μεταφραστική διαδικασία. Στο ίδιο κεφάλαιο, μελετάται και αξιολογείται επίσης η μεταφορά της ορολογίας και του επιπέδου ύφους του πρωτοτύπου στην ελληνική γλώσσα.

Τέλος, στο τρίτο μέρος της παρούσης παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που εξήχθησαν από ολόκληρη την εμπειρία της μετάφρασης των σελίδων του βιβλίου *Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects*, κι έπειτα, λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουν προηγηθεί, συμπεράσματα τα οποία αφορούν στη μετάφραση κειμένων γλωσσολογίας γενικότερα.

ΜΕΡΟΣ Ι - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ανάλυση της Γραμματικής Δεύτερης Γλώσσας των Ελλήνων Εκπαιδευομένων της Αγγλικής: *Το Φαινόμενο των Κενών Υποκειμένων*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΘΕΩΡΙΕΣ ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες, έχει επιτευχθεί συναίνεση μεταξύ των μελετητών ως προς το ότι η προσεκτική διερεύνηση των διαδικασιών κατάκτησης δεύτερης γλώσσας (Γ2) μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη κατά τη διδασκαλία¹ και την εκμάθηση της και επιπλέον να παρέχει πολύτιμες γνώσεις γύρω από την κατανόηση της βιολογικής κληροδότησης της ανθρώπινης γλώσσας (Epstein et al.1996). Η αντίληψη που χαρίζει η κατάκτηση της Γ2 σε συνδυασμό με τις αντιλήψεις γύρω από την κατάκτηση της πρώτης γλώσσας (Γ1) και της άτυπης γλωσσικής ανάπτυξης (ήτοι, της γλωσσικής ανάπτυξης σε παιδιά με γλωσσικές και γνωστικές διαταραχές) είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη μιας γενικότερης θεωρίας περί της εκμάθησης γλωσσών.

1.1 Η Καθολική Γραμματική

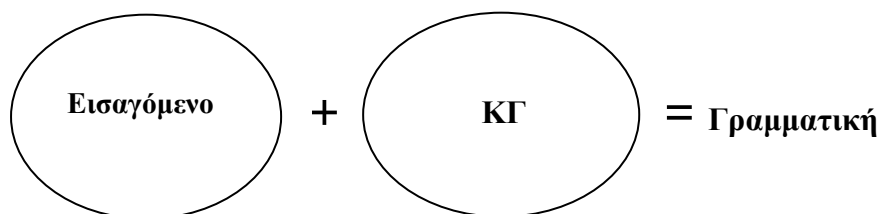
Το έργο του Τσόμσκι (1981, 1986a, 1995) παρείχε ένα ευσχήμον, εκλεπτυσμένο θεωρητικό πλαίσιο για την κατάκτηση της Γ1, τη θεωρία της **Καθολικής Γραμματικής** (ΚΓ). Η θεωρία δικαιολογεί ικανοποιητικά δύο βασικά φαινόμενα της ανάπτυξης της Γ1: πρωτίστως, την

¹ Ο όρος «εκμάθηση ξένων γλωσσών» αναφέρεται στη διαδικασία εκμάθησης μιας γλώσσας διαφορετικής από εκείνη της κοινότητας ή εκείνης που ομιλείται στο σπίτι μέσω επίσημης διδασκαλίας. Ο όρος «κατάκτηση δεύτερης γλώσσας» αναφέρεται στην διαδικασία εκμάθησης της γλώσσας σε περιπτώσεις ατομικής ή κοινωνικής διγλωσσίας. Ωστόσο, η πνευματική άποψη για την εκμάθηση της γλώσσας (βάσει των θεωριών του Τσόμσκι) υποστηρίζει ότι οι διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα κατά την κατάκτηση της πρώτης γλώσσας, λειτουργούν και κατά την εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας μετέπειτα. Υιοθετώντας αυτήν την άποψη, η κατάκτηση μίας μη μητρικής (δλδ. Γ1) γλώσσας θα αναφέρεται στην παρούσα εργασία με τον όρο «κατάκτηση δεύτερης γλώσσας».

ομοιομορφία, την πηγασιότητα και την αξιοσημείωτη επιτυχία με την οποία τα παιδιά κατακτούν τη μητρική τους γλώσσα (το φαινόμενο καλείται *επιχείρημα για την ανάπτυξη*) και, εν δεύτεροις, το γεγονός ότι το γλωσσικό εισαγόμενο που αποτελεί το έναυσμα αυτής της επιτυχημένης διαδικασίας κατάκτησης κρίνεται ουσιαστικά φτωχό και περιορισμένο εν συγκρίσει με την πολυσύνθετη γλωσσική γνώση που εν τέλει αποκτούν τα παιδιά (*επιχείρημα για την ένδεια του ερεθίσματος*) .

Ο Τσόμσκι (1981) υποστήριξε ότι η κατάκτηση της γλώσσας καθοδηγείται από μία βιολογικά κληροδοτούμενη γλωσσική ικανότητα στο εσωτερικό του εγκεφάλου που επιτρέπει στα παιδιά να αναπτύξουν μία γραμματική βασισμένη στη γλωσσική εμπειρία τους. Αυτή η βιολογικά κληροδοτούμενη γλωσσική ικανότητα ενσωματώνει ένα σύνολο βασικών αρχών, οι οποίες συμβατικά καλούνται *Καθολικές αρχές της Γραμματικής* και περιορίζουν κατηγορηματικά τόσο την τάξη των κατακτήσιμων γραμματικών όσο και τη μορφή τους. Ωστόσο, η ΚΓ δικαιολογεί την πολυτυπία των δομικών ιδιοτήτων των ανθρώπινων γλωσσών με την έννοια των *παραμέτρων*. Οι παράμετροι αντιπροσωπεύουν τις περιορισμένες επιτρεπτές δυνατότητες μέσα στα πλαίσια των αμετάβλητων αρχών της ΚΓ και πρέπει να καθορίζονται από την εμπειρία, ήτοι την έκθεση σε γλωσσικά εισαγόμενα. Μία παράμετρος μπορεί λάβει δύο ή περισσότερες τιμές και οι εκάστοτε γλώσσες θα προβούν σε διαφορετικές επιλογές μεταξύ αυτών των τιμών. Ο καθορισμός της μίας ή της άλλης τιμής των παραμέτρων μπορεί να συντελέσει στη δια-γλωσσική ποικιλότητα δεδομένου ότι οι συνέπειες ενός συνόλου επιλογών μπορεί να διαφέρουν σημαντικά από τις συνέπειες ενός άλλου συνόλου επιλογών. Ταυτόχρονα, περιορισμένα μόλις στοιχεία επαρκή για τον καθορισμό των παραμέτρων της ΚΓ θα προσδιορίσουν εξαιρετικά περίτεχνες γραμματικές. Ο Τσόμσκι (1981) υποστήριξε ότι η κατακτημένη γραμματική σχετίζεται έμμεσα με τη γλωσσική εμπειρία, με άλλα λόγια τα γλωσσικά εισαγόμενα, όπως αυτή η σχέση μεσολαβείται από την ΚΓ. Επομένως, σύμφωνα με την προσέγγιση αρχών και παραμέτρων (*A&I*) της θεωρίας της ΚΓ, όπως αναφέρθηκε συνοπτικά ανωτέρω, η διαδικασία κατάκτησης της γλώσσας μπορεί να παρουσιαστεί ως εξής:

Σχήμα 1. Η προσέγγιση της θεωρίας της ΚΓ περί της γλωσσικής κατάκτησης.

Στα πλαίσια της έρευνας για την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας (ΚΔΓ) χρησιμοποιήθηκε επίσης η προσέγγιση των Α&Π της θεωρίας της ΚΓ ως θεωρητικό μοντέλο το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να εξηγήσει τους μηχανισμούς που επιτρέπουν και καθοδηγούν τη δόμηση των γραμματικών της Γ2. Η ανακάλυψη κοινών χαρακτηριστικών σε ό,τι αφορά τον τρόπο που μεταβάλλεται η Γ2 με την πάροδο του χρόνου, ανεξαρτήτως της ηλικίας του εκπαιδευομένου, η γλωσσική και η μαθησιακή κατάσταση στη Γ1 (για μία επισκόπηση, βλέπε Larsen – Freeman & Long 1991) ενίσχυσαν το επιχείρημα υπέρ της ύπαρξης ενός υποκείμενου μηχανισμού που επιτρέπει και ταυτόχρονα περιορίζει την ανάπτυξη των γραμματικών της Γ2. Με άλλα λόγια, η διεπόμενη από κανόνες και συστηματική φύση της Γ2 συνηγορούσε περισσότερο υπέρ των *γνωστικών* προσεγγίσεων της ΚΔΓ παρά υπέρ των συμπεριφορικών και στρουκτουραλιστικών προσεγγίσεων που είχαν ευνοηθεί παλαιότερα. Από την άλλη πλευρά, οι μελετητές δεν θα μπορούσαν να αγνοήσουν δεδομένα που υποδηλώνουν ότι η γλωσσική επιτέλεση της Γ2 διαφέρει σημαντικά από εκείνο των φυσικών ομιλητών, ενίοτε και σε περιπτώσεις όπου το επίπεδο γλωσσικής επάρκειας των υπό εξέταση εκπαιδευόμενων είναι εξαιρετικά υψηλό. Αυτή η ασυνέπεια στη γλωσσική επιτέλεση της Γ2 καλείται και «μεταβλητότητα» (Tsimplici 2005) ή «προαιρετικότητα» (Sorace 1993, 2000, 2005) του εκπαιδευομένου.

Πρότερες έρευνες γύρω από τη Γ2 επιχείρησαν να προσεγγίσουν τα δύο αυτά θεμελιώδη ζητήματα προτείνοντας διαφορετικούς βαθμούς διαθεσιμότητας της ΚΓ στην κατάκτηση της Γ1. Το γεγονός αυτό οδήγησε στη διατύπωση τριών βασικών προσεγγίσεων: προσεγγίσεις «Μη Πρόσβασης», «Ολικής Πρόσβασης» και «Μερικής Πρόσβασης». Πριν από την παρουσίαση αυτών των προσεγγίσεων, θα εξετασθεί μία σημαντική υπόθεση για τις θεωρίες της ΚΔΓ.

1.1.1 Η Υπόθεση της Κρίσιμης Περιόδου

Ο Lenneberg στο σημαίνον έργο του *Οι Βιολογικές Βάσεις της Γλώσσας* (1967) πρότεινε την ύπαρξη μιας *κρίσιμης περιόδου* για την κατάκτηση της γλώσσας, η οποία έχει νευρολογική βάση, εκδηλώνεται ως αυξημένη ευαισθησία απέναντι σε γλωσσικά ερεθίσματα και διαρκεί μέχρι τα πρώτα χρόνια της εφηβείας (12-13 έτη). Το άτομο διατηρεί μία έμφυτη εγκεφαλική πλαστικότητα για την οργάνωση των λειτουργιών του εγκεφάλου, η οποία κρίνεται απαραίτητη για την ανάπτυξη της ομιλίας αλλά και της γλώσσας. Μετεφηβικά, αυτή η

πλαστικότητα του εγκεφάλου που επιτρέπει την προσαρμογή στις φυσιολογικές απαιτήσεις της λεκτικής συμπεριφοράς γρήγορα φθίνει. Οι Johnson και Newport (1991) αναφέρθηκαν σε αυτό το φαινόμενο ως «γενικότερο φαινόμενο της μείωσης της ικανότητας κατά την ωριμότητα» (1991:216).

Σε μία πολύ πρόσφατη εργασία ο Patkowski (υπό εκτύπωση) ερευνά τις προβλέψεις της Υπόθεσης της Κρίσιμης Περιόδου εξετάζοντας την πάρωρη κατάκτησης της Γ1 σε τρεις διαδεδομένες περιπτώσεις ακραίας γλωσσικής απομόνωσης κατά την παιδική ηλικία και δύο πρόσφατες περιπτώσεις από τη βιβλιογραφία της Νευρολογίας. Μία από τις συντακτικές ιδιότητες που ερευνά ο Patkowski είναι αυτή του υποκειμένου (κενό/φανερό). Τα ευρήματα του αποδεικνύουν ότι οι νεότερες περιπτώσεις στοιχειοθετούν με μεγαλύτερη επιτυχία τις παραμέτρους εν συγκρίσει με τις γηραιότερες και ότι η γλωσσική επιτέλεση μειώνεται σημαντικά όσο αυξάνει η ηλικία. Δεδομένου ότι, εξ ορισμού, η κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας ξεκινά σε μεταγενέστερο σημείο της ζωής, η Υπόθεση της Κρίσιμης Περιόδου κρίνεται καθοριστικής σημασίας για τη μελέτη και τη θεωρία της δεύτερης γλώσσας και συνδέεται άρρηκτα με το ζήτημα *εάν και με ποιον τρόπο* είναι διαθέσιμη η ΚΓ στους εκπαιδευόμενους.

1.1.2 Οι Προσεγγίσεις της «Μη Πρόσβασης»

Οι προσεγγίσεις της «Μη Πρόσβασης», οι οποίες διαμορφώθηκαν στα πλαίσια της παλαιότερης βιβλιογραφίας της Γ2, (Clashen & Muysken 1986, Schachter 1988, Bley-Vroman 1989) πρότειναν ότι κατά την κατάκτηση της Γ2 από ενήλικες δεν υπάρχει καμία πρόσβαση στην ΚΓ και ότι οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να καταφύγουν σε άλλους μηχανισμούς μάθησης, οι οποίοι δεν αφορούν μονάχα στη γλώσσα. Κατά το ίδιο σκεπτικό, ο Meisel (1997) υποστήριξε, πιο πρόσφατα, ότι η κατάκτηση της Γ2 χαρακτηρίζεται από την ανεπάρκεια σε επίπεδο συντακτικών (και άλλων) ιδιοτήτων με τις γραμματικές της Γ2 να διαφέρουν σημαντικά από εκείνες της Γ1.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΚΓ αποτελεί μία θεωρία που θέτει περιορισμούς στη γλωσσική αναπαράσταση, η υπόθεση της «Μη-Πρόσβασης» υπονοεί ότι τα συστήματα της Γ2 δεν εμφανίζουν περιορισμούς τόσο στη μορφή όσο και στη λειτουργία τους. Ωστόσο, τα δεδομένα των ερευνών γύρω από την ΚΔΓ των τελευταίων ετών εμφανίζεται ότι διαψεύδουν μία τέτοια υπόθεση αποδεικνύοντας ότι οι γραμματικές της Γ2 πιθανόν και να μην φανερώνουν πάντοτε

τις ιδιότητες της γλώσσας-στόχου, παρ' όλα αυτά συνιστούν πιθανά ανθρώπινα γλωσσικά συστήματα. Τέτοιου είδους ευρήματα ενισχύουν τον ισχυρισμό ότι οι έμφυτες ιδιότητες περιορίζουν και την κατάκτηση της Γ2.

1.1.3 Οι προσεγγίσεις «Ολικής Πρόσβασης»

Οι μελετητές της Γ2 που τάσσονται υπέρ της υπόθεσης της «Ολικής Πρόσβασης» ισχυρίζονται ότι οι ιδιότητες της Γ1 είναι εν τέλει επιτεύξιμες στην κατάκτηση της Γ2 (White 1986, Schwartz & Sprouse 1994, 1996, Vainikka & Young-Scholten 1994, Eubank 1996, Epstein, Flynn & Martohardjono 1996, Grondin & White 1996). Παρά το γεγονός ότι επιβεβαιώνονται οι διαφοροποιήσεις μεταξύ των διάφορων καταγραφών σχετικά με την δεδομένη αρχική κατάσταση των γραμματικών της Γ2 (λ.χ. *γραμματικές αναπαραστάσεις*: Schwartz & Sprouse 1994, 1996, Grondin & White 1996 *ΚΓ*: Epstein, Flynn & Martohardjono 1996, *λεξιλογικές κατηγορίες*: Young-Scholten 1994), όλες οι καταγραφές της Ολικής Πρόσβασης προβλέπουν ότι η εκπαιδευόμενοι της Γ2 εν τέλει θα έχουν πρόσβαση σε όλες τις κατηγορίες και τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται για πλήρως γραμματικές αναπαραστάσεις στη γλώσσα στόχο. Η απόκλιση αυτή μεταξύ των γραμματικών τελικού σταδίου της Γ2 και των γραμματικών της Γ1 αποδίδεται στις δυσκολίες που πιθανόν αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι κατά την ερμηνεία ενός εισαγόμενου της Γ2, η οποία θα μπορούσε ενδεχομένως να απορρέει από την αρχική μεταφορά των γραμματικών ιδιοτήτων της Γ1 (Schwarz & Sprouse 1996, Schwartz 1999).

1.1. 4 Οι προσεγγίσεις «Μερικής Πρόσβασης»

Απομακρυνόμενη από την αρχική αντίθεση μεταξύ των προσεγγίσεων της «Ολικής Πρόσβασης» και της «Μη Πρόσβασης» προσεγγίσεις, η παρατήρηση μίας αποκλίνουσας μεν συστηματικής δε γλωσσικής επιτέλεσης της Γ2 έδωσε έναυσμα στις προσεγγίσεις μερικής πρόσβασης της ΚΔΓ, οι οποίες πρότειναν την ύπαρξη διαθέσιμης, εν τούτοις μερικής, ΚΓ κατά την κατάκτηση της Γ2 (Tsimpli & Roussou 1991, Smith & Tsimpli 1995, η «*Υπόθεση των Αποτυχημένων Λειτουργικών Χαρακτηριστικών*» των Hawkins & Chan 1997, η «*Υπόθεση Διαταραχής της Τοπικότητας*» από τον Beck 1998, η «*Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας*» των

Tsimplici & Dimitrakopoulou 2007). Πιο συγκεκριμένα, οι εν λόγω αναφορές υποστηρίζουν ότι ενώ οι αρχές της ΚΓ είναι προσβάσιμες για τους εκπαιδευόμενους της Γ2 και, ως εκ τούτου, καθοδηγούν την κατάκτηση της Γ2, παράμετροι οι οποίες αφορούν αποκλειστικά στην λειτουργική μονάδα της ΚΓ και σχετίζονται με τη διαγλωσσική συντακτική απόκλιση, εκτίθενται στη επίδραση της ωριμότητας και αντιστέκονται στην επαναφορά τιμών από τη Γ1 στη Γ2 κατά την κατάκτηση της Γ2 (Tsimplici & Roussou 1991, Hawkins et al. 1993, Smith & Tsimplici 1995, Hawkins & Chan 1997). Αυτές οι αναφορές υποστηρίζουν ότι η Γ1 αναμένεται να επηρεάζει τις γραμματικές της Γ2 ακόμα και σε προχωρημένα στάδια της ανάπτυξης μέσω των συντακτικών επιλογών της Γ1.

1.2 Μινιμαλισμός και Θεωρίες Κατάκτησης της Δεύτερης Γλώσσας

Το 1995 ο Τσόμσκι παρουσίασε μία καθοριστικής σημασίας προσέγγιση της γλωσσικής θεωρίας που είναι γνωστή ως «*Το Μινιμαλιστικό Πρόγραμμα*». Στα πλαίσια της εν λόγω προσέγγισης, η αρχική κατάσταση του «γνωστικού οργάνου» (Chomsky 2007:1)–η ΚΓ σε προηγούμενο έργο του–αποτελείται από ένα *λεξικό*, ένα *υπολογιστικό σύστημα* (συντακτικό) και τις *διεπαφές* Λογικής Δομής (ΛΔ) και Φωνητικής Δομής (ΦΔ). Η ΛΔ και η ΦΔ περιγράφονται ως συμβολικά, αναπαραστατικά συστήματα, έκαστο εκ των οποίων αντιστοιχεί σε ένα σύστημα γλωσσικής επιτέλεσης: η ΛΜ ορίζεται ως η διεπαφή μεταξύ της γλώσσας και του εννοιολογικού-προθετικού συστήματος ενώ η ΦΔ ως η διεπαφή μεταξύ της γλώσσας και του αρθρωτικού-αντιληπτικού συστήματος.

Το λεξικό είναι ο κατάλογος που παρέχει ατομικά στοιχεία, τα λεξιλογικά στοιχεία, τα οποία περιλαμβάνουν δομημένες σειρές ιδιοτήτων, καλούμενες *χαρακτηριστικά*. Οι λειτουργίες που χαρακτηρίζουν τις γλωσσικές εκφράσεις ανήκουν σε μία από τις εξής τρεις κατηγορίες: τη φωνολογική, τη σημασιολογική και την τυπική. Το υπολογιστικό σύστημα είναι ένας παραγωγικός μηχανισμός που χρησιμοποιεί λεξιλογικά στοιχεία ώστε να σχηματίσει γλωσσικές εκφράσεις – ζεύγη ήχου και σημασίας. Ο σχηματισμός μιας γλωσσικής έκφρασης περιλαμβάνει την επιλογή των λεξιλογικών στοιχείων από το λεξικό, καθώς και την επιτέλεση διάφορων εφαρμογών. Αυτή η διαδικασία καλείται *παραγωγή*. Βάση του υπολογιστικού συστήματος αποτελεί η συγχώνευση (Εξωτερική Συγχώνευση ή Εσωτερική Συγχώνευση (Μετακίνηση), Τσόμσκι 2007), μια λειτουργία που εφαρμόζεται δίχως περιορισμούς επιλέγοντας ήδη υπάρχουσες δομές (γλωσσικές εκφράσεις) και συνδυάζοντάς τις σε νέες

δομές, αποφέροντας κατ' αυτόν τον τρόπο άπειρες εκφράσεις. Υποθεθίσθω ότι ο βέλτιστος υπολογισμός απαιτεί κάποια μορφή αυστηρής κυκλικότητας, τότε λαμβάνεται ως δεδομένο (Τσόμσκι 2000 κ.ε.) ότι σε ορισμένα στάδια των επαναλαμβανόμενων εφαρμογών Συγχώνευσης που ονομάζονται *φάσεις*, το συντακτικό αντικείμενο αποστέλλεται σε δύο διεπαφές όπου καθίσταται απροσπέλαστο κατά τις μεταγενέστερες συνδέσεις (*Συνθήκη μη Διείσδυσης Φάσης*). Η σύνδεση στη διεπαφή ΦΔ καλείται *Σημείο Εκφώνησης*.

Μία παραγωγή πρέπει να ερμηνευτεί πλήρως και στις δύο διεπαφές (*Αρχή της Πλήρους Ερμηνείας*), γεγονός που προϋποθέτει ότι είναι δομημένη ορθά τόσο σε φωνολογικό όσο και σημασιολογικό επίπεδο. Ενώ τα φωνολογικά χαρακτηριστικά απομακρύνονται μέσω του σημείου εκφώνησης, τα τυπικά χαρακτηριστικά παραμένουν διαθέσιμα κατά τον υπολογισμό στη ΛΔ (Τσόμσκι 1995:231). Επομένως, τα τυπικά χαρακτηριστικά των λεξιλογικών στοιχείων, καλούμενα *μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της ΛΔ*, τα οποία, σε αντίθεση με τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά, δεν συμβάλλουν στη σημασιολογική ερμηνεία αυτού του στοιχείου, πρέπει να απαλείφονται ειδικά η παραγωγή καταρρέει. Σε αυτό το σημείο περιγράφονται οι διαφορές μεταξύ ερμηνεύσιμων και μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών σύμφωνα με τον Τσόμσκι.

1.2.1 Ερμηνεύσιμα και μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά

Ως ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της ΛΔ ορίζονται εκείνα που, παρότι σχετίζονται με τον συντακτικό υπολογισμό, έχουν σημασιολογική βαρύτητα και, ως εκ τούτου, είναι ορατά και σε εννοιολογικά/προθετικά συστήματα γνώσης: χαρακτηριστικά όπως [έμφαση], [έμψυχο] για τις αντωνυμίες, [σαφήνεια] για τα ουσιαστικά και τις αντωνυμίες, πρόσωπο, αριθμός και γένος (γνωστά και ως *φ-χαρακτηριστικά*) για τα ουσιαστικά, καθώς και [χρόνος] για τα ρήματα. Επιπρόσθετο ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό βαρύνουσας σημασίας για τη μελέτη που παρουσιάζεται εδώ κρίνεται το χαρακτηριστικό του [προσώπου] για τα ουσιαστικά και τις αντωνυμίες. Τα υποκείμενα κατηγοριοποιούνται σε αναφορικά που περιέχουν ένα σημασιολογικά ερμηνεύσιμο [πρόσωπο] ή [αναφορικό] χαρακτηριστικό (δηλαδή *εγώ, εσύ,*

αυτός, ο Γιάννης, τα παιδιά) αλλά και πλεοναστικά τα οποία στερούνται ερμηνεύσιμου [προσώπου] ή [αναφορικού] χαρακτηριστικού (λ.χ. *it, there* στα Αγγλικά)².

Από την άλλη πλευρά, τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της ΛΔ είναι τα ισοδύναμα των ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών (Pesetsky & Torrego 2001) τα οποία, ελλείψει σημασιολογικής βαρύτητας, δεν διακρίνονται από τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά. Παραδείγματα μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών αποτελούν η [πτώση] για τα ουσιαστικά και τα *φ*-χαρακτηριστικά (πρόσωπο, αριθμός, γένος) για τα επίθετα και τα ρήματα.

Δεδομένου ότι τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά πρέπει να ελέγχονται και να απαλείφονται ενώ τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά δεν χρήζουν ελέγχου/αξιολόγησης (βλ. επίσης Pesetsky & Torrego 2004), συνάπτουν μία σχέση *Συμφωνίας* με ένα ανάλογο ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό με αποτέλεσμα να διαγράφονται, γεγονός που τα καθιστά αόρατα τόσο σε σημασιολογικό όσο και σε φωνητικό επίπεδο.

Ο Τσόμσκι υποστηρίζει ότι ενώ τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά και η λειτουργία της Συγχώνευσης παραμένουν διαγλωσσικά αμετάβλητα, τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά ποικίλλουν ανά τις διάφορες γλώσσες. Η υπόθεση αυτή αποτυπώνεται εύστοχα πάνω στη χαρακτηριστική διαγλωσσική ποικιλότητα που εντοπίζεται γύρω από την «Παράμετρο του Κενού Υποκειμένου» (ΠΚΥ). Οι γλώσσες κενού υποκειμένου (ΓΚΥ) όπως τα Ελληνικά αλλά και οι γλώσσες μη κενού υποκειμένου (ΓΜΚΥ) όπως τα Αγγλικά διαφέρουν κατά τις διαδικασίες αξιολόγησης που ακολουθούν για τον έλεγχο των μη ερμηνεύσιμων *φ*-χαρακτηριστικών του Χ(ρόνου), όπως θα συζητηθεί στο Κεφάλαιο 2.

Τα ανωτέρω αποδεικνύουν ότι στα πλαίσια του μινιμαλισμού, η έννοια των *παραμέτρων*, ήτοι των τόπων της διαγλωσσικής ποικιλότητας, ανασυντίθεται και εκφράζεται μέσω της έννοιας των μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών. Πιο πρόσφατες θεωρίες της ΚΔΓ επωφελούνται της διάκρισης μεταξύ ερμηνεύσιμων και μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών, όπως θα αποδειχθεί και κατωτέρω.

1.2.2 Αναθεώρηση της Υπόθεσης της Ολικής Πρόσβασης: Η «Υπόθεση Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών» της Lardiere

² Οι Τσίμπλη και Ρούσσου (1991) και Τσίμπλη (1997) πρότειναν ότι τα πλεοναστικά υποκείμενα φέρουν μόνον ένα μη ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό [D]/Αρχής της Διευρυμένης Προβολής (ΑΔΠ), το οποίο σχετίζεται με την απαίτηση του υποκειμένου των προτάσεων.

Κατά τη Lardiere (2007, 2008, 2009), στα πλαίσια της διαδικασίας κατάκτησης της Γ2, οι εκπαιδευόμενοι έρχονται αντιμέτωποι με το πρόβλημα της «οργάνωσης» (σύνδεση) των χαρακτηριστικών σε νέες τυπικές διαρθρώσεις της Γ2. Επιχειρώντας αφενός να δικαιολογήσει την επίδραση της Γ1 και αφετέρου τη μεταβλητότητα της γραμματικής της Γ2, υποστηρίζει ότι ακόμη και όταν η Γ1 και η Γ2 υποστασιώνουν ίδια χαρακτηριστικά, οι εκπαιδευόμενοι ίσως χρειαστεί να σχηματίσουν νέες δέσμες χαρακτηριστικών. Επιπρόσθετα, τα χαρακτηριστικά της Γ1 πρέπει να διαχωριστούν με σκοπό να επανοργανωθούν σε διαφορετικές διαρθρώσεις, μία εργασία απαιτητική μα, κατά τη Lardiere, εφικτή.

Αν και η υπόθεση της Lardiere δεν παρέχει σαφείς προβλέψεις σε περιπτώσεις όπου η Γ1 και η Γ2 υποστασιώνουν διαφορετικά χαρακτηριστικά (βλ. επίσης White 2009), η προσέγγιση της συνεπάγεται ότι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 κατά τη συγκεκριμένη διαδικασία δεν είναι κατ' ανάγκην μόνιμα. Όσον αφορά τα ερμηνευσιμότητα των χαρακτηριστικών, η Υπόθεση της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών προϋποθέτει ότι όλα τα χαρακτηριστικά, ανεξαρτήτως σημασιολογικής βαρύτητας, πρέπει να υπόκεινται σε αναδιάρθρωση.

1.2.3 Οι Υποθέσεις Έλλειψης Τυπικών Χαρακτηριστικών

Το 2007, οι Τσιμπλή και Δημητρακοπούλου προέβαλαν την «Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας» για την ΚΔΓ. Σύμφωνα με αυτή την υπόθεση, ενώ ορισμένα στοιχεία της ΚΓ όπως ο υπολογιστικός μηχανισμός και οι σχετικές λειτουργικές αρχές είναι προσβάσιμες κατά την κατάκτηση της Γ2, τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά που δεν υποστασιώνει η Γ1 καθίστανται μη προσβάσιμα για τους εκπαιδευομένους της Γ2. Πιο συγκεκριμένα, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι εάν τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά δεν επιλέγονται από τον κατάλογο των χαρακτηριστικών που κληροδοτούνται γενετικά μέσα σε μία κρίσιμη περίοδο κατά την οποία παρίστανται όλα τα χαρακτηριστικά, καθίστανται μη προσβάσιμα για τους εκπαιδευομένους της Γ2 υπό την έννοια ότι οι ίδιοι αδυνατούν να τα χρησιμοποιήσουν κατά την ανάλυση του εισαγόμενου της Γ2. (Tsimplici & Mastropavlou 2007).

Αφετέρου, τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της Γ2 προβλέπεται να είναι διαθέσιμα κατά την κατάκτηση της Γ2 από τα πρώτα στάδια ανάπτυξης της Γ2, είτε γραμματικοποιούνται ομοίως στη Γ1 και στη Γ2 είτε όχι, και εντέλει να κατακτηθούν. Αυτό βασίζεται στην υπόθεση ότι τα

ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά εκφεύγουν των εκάστοτε περιορισμών ωριμότητας, δεδομένου ότι αναπαριστώνται τόσο στη γλώσσα όσο και στη νόηση (Smith & Tsimpli 1995). Ωστόσο, στα πλαίσια αυτής της θεωρίας τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά εικάζεται ότι είναι προσβάσιμα για τους εκπαιδευόμενους της Γ2 κι επιπλέον ότι διεκπεραιώνουν αντισταθμιστικό ρόλο κατά τη διαδικασία κατάκτησης της Γ2: εάν υποθεθεί ότι οι εκπαιδευόμενοι έχουν στη διάθεση τους μόνο τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της ΛΔ που καθορίζονται από τη Γ1 τους, οι αναπαραστάσεις τους στη Γ2 θα είναι αποκλίνουσες, υπό την έννοια ότι θα εμφανίζουν ελλιπή σύνθεση χαρακτηριστικών. Ως εκ τούτου, προτείνεται ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 θα αντιστοιχίσουν ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά στα προβληματικά στοιχεία της Γ2 προκειμένου να ρυθμίσουν την κατανομή τους, να προσεγγίσουν το πρότυπο της μητρικής γλώσσας και, τοιουτοτρόπως, να εξαλείψουν την πραγματική προαιρετικότητα από το σύστημα (βλ. επίσης Tsimpli & Mastropavlou 2007).

Κατά την αυτή συλλογιστική, οι Hawkins και Hattori (2006), εξετάζοντας την κατάκτηση του μη ερμηνεύσιμου *wh*-χαρακτηριστικού της ΛΔ σε ερωτηματικές προτάσεις της Αγγλικής από Ιάπωνες εκπαιδευόμενους, τάχθηκαν επίσης υπέρ της μη διαθεσιμότητας των μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών της ΛΔ της Γ2 σε ενήλικους εκπαιδευόμενους, εφόσον αυτά απουσιάζουν από την Γ1 των εκπαιδευομένων. Η υπόθεσή τους είναι γνωστή ως η «*Υπόθεση Ελλείμματος της Αναπαράστασης*». Οι Hawkins και Hattori (2006) πρότειναν ότι οι συνέπειες της ωριμότητας στα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά που δεν έχουν επιλεγεί μετά το πέρας μίας κρίσιμης περιόδου μπορεί να οφείλονται σε λόγους οικονομίας κατά την οργάνωση της γλωσσικής ικανότητας. Επικουρικώς, οι Hawkins και Hattori υποστήριξαν ότι οι ενεργειακοί περιορισμοί που επιβάλλονται από την νευροανατομία του εγκεφαλικού ιστού θα μπορούσαν να ‘αποσυνδέσουν’ κάποια στοιχεία που δεν απαιτούνται για τη νοητική λειτουργία μετά από ορισμένο διάστημα, εμποδίζοντας την προσβασιμότητα στα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά.

Η κυριότερη διαφορά ανάμεσα στην Υπόθεση Ερμηνευσιμότητας και την Υπόθεση Ελλείμματος Αναπαράστασης έγκειται στο γεγονός ότι η πρώτη υποθέτει έναν αντισταθμιστικό ρόλο για τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά κατά τη διαδικασία της ΚΔΓ ενώ η δεύτερη όχι.

1.2.4 Οι Υποθέσεις Ευπάθειας της Διεπαφής

Από την άλλη πλευρά, σε πλήρη αντίθεση και με τις δύο τοποθετήσεις που περιεγράφησαν προηγουμένως, οι «Υποθέσεις Ευπάθειας της Διεπαφής» δεν αποδίδουν την προβληματική γλωσσική επίτευση της Γ2 σε έλλειμμα συντακτικών, ήτοι μη ερμηνεύσιμων, χαρακτηριστικών μα σε έλλειμμα σημασιολογικών, ήτοι ερμηνεύσιμων, χαρακτηριστικών. (Βλ. για δίγλωσση κατάκτηση: Paradis & Navarro 2003, Montrul 2004, Serratrice, Sorace & Paoli 2004, Argyri & Sorace 2007, Haznedar 2007, Hacoheh & Schaffer 2007, Serratrice 2007, Sorace et al. 2009. Για φθορά της Γ1: Tsimpli et al. 2003, 2004. Για κατάκτηση της Γ2: Sorace & Filiaci 2006, Margaza & Bel 2006, Belletti, Bennati & Sorace 2007, Lozano 2008, 2009).

Η «Υπόθεση της Διεπαφής» των Sorace και Filiaci (2006), βασιζόμενη στην εργασία των ερευνητών γύρω από την ερμηνεία των αντωνυμιών της Γ2, αποτελεί μία αντιπροσωπευτική θεωρία της προσέγγισης «Μερικής Πρόσβασης». Προβλέπει ότι ενώ η επίτευξη των μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών κρίνεται εφικτή σε προχωρημένα στάδια γλωσσικής επάρκειας, αν και πιθανότατα με σημαντικές αναπτυξιακές καθυστερήσεις, η κατάκτηση των ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών μπορεί να είναι προβληματική. Παρόλο που η «Υπόθεση Διεπαφής» δεν αποκλείει συλλήβδην την πιθανότητα διαγλωσσικής επίδρασης, δεν υποστηρίζει ότι μία τέτοια επίδραση απορρέει από τις συντακτικές διαφορές μεταξύ της Γ1 και της Γ2 και, κυρίως, από την μη πρόσβαση των εκπαιδευομένων στα συντακτικά χαρακτηριστικά της Γ2³.

1.3 Καταληκτικές παρατηρήσεις

Η παρούσα εργασία θα υιοθετήσει μία ΚΓ-περιοριστική προσέγγιση στην κατάκτηση της Γ2, δηλαδή η ΚΓ θεμελιώνει κάθε μαθησιακή διαδικασία, όχι μόνον αρχικής μα και μεταγενέστερης κατάκτησης. Η ανακάλυψη κοινών αναπτυξιακών μοτίβων στις γραμματικές των εκπαιδευομένων της Γ2 καθίσταται ένα εύρημα το οποίο, αφενός, δεν μπορεί να αγνοηθεί και, αφετέρου, υποδεικνύει ότι η δόμηση της γραμματικής στην κατάκτηση της Γ2 δεν αποτελεί απεριόριστη και τυχαία, μα μάλλον συστηματική, διαδικασία.

Ως εκ τούτου, η εμπειρική μελέτη που παρουσιάζεται στο παρόν βιβλίο θα προσπαθήσει να αξιολογήσει αφενός τους ισχυρισμούς της «Υπόθεσης της Επανοργάνωσης των

³ Στο ίδιο πνεύμα, μία άλλη θεωρία, η «Υπόθεση της Έλλειψης Επιφανειακών Μορφών Κλίσης» (Haznedar & Schwartz 1997, Prévost & White 2000) υποστηρίζει ότι οι εκπαιδευόμενοι είναι σε θέση να αναπαράγουν πλήρως τα τυπικά μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της Γ2 σε ένα αφηρημένο επίπεδο, παρ' όλα αυτά αδυνατούν να κατανοήσουν αυτά τα χαρακτηριστικά στην φανερή μορφολογία.

Χαρακτηριστικών», μίας αντιπροσωπευτικής προσέγγισης «Ολικής Πρόσβασης», και αφετέρου εκείνους της προσέγγισης «Μερικής Πρόσβασης», όπως, χαρακτηριστικά μεν διαφορετικά δε, εκφράζονται μέσω της «Υπόθεσης της Ερμηνευσιμότητας» και της «Υπόθεση της Διεπαφής».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ ΤΟΥ ΚΕΝΟΥ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

Η Παράμετρος του Κενού Υποκειμένου (Rizzi 1982,1986) έχει ερευνηθεί εκτενώς στην ΚΔΓ και συσχετίζει τη διαθεσιμότητα κενών υποκειμένων, με την παρουσία μεταρρηματικών υποκειμένων και την απουσία του φαινομένου του ίχνους *that*⁴. Οι τρεις αυτές ιδιότητες συνυφαίνονται και παράγουν δύο είδη γλώσσων: γλώσσες κενού υποκειμένου όπως τα Ελληνικά, τα Ιταλικά, και τα Ισπανικά για τις οποίες η ρύθμιση της ΠΚΥ είναι θετική [+ΠΚΥ], και γλώσσες μη κενού υποκειμένου όπως τα Αγγλικά, τα Γαλλικά και τα Γερμανικά για τις οποίες η ρύθμιση της ΠΚΥ είναι αρνητική [-ΠΚΥ]. Η εν λόγω παράμετρος έχει συνδεθεί με την Αρχή της Διευρυμένης Προβολής (ΑΔΠ), μία αρχή της ΚΓ σύμφωνα με την οποία όλες οι προτάσεις πρέπει να έχουν υποκείμενο (Chomsky 1986b).

Η Ελληνική είναι μία πρωτότυπη γλώσσα κενού υποκειμένου όπου, ως εκ τούτου, επιτρέπεται η θέση του υποκειμένου σε κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις να καταλαμβάνεται τόσο από ένα φωνητικά κενό υποκείμενο (*pro*) όσο και από ένα φανερό, όπως παρουσιάζεται στο παράδειγμα (1)⁵. Με άλλα λόγια πρόκειται για μία γλώσσα που παραλείπει το αντωνυμικό υποκείμενο [+*pro-drop*]. Η Αγγλική στερείται αυτής της δυνατότητας καθώς η παρουσία ενός κενού υποκειμένου σε αυτές τις δομές οδηγούν σε αντιγραμματικότητα, πρόκειται δηλαδή για μία γλώσσα [-*pro-drop*]. Όπως θα συζητηθεί αργότερα, στην αγγλική γλώσσα τα κενά υποκείμενα απαντώνται σε πολύ συγκεκριμένα επίπεδα ύφους.

⁴ Σε μεταγενέστερες εργασίες το φαινόμενο παραβίασης του υποκειμένου (δηλαδή η απαλοιφή του) έχει επίσης συνδεθεί με την Παράμετρο Κενού Υποκειμένου. Βλ. επίσης τη συζήτηση στο Kotzoglou (2007) και τις περιεχόμενες παραπομπές. Ωστόσο, η παρούσα εργασία θα αξιοποιήσει την παραδοσιακή τοποθέτηση της Παραμέτρου Κενού Υποκειμένου.

⁵ Η επιλογή μεταξύ κενού και φανερού υποκειμένου σε γλώσσες όπως η Ελληνική δεν είναι τυχαία αλλά ρυθμίζεται τόσο από σημασιολογικούς παράγοντες όσο και από παράγοντες λόγου/πραγματολογίας. Ενώ μία κενή αντωνυμία υποδηλώνει συνέχεια του συντακτικού θέματος (ήτοι, παλαιά πληροφορία), μία εμφανής αντωνυμία υποδηλώνει αλλαγή συντακτικού θέματος ήτοι, καινούργια πληροφορία (Cardinaletti & Starke 1999, Carminati 2002, Tsimpli et al. 2003, 2004, Miltsakaki 2007).

Η Ελληνική επιτρέπει επίσης την αντιστροφή υποκειμένου ρήματος δίχως περιορισμού του είδους του τερματικού κατηγορήματος (ήτοι, μεταβατικό, αναιτιατικό, ανεργαστικό), όπως συμβαίνει και με την ιδιότητα των κενών υποκειμένων. Επιπλέον, τα Ελληνικά επιτρέπουν την αφαίρεση του υποκειμένου από συμπληρωματικές προτάσεις παρουσία του λεξικού συμπληρωματικού δείκτη *ότι* (that). Αντιστρόφως, η Αγγλική γενικά αποτρέπει μεταθέσεις μεταρηματικών υποκειμένων, οι οποίες καθίστανται δυνατές μόνο στα πλαίσια περιορισμένων συγκειμένων⁶ και επιτρέπει την αφαίρεση του υποκειμένου μόνον όταν απουσιάζει ο λεξικός συμπληρωματικός δείκτης *'that'*. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η αφαίρεση του αντικειμένου με ή χωρίς έναν φανερό συμπληρωματικό δείκτη αποτελεί μία νόμιμη επιλογή στην αγγλική γλώσσα.

Η παρούσα εργασία θα εστιάσει στην πρώτη ιδιότητα της παραμέτρου του Κενού Υποκειμένου, ακριβέστερα στη διαθεσιμότητα των κενών υποκειμένων.

2.1 Η Σύνταξη των Κενών Υποκειμένων

Ο Rizzi ήδη από το 1982 προέβλεψε ότι σε δομές που στερούνται φανερού υποκειμένου, το υποκείμενο δεν απουσιάζει εξ ολοκλήρου και μάλλον γίνεται αντιληπτό ως ένα κενό στοιχείο, ως μία καλυμμένη αντωνυμία (*pro*). Η *Pro* διαθέτει τα αναφορικά χαρακτηριστικά [-αναφορικά+αντωνυμικά] και, παρότι φωνητικά κενή, αποτελεί λειτουργικό, από συντακτικής απόψεως, στοιχείο που παίρνει τη θέση του υποκειμένου στον χαρακτηριστή (Χαρακ) της Προβολής της Κλίσης (ΠΚ) και έτσι ικανοποιεί την ΑΔΠ⁷.

Δεδομένης της διαίσθησης ότι υφίσταται κάποια σχέση μεταξύ της πλούσιας μορφολογίας συμφωνίας και της νομιμοποίησης των κενών στοιχείων⁸, αλλά και της ποικιλότητας στα κλιτικά συστήματα που νομιμοποιούν τα κενά υποκείμενα (από γλώσσες που στερούνται κάθε μορφολογίας συμφωνίας όπως η Κινέζικη μέχρι και γλώσσες που διαθέτουν διάφορες δομές για όλα τα μέλη του παραδείγματος όπως η Ελληνική και η Ιταλική), οι Jaeggli και Safir (1989) προέβαλαν τη *Συνθήκη της Μορφολογικής Ομοιομορφίας* σύμφωνα

⁶ Στα Αγγλικά, οι γραμματικές σειρές Ρήμα-Υποκείμενο υφίστανται σε περιπτώσεις αντιστροφής του τοπικού προσδιορισμού ή της παράθεσης.

⁷ Η κενή κατηγορία *pro* είναι διαφορετική από την κενή κατηγορία PRO (κεφαλαία) η οποία είναι [+αναφορικό+αντωνυμικό]

⁸ Βλ. επίσης Taraldsen (1978), Rizzi (1986) και πιο πρόσφατα, Barbosa (1995), Alexiadou και Anagnostopoulou (1998), Roberts and Roussou (2002) και Vangsnes (2002) μεταξύ άλλων.

με την οποία τα κενά υποκείμενα επιτρέπονται σε όλες τις γλώσσες που διαθέτουν μορφολογικά ομοιόμορφα παραδείγματα⁹.

Αν και η Συνθήκη της Μορφολογικής Ομοιομορφίας φάνηκε να προσφέρει μια εύλογη εξήγηση για ορισμένες γλώσσες, παρατηρήθηκε ότι δεν μπορούσε να επεκταθεί σε όλες τις γλώσσες που επιτρέπουν κενά υποκείμενα (Roberts 1997). Σε μια προσπάθεια να παρουσιάσει μία ενοποιημένη υπόθεση που θα μπορούσε να ξεπεράσει τους περιορισμούς της Συνθήκης της Μορφολογικής Ομοιομορφίας, αναφορικά με την κατανομή της κενής κατηγορίας *pro*, ο Rizzi (1997, βάσει του Rizzi 1986, 1982, 1990) υποστήριξε ότι εμπλέκονται οι δύο παρακάτω απαιτήσεις:

A. Τυπική νομιμοποίηση: το *pro* νομιμοποιείται από το X^0 [...] βάσει συμφωνίας ή κυβέρνησης.

B. Ταυτοποίηση: το *pro* κληρονομεί χαρακτηριστικά από τη νομιμοποίηση του X^0 .

(Rizzi 1997)

Σύμφωνα με την απαίτηση τυπικής νομιμοποίησης, θα πρέπει να υπάρχει μια κεφαλή που νομιμοποιεί το *pro* βάσει συμφωνίας σε ορισμένες γλώσσες και βάσει κυβέρνησης σε άλλες. Η τάξη των νομιμοποιητικών κεφαλών εικάζεται ότι διαφέρει από τη μια γλώσσα στην άλλη: η ρηματική κλίση ή Συμφωνία (ΣΥΜΦ)-S (υιοθετώντας την Υπόθεση της Διασπασμένης Κλίσης, Pollock 1989) ανήκει στην κατηγορία των νομιμοποιητών στα Ελληνικά, τα Ιταλικά και τα Καταλανικά και, ως εκ τούτου, ένα υποκείμενο *pro* νομιμοποιείται σε αυτές τις γλώσσες, όχι όμως και στην Αγγλική και τη Γαλλική όπου δεν υπάρχει η δυνατότητα νομιμοποίησης ενός *pro* υποκειμένου.

Η απαίτηση της ταυτοποίησης αναφέρεται στην ανακτησιμότητα των χαρακτηριστικών του *pro* εκ των χαρακτηριστικών (γένος, αριθμός) του νομιμοποιητή/δείκτη πτώσης. Η εν λόγω αρχή είναι υπεύθυνη για το εύρος ερμηνειών, αναφορικών ή μη αναφορικών, που επιτρέπει κάθε περίπτωση *pro*.

⁹ Λόγου χάρι, παρόλο που τα Γερμανικά παραδείγματα είναι ομοιόμορφα ενώ τα Εβραϊκά παραδείγματα όχι, και οι δύο γλώσσες αποτρέπουν τα κενά υποκείμενα και επιτρέπουν τα κενά πλεοναστικά υποκείμενα σε ορισμένα συγκεκριμένα (Λάβε υπόψη: Rohrbacher 1994, Speas 1995). Επιπρόσθετα, αν και τα Πορτογαλικά Βραζιλίας διαθέτουν ένα μορφολογικά ανομοιόμορφο παράδειγμα, επιτρέπει τα κενά υποκείμενα. Τα ρήματα της Ρουμανικής και της Ισλανδικής γλώσσας διαθέτουν πέντε ευδιάκριτες μορφές συμφωνίας υποκειμένου, παρ' όλα αυτά η Ρουμανική γλώσσα είναι ΓΚΥ ενώ η Ισλανδική όχι.

(σελ. 23-27)

2.2 Κενά υποκείμενα στη βιβλιογραφία της Γ2

Τα τελευταία χρόνια η παράμετρος του Κενού Υποκειμένου έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας. Η σύντομη βιβλιογραφία που ακολουθεί θα επικεντρωθεί σε μελέτες που εξετάζουν την κατάκτηση της ιδιότητας του υποκειμένου.

Οι μελέτες που διερευνούν την κατάκτηση του φανερού υποκειμένου των γλωσσών μη κενού υποκειμένου από ομιλητές γλωσσών κενού υποκειμένου αναφέρουν ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 λαμβάνουν και παράγουν (σημαντικά) περισσότερα αντιγραμματικά κενά υποκείμενα από τα δείγματα των φυσικών ομιλητών που εξετάστηκαν επίσης (White 1985, Phinney 1987, Tsimpli & Roussou 1991, Al-Kasey & Perez-Leroux 1998, Banka 2006, Prentza 2010, 2012 υπό εκτύπωση, Prentza & Tsimpli υπό εκτύπωση). Όσον αφορά τις ομάδες εκπαιδευομένων της Γ2, τα ποσοστά αποδοχής και/ή παραγωγής αντιγραμματικών κενών υποκειμένων ήταν υψηλότερα όταν τα υποκείμενα ήταν πλεοναστικά απ' ό,τι όταν ήταν αναφορικά (βλ. Phinney 1987, Tsimpli & Roussou 1991, Prentza υπό εκτύπωση, Prentza & Tsimpli υπό εκτύπωση). Αντιστρόφως, δεν αναφέρεται παρόμοια ασυμμετρία για τις ομάδες ελέγχου των φυσικών ομιλητών. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι μία έρευνα του Lozano (2002), η οποία εξέτασε την κατάκτηση της ιδιότητας του κενού υποκειμένου της Ισπανικής Γ2 από ομιλητές της Αγγλικής, δεν ανέφερε οποιαδήποτε ανομοιότητα στην κατάκτηση των πλεονασματικών κενών υποκειμένων, εν αντιθέσει με την κατάκτηση των αναφορικών κενών υποκειμένων της Ισπανικής γλώσσας.

Παραμερίζοντας την τελική κατάκτηση, η οποία μοιάζει προβληματική, στην περίπτωση της ανάπτυξης, οι μελέτες που θα αναθεωρηθούν σε αυτή την ενότητα αναφέρουν ότι η αποδοχή/παραγωγή των κενών υποκειμένων φθίνει σημαντικά όσο αυξάνεται η γλωσσική επάρκεια.

2.3 Προβλέψεις για την Παρούσα Μελέτη

Σε αυτό το σημείο, έχοντας ολοκληρώσει την παρουσίαση του θεωρητικού μέρους της παρούσης, παρουσιάζονται οι προβλέψεις που θα διατύπωνε σχετικά με τις δομές που εξετάζονται στο Κεφάλαιο 1 της παρούσης καθεμία από τις τρεις πιο πρόσφατες θεωρίες κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας, και συγκεκριμένα η «Υπόθεση της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών», η «Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας» και η «Υπόθεση της Διεπαφής». Υπενθυμίζεται ότι η «Υπόθεση της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών» διατυπώνεται στα πλαίσια των προσεγγίσεων «Ολικής Πρόσβασης», ενώ η «Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας» και η «Υπόθεση της Διεπαφής» ανήκουν στις προσεγγίσεις «Μερικής Πρόσβασης».

I. Η προσέγγιση «Ολικής Πρόσβασης» - Προβλέψεις της «Υπόθεσης της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών».

1. Βάσει της υπόθεσης ότι όλα τα χαρακτηριστικά είναι διαθέσιμα και εν τέλει κατακτήσιμα για τους εκπαιδευόμενους της Γ2, οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι ενδέχεται να έρθουν αντιμέτωποι με προβλήματα εκπαιδευσιμότητας στα αρχικά στάδια της κατάκτησης, όμως στα πιο προχωρημένα στάδια θα κατακτήσουν την ιδιότητα του φανερού υποκειμένου της αγγλικής γλώσσας. Κατά συνέπεια, η επίδοσή τους θα είναι είτε πανομοιότυπη με εκείνη των φυσικών ομιλητών ή θα προσεγγίζει το πρότυπο της φυσικής ομιλίας.
2. Η διάκριση μεταξύ αναφορικών και πλεοναστικών υποκειμένων όσον αφορά στην παρουσία και απουσία του [προσώπου] ή του [αναφορικού] χαρακτηριστικού για το υποκείμενο αντίστοιχα, ουδεμία διαφοροποίηση προβλέπεται να επιφέρει στο επίπεδο της κατάκτησης/εκπαιδευσιμότητας.

II. Η Προσέγγιση «Μερικής Πρόσβασης»

A. Προβλέψεις της «Υπόθεσης της Ερμηνευσιμότητας»

1. Δεδομένου ότι η υποχρεωτικά φανερή πραγμάτωση του υποκειμένου στην αγγλική γλώσσα αποτελεί παραμετρική επιλογή η οποία απορρέει από τη διακριτή φύση της ρηματικής συμφωνίας στα Αγγλικά ως Γ2 σε αντίθεση με τα Ελληνικά ως Γ1 και σχετίζεται με τα παραμετροποιημένα τυπικά χαρακτηριστικά, η νομιμοποίηση του κενού υποκειμένου

αναμένεται να είναι ενεργή και προσβάσιμη στις γραμματικές της Γ2 των Ελλήνων εκπαιδευομένων ακόμη και στα προχωρημένα στάδια της ανάπτυξης. Κατά συνέπεια, προβλέπεται ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 θα αποδεχθούν τα κενά υποκείμενα σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι τα δείγματα των φυσικών ομιλητών.

2. Όσον αφορά στην κατάκτηση των αναφορικών και πλεοναστικών υποκειμένων προβλέπονται τα εξής: το ερμηνεύσιμο [πρόσωπο] ή το [αναφορικό] χαρακτηριστικό των αναφορικών υποκειμένων της ΛΔ αναμένεται να χρησιμοποιηθούν με αντισταθμιστικό τρόπο από τους Έλληνες εκπαιδευόμενους οδηγώντας κατά συνέπεια σε χαμηλότερα ποσοστά αποδοχής/παραγωγής αναφορικών κενών υποκειμένων. Έτσι, τα αναφορικά υποκείμενα αναμένεται να επιφέρουν βελτιωμένη γλωσσική επιτέλεση, ιδίως σε περιπτώσεις υψηλής γλωσσικής επάρκειας. Ωστόσο, η γλωσσική επιτέλεση της Γ2, δεν προβλέπεται να φθάσει σε επίπεδα φυσικής ομιλίας για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην πρόβλεψη (1). Αντιθέτως, αναμένεται να υπάρχουν περισσότερα πλεοναστικά κενά υποκείμενα στις γραμματικές της Γ2 των Ελλήνων εκπαιδευομένων της αγγλικής γλώσσας ακόμη και στα προχωρημένα στάδια της ανάπτυξης λόγω της ιδιότητας των πλεοναστικών κενών υποκειμένων της Γ1 και της υπόθεσης ότι τα πλεοναστικά υποκείμενα στερούνται ερμηνεύσιμου [προσώπου] ή [αναφορικού] χαρακτηριστικού που θα μπορούσε να αντισταθμίσει την υπερβολική χρήση των κενών υποκειμένων στην Αγγλική ως Γ2.

B. Προβλέψεις της «Υπόθεσης της Διεπαφής»

1. Εάν υποτεθεί ότι τα εν λόγω συντακτικά, μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά είναι εντέλει κατακτήσιμα στα προχωρημένα στάδια κατάκτησης της Γ2, η θεωρία προβλέπει πως οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι της αγγλικής γλώσσας με την υψηλότερη γλωσσική επάρκεια θα είναι εξίσου επιτυχημένοι με τα δείγματα των φυσικών ομιλητών κατά την απόρριψη των κενών υποκειμένων και την παραγωγή φανερών δομών όπου απαιτείται.

2. Βάσει της υπόθεσης ότι τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά μπορεί να μην είναι προσβάσιμα κατά την κατάκτηση της Γ2, η θεωρία προβλέπει σχετικά με την γλωσσική επιτέλεση στα αναφορικά και πλεοναστικά υποκείμενα ότι, εφόσον οι εκπαιδευόμενοι δεν θα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν το ερμηνεύσιμο [πρόσωπο] ή το [αναφορικό] χαρακτηριστικό των

αναφορικών υποκειμένων, είτε θα έχουν χαμηλότερη γλωσσική επιτέλεση σε αυτά τα στοιχεία ή δεν θα επιδείξουν διαφορές γλωσσικής επιτέλεσης μεταξύ των δύο ειδών του υποκειμένου.

(σελ. 29 - 31)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η ΜΕΛΕΤΗ

Αυτό το κεφάλαιο θα περιγράψει την εμπειρική μελέτη της παρούσας εργασίας. Η Ενότητα 3.1 θα παρουσιάσει θέματα που αφορούν στη μεθοδολογία της έρευνας, συγκεκριμένα δε, τους συμμετέχοντες, τα υλικά, τη διαδικασία και τη στατιστική ανάλυση. Στην Ενότητα 3.2 θα παρουσιαστούν τα ευρήματα.

3.1 Μεθοδολογία

3.1.1 Οι Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες στη μελέτη χωρίστηκαν σε δύο ομάδες. Η Ομάδα 1 αποτελείτο από 72 συμμετέχοντες οι οποίοι κατατάχθηκαν σε 3 υποομάδες: Το ενδιάμεσο (ΕΝΔ) τμήμα εκπαιδευομένων, το προχωρημένο (ΠΡΟ) τμήμα εκπαιδευομένων και το τμήμα φυσικών ομιλητών (ΦΟ). Η κατανομή των εκπαιδευομένων της Γ2 στα επίπεδα γλωσσικής επάρκειας επιτεύχθηκε με τη βοήθεια του *Oxford Quick Placement Test* (2001). 35 συμμετέχοντες έλαβαν βαθμολογία 24 έως 40 στα 60 και χαρακτηρίστηκαν ως ενδιάμεσοι εκπαιδευόμενοι της γλώσσας, ενώ 37 έλαβαν από 48 έως 60 και χαρακτηρίστηκαν προχωρημένοι εκπαιδευόμενοι της γλώσσας. Το τμήμα των φυσικών ομιλητών αποτελείτο από 25 συμμετέχοντες. Η ανάλυση που σχετίζεται με την Ομάδα 1 θα αναφέρεται ως *Ανάλυση 1*.

Η δεύτερη ομάδα αποτελείτο από 24 συμμετέχοντες, 12 πολύ προχωρημένους (ΠΠ) εκπαιδευόμενους της αγγλικής γλώσσας που έλαβαν από 55 έως 60 και 12 φυσικούς ομιλητές

(ΦΟ2) οι οποίοι επελέγησαν τυχαία από το τμήμα των φυσικών ομιλητών της Ομάδας 1. Οι συγκρίσεις που πραγματοποιούνται στην ομάδα 2 έχουν ως στόχο να εξετάσουν τις γραμματικές τελικού σταδίου της Γ2 των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής και είναι σημαντικές για την αξιολόγηση των ισχυρισμών που σχετίζονται με την κατάκτηση ή μη των δομών-στόχος στα Αγγλικά ως Γ2. Η ανάλυση που σχετίζεται με την Ομάδα 2 θα αναφέρεται ως *Ανάλυση 2*.

Οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 της παρούσας μελέτης προήλθαν από πρωτοετείς φοιτητές του τμήματος της Αγγλικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, καθώς και μέσω των προσωπικών επαφών της ίδιας της ερευνήτριας είτε από εκπαιδευόμενους κέντρων ξένων γλωσσών στα Ιωάννινα ή από φοιτητές του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων. Οι πειραματικές ομάδες είχαν εκτεθεί στην αγγλική γλώσσα μέσα σε ένα περιβάλλον σχολικής τάξης, και συγκεκριμένα το τμήμα ΕΝΔ κατά μέσο όρο επί 5,5 χρόνια, το τμήμα ΠΡΟ κατά μέσο όρο επί 8,2 χρόνια και το τμήμα των ΠΠ κατά μέσο όρο επί 8,8 χρόνια. Η ηλικία τους κυμαινόταν μεταξύ 18-27 (μέση ηλικία: 20,3 έτη). Το πείραμα διεξήχθη κατά την διάρκεια των μαθημάτων αγγλικής γλώσσας.

Οι 17 από τους 25 φυσικούς ομιλητές της Αγγλικής ήταν καθηγητές σε κέντρα ξένων γλωσσών σε πόλεις του Νομού Ιωαννίνων. Εντοπίστηκαν μέσω προσωπικών συστάσεων. Δύο από αυτούς έμαθαν για το πείραμα μέσω μιας διαδικτυακής ομάδας συζητήσεων για φυσικούς ομιλητές της Αγγλικής στη Θεσσαλονίκη. Έγινε προσπάθεια να συμπεριληφθούν μόνον συμμετέχοντες που δεν ζούσαν για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Ελλάδα. Οι εναπομείναντες 6 φυσικοί ομιλητές ήταν φοιτητές του Πανεπιστημίου Ουάσιγκτον του Σιάτλ¹⁰ (ΗΠΑ) που συμμετείχαν σε δίμηνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα πάνω στην Ελληνική γλώσσα και τον Ελληνικό πολιτισμό που είχε διοργανωθεί από το Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων. Ύστερα από σχετική άδεια που χορηγήθηκε από τον επικεφαλής της οργανωτικής επιτροπής του προγράμματος, το πείραμα διοργανώθηκε κατά τη διάρκεια των μαθημάτων Ελληνικής γλώσσας των συμμετεχόντων. Εξετάστηκαν πολλοί μαθητές, αλλά μόνον οι πληροφοριοδότες, η επίδοση των οποίων δεν διέφερε από εκείνη των φυσικών ομιλητών της αγγλικής γλώσσας, έλαβαν μέρος στο πείραμα.

¹⁰ Αμερικάνοι και Βρετανοί φυσικοί ομιλητές της αγγλικής γλώσσας συμμετείχαν στο σχηματισμό τμημάτων ομιλητών και σε άλλες μελέτες (βλ. Belletti et al. 2007).

(σελ. 51)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ & ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

Στόχος της μελέτης που παρουσιάστηκε σε αυτό το βιβλίο ήταν η ανάλυση της γραμματικής της δεύτερης γλώσσας των Ελλήνων εκπαιδευομένων της αγγλικής γλώσσας σε ό,τι αφορά το φαινόμενο των κενών υποκειμένων. Τα τέσσερα βασικά ερωτήματα που αποτέλεσαν κίνητρο σύνταξης της παρούσης, όπως περιεγράφησαν στον πρόλογο του βιβλίου και επαναλαμβάνονται εδώ, είναι τα εξής:

- Μπορεί η κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας να προσομοιάζει εκείνη της πρώτης γλώσσας από άποψη επιτυχίας;
- Εάν όχι, γιατί η επίδοση των εκπαιδευομένων της δεύτερης γλώσσας παρουσιάζει διαφορές από εκείνη των φυσικών ομιλητών αυτής της γλώσσας;
- Ποια είναι τα σημεία που προκαλούν επιμόνως προβλήματα στην κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας;
- Είναι δυνατόν η γλωσσική επιτέλεση της δεύτερης γλώσσας να βελτιώνεται όσο αυξάνεται η γλωσσική ικανότητα; Εάν ναι, μπορεί ποτέ να φθάσει την απόδοση των φυσικών ομιλητών;

Πριν από οποιαδήποτε απόπειρα απάντησης των εν λόγω ερωτημάτων με φόντο τα ληφθέντα δεδομένα, θα παρουσιαστεί η περίληψη των βασικών ευρημάτων.

(σελ. 56 - 63)

4.2 Θεωρητικές Προεκτάσεις των Αποτελεσμάτων

Σε αυτή την ενότητα, θα συζητηθούν τα ευρήματα της παρούσας μελέτης γύρω από τις αντιπροσωπευτικές υποθέσεις περί της μεταβλητότητας της Γ2, όπως αυτές περιεγράφησαν συνοπτικά στο Κεφάλαιο 1. Η εν λόγω συζήτηση θα προσπαθήσει να απαντήσει τα βασικά ερωτήματα της κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας, όπως αναφέρθηκαν στον Πρόλογο και στην αρχή του παρόντος Κεφαλαίου.

Ας ξεκινήσουμε με το *Ερώτημα 1*, ήτοι με το εάν η κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας μπορεί να προσομοιάζει εκείνη της πρώτης από άποψη επιτυχίας. Για να λάβει κανείς απάντηση σ' αυτό το ερώτημα, πρέπει να αξιολογήσει τις υποθέσεις «Ολικής Πρόσβασης» κατά την ΚΔΓ με βάση τα εμπειρικά δεδομένα της Γ2 όπως αυτά που παρουσιάζονται στο παρόν πείραμα. Οι υποθέσεις «Ολικής Πρόσβασης» υποστηρίζουν ότι οι ιδιότητες της Γ1 είναι εντέλει επιτεύξιμες κατά την κατάκτηση της Γ2. Επομένως, για την περίπτωση των ιδιοτήτων των υποκειμένων της Αγγλικής γλώσσας που εξετάζονται στην παρούσα εργασία, τέτοιου είδους υποθέσεις θα προέβλεπαν ότι οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι θα απομάθουν τελικά την ιδιότητα των κενών υποκειμένων της Γ1 και θα κατακτήσουν την ιδιότητα των φανερών υποκειμένων της Γ2. Στις παρακάτω γραμμές, θα συζητηθούν οι συγκεκριμένες προβλέψεις της «Υπόθεσης της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών» της Lardiere με βάση τα δεδομένα σχετικά με την κατάκτηση των υποκειμένων της Αγγλικής ως Γ2 από τους Έλληνες εκπαιδευόμενους.

Σύμφωνα με την «Υπόθεση της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών», κατά τη διαδικασία της κατάκτησης της Γ2, τα χαρακτηριστικά της Γ1, ανεξάρτητα από την κατάσταση ερμηνευσιμότητάς τους, πρέπει να υποβάλλονται σε επανοργάνωση, δηλαδή πρέπει να σχηματίσουν νέα σύνολα χαρακτηριστικών που να αντιστοιχούν σε νέες διατάξεις της Γ2. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει ότι η διαδικασία της αναδιάταξης εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το αν η υπόσταση της Γ1 και Γ2 παρουσιάζουν ίδια ή διαφορετικά χαρακτηριστικά. Η Lardiere υποστηρίζει ότι αυτή η διαδικασία εμφανίζει προκλήσεις μα είναι εφικτή και ότι τα προβλήματα που θα αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι δεν είναι απαραίτητα μόνιμα. Με βάση

τα ανωτέρω, οι προβλέψεις που θα παρουσίαζε η «Υπόθεση της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών» σχετικά με τις δομές που εξετάστηκαν σε αυτή τη μελέτη είναι οι ακόλουθες:

- A. Οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι ενδέχεται να έρθουν αντιμέτωποι με προβλήματα εκπαιδευσιμότητας στα αρχικά στάδια της κατάκτησης, όμως στα πιο προχωρημένα στάδια θα κατακτήσουν την ιδιότητα του φανερού υποκειμένου της Αγγλικής γλώσσας. Κατά συνέπεια, η γλωσσική επιτέλεσή τους θα είναι είτε πανομοιότυπη με εκείνη των φυσικών ομιλητών ή θα προσεγγίζει το πρότυπο της φυσικής ομιλίας.
- B. Η διάκριση μεταξύ αναφορικών και πλεοναστικών υποκειμένων όσον αφορά στην παρουσία και απουσία του [προσώπου] ή του [αναφορικού] χαρακτηριστικού για το υποκείμενο αντίστοιχα, ουδεμία διαφοροποίηση προβλέπεται να επιφέρει στο επίπεδο της κατάκτησης/εκπαιδευσιμότητας.

Τα δεδομένα της παρούσας έρευνας έχουν αποδείξει ότι οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι, ακόμη και σε προχωρημένα και πολύ προχωρημένα στάδια γλωσσικής επάρκειας, αποδέχονται και παράγουν σημαντικά περισσότερα αντιγραμματικά κενά υποκείμενα στα Αγγλικά ως Γ2. Αυτό υποδεικνύει ότι δεν έχουν την ικανότητα να εγκαταλείψουν την ιδιότητα των κενών υποκειμένων της Γ1 και να κατακτήσουν την ιδιότητα των φανερών υποκειμένων της μη *pro-drop* αγγλικής γλώσσας. Με βάση την παραδοχή ότι η διαγλωσσική διαφορά σχετικά με τη διαθεσιμότητα των κενών υποκειμένων είναι μία παραμετρική διαφορά η οποία ρυθμίζεται από τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της ΛΔ που σχετίζονται με τη φύση της συμφωνίας υποκειμένου-ρήματος στις δύο γλώσσες, τα ευρήματα αυτής της μελέτης υποδεικνύουν πως τα μη ερμηνεύσιμα, ήτοι συντακτικά, χαρακτηριστικά που δεν είναι διαθέσιμα στη Γ1 δεν είναι προσβάσιμα για τους εκπαιδευόμενους της Γ2. Όσον αφορά στη διάκριση μεταξύ αναφορικών και πλεοναστικών υποκειμένων, η παρούσα εργασία αναφέρει ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2, σε αντίθεση με τα δείγματα φυσικών ομιλητών, παρουσιάζουν σαφέστατα μεγαλύτερη επιτυχία στα πρώτα απ' ό,τι στα δεύτερα. Δεδομένου ότι τα αναφορικά υποκείμενα φέρουν ένα ερμηνεύσιμο [πρόσωπο] ενώ τα πλεοναστικά όχι, η επιβεβαιωμένη διαφορά μεταξύ των αντίστοιχων ποσοστών επιτυχίας μπορεί να αποδοθεί στην υποστηρικτική χρήση του ερμηνεύσιμου χαρακτηριστικού των υποκειμένων και στην απουσία ενός τέτοιου χαρακτηριστικού στα πλεοναστικά υποκείμενα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν με παρόμοιο τρόπο.

Παρά τον ομολογουμένως περιορισμένο αριθμό των ΠΠ αυτής της έρευνας—μειονέκτημα το οποίο φαίνεται ωστόσο να αντισταθμίζεται από τον επαρκή αριθμό των

συμμετεχόντων στο τμήμα των ΠΡΟ—τα ευρήματα που παρουσιάζονται εδώ δεν είναι ικανά να υποστηρίξουν τους ισχυρισμούς περί ολικής πρόσβασης στην ΚΓ κατά την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας. Με άλλα λόγια, όσον αφορά το *Ερώτημα 1*, και συγκεκριμένα εάν η κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας προσομοιάζει εκείνη της πρώτης από άποψη επιτυχίας, το παρόν πείραμα δίδει αρνητική απάντηση τουλάχιστον για τους εκπαιδευόμενους που κατέχουν υψηλό και, πιθανόν πολύ υψηλό, επίπεδο επάρκειας.

Έτσι οδηγούμαστε στα *Ερωτήματα 2* και *3*: εάν η κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας δεν προσομοιάζει την κατάκτηση της πρώτης, γιατί διαφέρει η γλωσσική επιτέλεση των εκπαιδευόμενων της δεύτερης γλώσσας από αυτή των φυσικών ομιλητών, και κυρίως, ποια είναι τα σημεία που επισύρουν προβλήματα εκπαιδευσιμότητας; Για να θέσουμε το ζήτημα διαφορετικά, εάν υπάρχει κάποια έλλειψη κατά την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας εν συγκρίσει με την πρώτη, πού ακριβώς εντοπίζεται και ποια σημεία επηρεάζει; Η απάντηση αυτών των ερωτημάτων απαιτεί την εξέταση των ισχυρισμών των προσεγγίσεων «Μερικής Πρόσβασης» σχετικά με την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας. Οι υποθέσεις «Μερικής Πρόσβασης» που θα ληφθούν υπόψη γι' αυτόν τον σκοπό είναι η «Υπόθεση της Διεπαφής» και η «Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας».

Στα πλαίσια των υποθέσεων περί της Ευπάθειας της Διεπαφής (Hulk & Muller 2000; Sorace & Filiaci, 2006; Belletti, Bennati & Sorace 2007; Sorace & Serratrice, 2009 μεταξύ άλλων), η μεταβλητότητα στην κατάκτηση της Γ2 αποδίδεται στην επιβεβαιωμένη ευπάθεια των διεπαφών και στα σχετικά ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά και όχι σε κάποιο πρόβλημα με τυπικά, μη ερμηνεύσιμα, λ.χ. συντακτικά, χαρακτηριστικά τα οποία λαμβάνονται ως κατακτήσιμα. Ειδικότερα, οι προβλέψεις της «Υπόθεσης της Διεπαφής» των Sorace και Filiaci (2006) για τις δομές που εξετάστηκαν σε αυτό το πείραμα είναι οι ακόλουθες:

- A. Εάν υποτεθεί ότι τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά είναι εντέλει κατακτήσιμα στα προχωρημένα στάδια κατάκτησης της Γ2, οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι της Αγγλικής γλώσσας με υψηλότερη γλωσσική επάρκεια θα είναι εξίσου επιτυχημένοι με τα δείγματα των φυσικών ομιλητών κατά την απόρριψη των κενών υποκειμένων και την παραγωγή των φανερών δομών που απαιτεί η Αγγλική ως Γ2.
- B. Σε ό,τι αφορά τη γλωσσική επιτέλεση στα αναφορικά και πλεοναστικά υποκείμενα, εφόσον οι εκπαιδευόμενοι δεν θα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν το ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό του [προσώπου] ή το [αναφορικό] χαρακτηριστικό των αναφορικών υποκειμένων, το οποίο λαμβάνεται εξ υποθέσεως ότι είναι μη προσβάσιμο στην κατάκτηση της Γ2, τότε οι

εκπαιδευόμενοι είτε θα έχουν χαμηλότερη γλωσσική επιτέλεση σε αυτά τα στοιχεία ή δεν θα επιδειξουν διαφορές γλωσσικής επιτέλεσης μεταξύ των δύο ειδών του υποκειμένου.

Ωστόσο, υπό το πρίσμα των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας, η αδιαπερατότητα των τυπικών μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών στην κατάκτηση της Γ2 που προβάλλει η «Υπόθεση της Διεπαφής» δεν φαίνεται να υποστηρίζεται. Στην πραγματικότητα, επαρκή δεδομένα που συλλέχθηκαν από τη δοκιμασία κρίσης και παραγωγής του παρόντος πειράματος υποδεικνύουν ότι τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με την φανερή πραγμάτωση των υποκειμένων της αγγλικής γλώσσας παραμένουν απρόσιτα κατά την κατάκτηση της Γ2 για τα προχωρημένα, και πιθανόν τα πολύ προχωρημένα, επίπεδα γλωσσικής επάρκειας. Οι ΠΡΟ, κυρίως δε οι ΠΠ, Έλληνες εκπαιδευόμενοι εμφανίζουν αποκλίνουσα γλωσσική επιτέλεση σε ό,τι αφορά την αποδοχή και παραγωγή κενών υποκειμένων, ένα εύρημα το οποίο επιβεβαιώνει τον ισχυρισμό ότι τα παραμετροποιημένα μη ερμηνεύσιμα τυπικά χαρακτηριστικά της Γ2 δεν είναι διαθέσιμα στους εκπαιδευόμενους της.

Επιπρόσθετα, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης αποδεικνύουν εμφανώς ότι η γλωσσική επιτέλεση της Γ2 είναι καλύτερη στα αναφορικά από ό,τι στα πλεοναστικά υποκείμενα, εφόσον οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι απορρίπτουν με μεγαλύτερη ευκολία τα κενά αναφορικά απ' ό,τι τα κενά πλεοναστικά υποκείμενα και παράγουν περισσότερες φανερές δομές όταν το ελλείπον υποκείμενο είναι αναφορικό από ό,τι όταν είναι πλεοναστικό. Δεδομένου ότι τα αναφορικά υποκείμενα φέρουν ένα ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό [προσώπου] ή ένα [αναφορικό] χαρακτηριστικό, τα εν λόγω ευρήματα αποδεικνύουν ότι οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι μπορούν να έχουν πρόσβαση στο σχετικό ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό, και ως εκ τούτου να το χρησιμοποιήσουν, με σκοπό να διευκολύνουν το γλωσσικό εισαγόμενο της Γ2 και να ρυθμίσουν τις επιδόσεις τους, οι οποίες με τη σειρά τους ρυθμίζουν την κατάχρηση των κενών υποκειμένων στη Γ2. Εάν το χαρακτηριστικό του [προσώπου] ή το [αναφορικό] χαρακτηριστικό των υποκειμένων δεν ήταν προσβάσιμο στην κατάκτηση της Γ2 όπως προβλέπει η «Υπόθεση της Διεπαφής», οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 δεν θα είχαν τη δυνατότητα να το χρησιμοποιήσουν με σκοπό τη βελτίωση της γλωσσικής τους επιτέλεσης στα αναφορικά στοιχεία. Όσον αφορά τα ερωτήματα σχετικά με το πού έγκειται η έλλειψη κατά την κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας, οι διακριτοί 'δρόμοι' κατάκτησης των αναφορικών και πλεοναστικών υποκειμένων—εύρημα που έχει επιβεβαιωθεί και σε προηγούμενες μελέτες της Γ2—υποστηρίζουν τον ισχυρισμό ότι το σημείο που προκαλεί προβλήματα εκπαιδευσιμότητας δεν μπορεί να είναι το σημείο των ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών.

Εάν τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά δεν είναι το πρόβλημα, μπορεί τότε τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά να επιφέρουν την εν λόγω ασυνέπεια μεταξύ της κατάκτησης της πρώτης και της δεύτερης γλώσσας από άποψη επιτυχίας; Η απάντηση σύμφωνα με τις Υποθέσεις Ελλείμματος Τυπικών Χαρακτηριστικών (βλ. Κεφάλαιο 1) είναι ναι. Εφόσον επιδιώκουμε να αξιολογήσουμε τον ρόλο τόσο των ερμηνεύσιμων όσο και των μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών στην κατάκτηση της Γ2, ας θυμηθούμε τις προβλέψεις της «Υπόθεσης της Ερμηνευσιμότητας» των Τσιμπλή και Δημητρακοπούλου (2007) σχετικά με τις δομές που εξετάζει το παρόν πείραμα:

Δεδομένου ότι η υποχρεωτικά φανερή πραγμάτωση του υποκειμένου στην Αγγλική γλώσσα αποτελεί παραμετρική επιλογή η οποία απορρέει από τη ιδιαίτερη φύση της ρηματικής συμφωνίας στα Αγγλικά ως Γ2, σε αντίθεση με τα Ελληνικά ως Γ1, και σχετίζεται με τα παραμετροποιημένα τυπικά χαρακτηριστικά, η νομιμοποίηση του κενού υποκειμένου αναμένεται να είναι ενεργή και προσβάσιμη στις γραμματικές της Γ2 των Ελλήνων εκπαιδευομένων ακόμη και στα προχωρημένα στάδια της ανάπτυξης. Κατά συνέπεια, προβλέπεται ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 θα αποδεχθούν τα κενά υποκείμενα περισσότερο απ' ό,τι τα δείγματα των φυσικών ομιλητών.

Όσον αφορά στην κατάκτηση των αναφορικών και πλεοναστικών υποκειμένων η θεωρία προβλέπει τα εξής: το ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό του [προσώπου] της ΛΔ των αναφορικών υποκειμένων αναμένεται να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο αντισταθμιστικό από τους Έλληνες εκπαιδευόμενους οδηγώντας κατά συνέπεια σε χαμηλότερα ποσοστά αποδοχής/παραγωγής αναφορικών κενών υποκειμένων. Έτσι, τα αναφορικά υποκείμενα αναμένεται να επιφέρουν βελτιωμένη γλωσσική επιτέλεση, ιδίως σε περιπτώσεις υψηλής γλωσσικής επάρκειας. Ωστόσο, η γλωσσική επιτέλεση στη Γ2, δεν προβλέπεται να φθάσει σε επίπεδα φυσικής ομιλίας. Αντιθέτως, αναμένεται να υπάρχουν περισσότερα πλεοναστικά κενά υποκείμενα στις γραμματικές της Γ2 των Ελλήνων εκπαιδευομένων της αγγλικής γλώσσας ακόμη και στα προχωρημένα στάδια της ανάπτυξης λόγω της ιδιότητας των πλεοναστικών κενών υποκειμένων της Γ1 και της υπόθεσης ότι τα πλεοναστικά υποκείμενα στερούνται του χαρακτηριστικού του ερμηνεύσιμου [προσώπου] ή το [αναφορικό] χαρακτηριστικό που θα μπορούσαν να αντισταθμίσουν την υπερβολική χρήση των κενών υποκειμένων στην Αγγλική ως Γ2.

Η «Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας», εκμεταλλευόμενη τη διάκριση των χαρακτηριστικών αναφορικά με την κατάσταση της ερμηνευσιμότητάς τους, διατείνεται ότι τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της Γ2 που δεν υποστασιώνονται στη Γ1 θα επηρεαστούν

από την ωριμότητα και θα καταστούν εν κατακλείδι μη προσβάσιμα για τους εκπαιδευόμενους της Γ2. Τουναντίον, θεωρείται ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 έχουν πρόσβαση στα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με αντισταθμιστικό τρόπο. Ακριβώς επειδή τα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά είναι διαθέσιμα, οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν πάνω στα εισαγόμενα της Γ2 με σκοπό να τα επανεξετάσουν εφόσον τα μη ερμηνεύσιμα συντακτικά χαρακτηριστικά δεν είναι, εξ υποθέσεως, διαθέσιμα για μια τέτοια χρήση. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η κανονικοποίηση των επιδόσεων της Γ2. Βάσει αυτών των υποθέσεων, η μεταβλητότητα που εμφανίζουν οι γραμματικές της Γ2 γίνεται μεν αντιληπτή μα δεν είναι πραγματική.

Το παρόν πείραμα παρέχει ένα ευρύ φάσμα δεδομένων σχετικά με τις προχωρημένες και πολύ προχωρημένες γραμματικές που υποδεικνύουν ότι τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της Αγγλικής ως Γ2 που συνδέονται με τη σύνταξη των υποκειμένων δεν είναι προσβάσιμα για τους Έλληνες εκπαιδευόμενους. Ως εκ τούτου, λόγω της ουσιαστικά ελλιπούς αναπαράστασης των χαρακτηριστικών των γραμματικών της Γ2, οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι δεν κατορθώνουν να εγκαταλείψουν την ιδιότητα του κενού υποκειμένου της Γ1 τους και ως εκ τούτου παρουσιάζουν διαρκώς επιδόσεις αποκλίνουσες του αγγλικού προτύπου. Παρόλο που παρατηρήθηκε μία αναπτυξιακή τάση στους εκπαιδευόμενους υψηλότερης γλωσσικής επάρκειας, οι οποίοι πέτυχαν περισσότερο συνεπή γλωσσική επιτέλεση, η εφαρμογή αντιγραμματικών για τη Γ2 ιδιοτήτων της Γ1 εμφανίζεται ακόμη και σε προχωρημένες και πολύ προχωρημένες γραμματικές της Γ2. Τα δεδομένα έχουν αποδείξει ότι οι Έλληνες ΠΠ εκπαιδευόμενοι διακρίνονται σαφώς από τα δείγματα των φυσικών ομιλητών όσον αφορά την αποδοχή και παραγωγή αντιγραμματικών δομών κενών υποκειμένων.

(σελ. 64 - 67)

Ας εξετάσουμε το *Ερώτημα 4*: Είναι δυνατόν η γλωσσική επιτέλεση της δεύτερης γλώσσας να βελτιώνεται όσο αυξάνει η γλωσσική επάρκεια; Εάν ναι, είναι δυνατόν να προσεγγίσει κάποια στιγμή το πρότυπο των φυσικών ομιλητών; Όλες οι θεωρητικές προσεγγίσεις περί της κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας υποστηρίζουν ότι η αυξανόμενη γλωσσική επάρκεια είναι δυνατόν να βελτιώσει τη γλωσσική επιτέλεση της Γ2 και, για ορισμένες υποθέσεις, η βελτίωση αυτή λαμβάνεται ως αναγκαία. Οι προσεγγίσεις της «Ολικής Πρόσβασης» υποστηρίζουν ότι παρά το γεγονός ότι οι ιδιότητες της Γ2 είναι πλήρως κατακτήσιμες σε προχωρημένα στάδια, σε ό, τι αφορά τα αρχικά στάδια της κατάκτησης, οι γλωσσική επιτέλεση της Γ2 δεν δύναται να είναι εξίσου επιτυχής με εκείνη των φυσικών ομιλητών, δεδομένου ότι οι εκπαιδευόμενοι ενδέχεται να αδυνατούν να ερμηνεύσουν επαρκώς το γλωσσικό εισαγόμενο της Γ2. Ομοίως, οι προσεγγίσεις της «Μερικής Πρόσβασης» δεν αποκλείουν τη δυνατότητα βελτίωσης της γλωσσικής επιτέλεσης της Γ2. Ωστόσο, σύμφωνα με τις παραδοχές των εν λόγω θεωριών σχετικά με τα ερμηνεύσιμα ή μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά, η βελτίωση συνεπάγεται θετικά αποτελέσματα σε συγκεκριμένους τομείς. Η «Υπόθεση της Διεπαφής» υποστηρίζει ότι οι εκπαιδευόμενοι ενδέχεται να βρεθούν αντιμέτωποι με αναπτυξιακά προβλήματα στα αρχικά στάδια της κατάκτησης των συντακτικών χαρακτηριστικών, όμως, λόγω της διαθεσιμότητας των προαναφερθέντων χαρακτηριστικών στους εκπαιδευόμενους της Γ2, η κατάκτηση των σχετικών ιδιοτήτων καθίσταται εφικτή. Από την άλλη πλευρά, η «Υπόθεση της Ερμηνευσιμότητας» παρουσιάζει μια εναλλακτική εκτίμηση της βελτίωσης που επιδέχεται η γλωσσική επιτέλεση της Γ2: η βελτίωση επιτυγχάνεται με την εφαρμογή των ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών κατά την ανάλυση του γλωσσικού εισαγόμενου της Γ2. Οι προσεγγίσεις «Μερικής Πρόσβασης» υποστηρίζουν ότι παρά την αυξανόμενη επιτυχία σε περισσότερο προχωρημένα στάδια γλωσσικής επάρκειας, οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 δεν θα επιτύχουν γλωσσική επιτέλεση πανομοιότυπη με εκείνη των φυσικών ομιλητών ακόμη και στην περίπτωση γραμματικών τελικού σταδίου. Αντιθέτως, οι προσεγγίσεις της «Πλήρους Πρόσβασης» υποστηρίζουν κατ' αρχήν ότι η γλωσσική επιτέλεση της Γ2 μπορεί να είναι τόσο επιτυχής όσο εκείνη των φυσικών ομιλητών.

Τα δεδομένα του πειράματος που παρουσιάστηκαν σε αυτή την εργασία έχουν αποδείξει ότι οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι δέχονται και παράγουν σημαντικά λιγότερα αντιγραμματικά κενά υποκείμενα στα πιο προχωρημένα στάδια γλωσσικής επάρκειας.

Ωστόσο, αυτή η βελτίωση, η οποία φαίνεται να σχετίζεται με μια επανανάληψη του γλωσσικού εισαγόμενου της Γ2 βάσει των ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών, δεν διευκολύνει τους εκπαιδευόμενους της Γ2 να προσεγγίσουν το πρότυπο των φυσικών ομιλητών.

4.3 Η φύση της Γραμματικής της Δεύτερης Γλώσσας των Ελλήνων Εκπαιδευομένων

Αυτή η τελευταία ενότητα θα συνοψίσει τη συζήτηση που αφορμάται τόσο από τις θεωρητικές προσεγγίσεις περί της κατάκτησης δεύτερης γλώσσας όσο και από τα εμπειρικά δεδομένα, σε μια προσπάθεια ανάδειξης της φύσης της γραμματικής της δεύτερης γλώσσας των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής.

Επαρκή αποτελέσματα του παρόντος πειράματος αλλά και προγενέστερων μελετών γύρω από τη Γ2 έχουν αποδείξει ότι οι ομιλητές γλωσσών κενού υποκειμένου όπως η Ελληνική αντιμετωπίζουν προβλήματα κατά την κατάκτηση των ιδιοτήτων της Γ2 που σχετίζονται με την φανερή εκδήλωση του υποκειμένου σε μία γλώσσα μη κενού υποκειμένου όπως η Αγγλική. Βάσει της υπόθεσης ότι η διαγλωσσική ποικιλότητα σε ό,τι αφορά τη διαθεσιμότητα κενών υποκειμένων ή μη έπεται της διαφορετικής αξιολόγησης των μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών του Τ σε γλώσσες κενού και μη κενού υποκειμένου, η παρούσα μελέτη θα προέτεινε ότι τα συντακτικά, ήτοι τα μη ερμηνεύσιμα, χαρακτηριστικά που δεν εντοπίζονται στην ελληνική γλώσσα ως Γ1 δεν είναι προσβάσιμα για τους ενήλικες εκπαιδευόμενους της Αγγλικής. Συνεπεία αυτού του ισχυρισμού, η γραμματική του Έλληνα εκπαιδευόμενου είναι ελλιπής σε ότι αφορά τη σύνθεση των τυπικών χαρακτηριστικών. Αυτή η παραστατική έλλειψη τυπικών χαρακτηριστικών κάνει τους Έλληνες εκπαιδευόμενους να μεταφέρουν τα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της συμφωνίας υποκειμένου-ρήματος της Γ1, η οποία σχετίζεται με την ιδιότητα των κενών υποκειμένων, στη Γ2. Ωστόσο, εφόσον οι Έλληνες εκπαιδευόμενοι αντιλαμβάνονται τη σαφή απαγόρευση των κενών υποκειμένων στην Αγγλική ως Γ2, προσπαθούν να ελέγξουν τη χρήση της μεταφερόμενης ιδιότητας της παράλειψης του υποκειμένου της Γ1 με όποιον τρόπο μπορούν. Τα ευδιάκριτα ποσοστά παράλειψης αναφορικών και πλεοναστικών κενών υποκειμένων που παρατηρήθηκαν στο παρόν πείραμα αλλά και σε προγενέστερες μελέτες υποδηλώνουν ότι το ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό του [προσώπου] ή το ερμηνεύσιμο [αναφορικό] χαρακτηριστικό των αναφορικών υποκειμένων μπορεί να χρησιμοποιούνται από τους Έλληνες εκπαιδευόμενους ως μέσω περιορισμού της υπερβολικής χρήσης των κενών υποκειμένων στην Αγγλική ως Γ2.

Εφόσον το [πρόσωπο] δεν χρησιμοποιείται για να ρυθμίσει τη χρήση του υποκειμένου στην Αγγλική ως Γ1, αυτό το πόρισμα αποδεικνύει ότι οι γραμματικές των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής εκδηλώνουν περιορισμούς και ιδιότητες που δεν ανήκουν στη Γ2. Δεδομένου ότι τα αναφορικά υποκείμενα της Ελληνικής ως Γ1 δεν είναι κατ' ανάγκην ή κατ' επανάληψη φανερά (βλ. επίσης Κεφάλαιο 2), θα μπορούσαμε να πούμε ότι το [πρόσωπο] δεν περιορίζει τη χρήση του υποκειμένου στην Ελληνική ως Γ1 όπως συμβαίνει στην Αγγλική ως Γ2. Το λογικό συμπέρασμα που εξάγεται βάσει των ανωτέρω είναι ότι η γραμματική των Ελλήνων εκπαιδευομένων διαφέρει πιθανόν από τις γραμματικές της Αγγλικής ως Γ1, όμως δεν αποτελείται από απευθείας μεταφερόμενες ιδιότητες της Γ1.

Επομένως, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι η γραμματική των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής δεν εμφανίζει αμιγώς και μόνον ιδιότητες είτε της Αγγλικής ως Γ2 είτε της Ελληνικής ως Γ1. Αντιθέτως, το σύστημα φαίνεται ότι είναι μάλλον υβριδικό από την άποψη ότι η μη ερμηνευσιμότητα των συντακτικών χαρακτηριστικών της Γ2 επιβάλλει τη χρήση της συντακτικής επιλογής των κενών υποκειμένων της Γ1 ενώ η αντίληψη της απαγόρευσης των κενών υποκειμένων στην Αγγλική επιβάλλει συγκρατημένη χρήση της μεταφερόμενης ιδιότητας του κενού υποκειμένου. Στην περίπτωση των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής, η συστηματικοποίηση της χρήσης των κενών υποκειμένων στη Γ2 εξελίσσεται μέσω της αξιοποίησης ενός ερμηνεύσιμου χαρακτηριστικού, το οποίο είναι υποθετικά διαθέσιμο σε όλες τις ανθρώπινες γλώσσες καθώς και σε όλους τους εκπαιδευόμενους πρώτης και δεύτερης γλώσσας.

Εν συνόψει, εμφανίζεται ότι η γραμματική της Γ2 των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής όπως δομείται μέσω της επανάλυσης/δυσανάλυσης, μίας απαραίτητης διαδικασίας που επισύρει η δυσχερής πρόσβαση στα ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά, μολονότι είναι ένα σύστημα που περιορίζεται από τον ίδιο υποκείμενο μηχανισμό που συγκρατεί και καθοδηγεί τις γραμματικές της Γ1, ήτοι την Καθολική Γραμματική, είναι κι ένα σύστημα που φαίνεται να αποκλίνει τόσο από τη δεύτερη γλώσσα όσο και από την πρώτη. Η μεταφορά της συντακτικής επιλογής των κενών υποκειμένων της Γ1 δεν είναι άμεση και η χρήση των κενών και φανερών υποκειμένων στην Αγγλική ως Γ2 δεν είναι τυχαία μα περιστελλόμενη.

ΜΕΡΟΣ II

A. ΓΕΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΑ ΠΛΑΙΣΙΑ

Το δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας διακρίνεται σε τρία κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, εν είδει εισαγωγής, θέτει το γενικότερο εκείνο θεωρητικό πλαίσιο εντός του οποίου θα επιτευχθεί η συγκρότηση και η τεκμηρίωση του περιεχομένου του Κεφαλαίου Β', το οποίο θα περιλαμβάνει την αναθεώρηση του μεταφράσματος από πρακτικής απόψεως. Τα Κεφάλαια Α' και Β' θα οδηγήσουν στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο αυτού του μέρους, όπου θα αξιολογηθούν και θα εξαχθούν συμπεράσματα για όλα τα ανωτέρω.

Αρχικά, σταχυολογούνται ορισμένοι αντιπροσωπευτικοί ορισμοί της μετάφρασης και έπειτα παρατίθενται απόψεις και αξιώματα για τον ιδιαίτερο επιστημονικό κλάδο όπου και ανήκει το κείμενο-πηγή της παρούσας, τη γλωσσολογία.

Έπειτα, παρουσιάζονται τα βασικότερα χαρακτηριστικά της ορολογίας των επιστημών εν γένει και της γλωσσολογίας ειδικότερα, καθώς και τρόποι αξιολόγησης του ειδικού λεξιλογίου της συγκεκριμένης μεταγλώσσας.

Υστερα, αναζητείται η ενδεχόμενη σχέση μεταξύ μετάφρασης και γλωσσολογίας, όπως αυτή καταδεικνύεται μέσα από τα έργα σημαντικών γλωσσολόγων. Με αφετηρία αυτή τη σχέση, οδηγούμαστε στην ανάδειξη των επτά τεχνικών που προτάθηκαν από τους J.P. Vinay και J. Darbelnet ώστε να βοηθήσουν το εκάστοτε μεταφράζον υποκείμενο να παρακάμψει, να παραμερίσει ή ακόμη και να άρει τις μεταφραστικές δυσκολίες που είναι πιθανό να συναντήσει.

Επίσης, κρίνεται σημαντικό να γίνει λόγος για μία εξαιρετικά σημαντική έννοια της μετάφρασης, την ισοδυναμία, καθώς επίσης και για τα είδη ισοδυναμίας που εντοπίζονται. Τέλος, ερευνώνται οι εξής σημαντικές έννοιες: κείμενο, ειδικό κείμενο και επίπεδο ύφους.

A.1 Μετάφραση

Ο όρος *μετάφραση* μπορεί να αναφέρεται στο ευρύτερο γνωστικό αντικείμενο, στη διαδικασία παραγωγής μιας μετάφρασης—άλλως καλούμενη *μεταφράζειν*—ή στο αποτέλεσμα της ανωτέρω διαδικασίας, ήτοι το *μετάφρασμα* (Munday 2001/2002: 24). Για τις ανάγκες της παρούσης, θα παρουσιαστούν ορισμοί που άπτονται του μεταφράζειν.

Σε πρώτο επίπεδο αναζητούμε την ερμηνεία της λέξης «μετάφραση» σε ελληνικά και ξενόγλωσσα λεξικά, έντυπα και ηλεκτρονικά. Κατά το λεξικό του Τριανταφυλλίδη η μετάφραση συνιστά «μεταφορά προφορικού ή γραπτού λόγου σε άλλη γλώσσα»¹¹.

Σε αντίστοιχη αναζήτηση στο ηλεκτρονικό λεξικό Larousse λαμβάνουμε το εξής αποτέλεσμα:

« Énonciation dans une autre langue (ou langue cible) de ce qui a été énoncé dans une langue (la langue source), en conservant les équivalences sémantiques et stylistiques¹²», ήτοι «η έκφραση σε μίαν άλλη γλώσσα (ή γλώσσα-στόχος) αυτού που έχει ήδη εκφραστεί σε μίαν άλλη γλώσσα (γλώσσα-πηγή), διατηρώντας δε τις σημασιολογικές και υφολογικές ισοδυναμίες». (μετάφραση της γραφούσης)

Το Routledge Dictionary of Language and Linguistics (1998:1222) αποδίδει στο λήμμα «translation» την εξής ερμηνεία:

"In the broad sense, 'translation' refers to the process and result of transferring a text from the source language into the target language".

«Κατά μία ευρεία έννοια, η «μετάφραση» αναφέρεται στη διαδικασία και το αποτέλεσμα της μεταφοράς ενός κειμένου από μία γλώσσα-αφετηρία σε μία γλώσσα-στόχο. (μετάφραση της γραφούσης).»

Περνώντας από τις περισσότερες γενικές ερμηνείες της μετάφρασης στους ειδικότερους ορισμούς, γίνεται άμεσα αντιληπτή η προσθήκη ενός επιπλέον όρου (ο οποίος θα αναλυθεί εξίσου κατωτέρω), εκείνου της ισοδυναμίας.

Ο Jakobson (1959) ορίζει τη μετάφραση ως την «ερμηνεία λεκτικών σημείων μέσω κάποιας άλλης γλώσσας». Επίσης την αντιλαμβάνεται ως μία «επανακωδικοποιημένη ερμηνεία» και τη διακρίνει σε ενδογλωσσική, διαγλωσσική, καθεαυτού και διασημειωτική, ενώ εισήγαγε για πρώτη φορά τον όρο ισοδυναμία σηματοδοτώντας έτσι την εξέλιξη της θεωρητικής σκέψης (Μπατσαλιά, Σελλά-Μάζη 2004: 28).

¹¹http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC%CF%86%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7&dq=

¹²<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/traduction/78911?q=traduction#77961>

Στο ίδιο πνεύμα, ο Catford (1965:20) ορίζει τη μετάφραση ως την: «αντικατάσταση κειμενικού υλικού σε μια γλώσσα (ΓΠ) από ισοδύναμο κειμενικό υλικό σε μια άλλη γλώσσα». Παρομοίως, οι Nida και Taber (1969:12) παραθέτουν ότι η μετάφραση «συνίσταται στην αναπαραγωγή στη γλώσσα αφίξεως του περισσότερο φυσικού ισοδύναμου του μηνύματος της γλώσσας αφετηρίας πρωτίστως ως προς το ύφος» και ο Μπαμπινιώτης (1999:251) αναφέρει ότι η διαδικασία της μετάφρασης έγκειται στη: «μετατροπή ενός κειμένου μιας γλώσσας (αφετηρίας) σε ισοδύναμο κείμενο μιας άλλης γλώσσας (στόχου)».

Τέλος, προχωρώντας σε έναν αναλυτικότερο ορισμό, ο Κεντρωτής (1996:117) αναφέρει ότι η «μετάφραση είναι γενικώς η μεταφορά ενός μηνύματος από τη γλώσσα αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως ή, πιο αναλυτικά, η μεταφορά ενός σταθερά συγκεκριμένου και, ως εκ τούτου, μονίμως προσφερόμενου ή κατ' αρεσκείαν επαναλαμβανόμενου κειμένου, που έχει συνταχθεί σύμφωνα με τους κανόνες της γλώσσας αφετηρίας, από τη γλώσσα αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως, και δη σε ένα κείμενο, που α) συντάσσεται σύμφωνα με τους κανόνες της γλώσσας αφίξεως, β) διατηρεί το νόημα του πρωτοτύπου και γ) ανά πάσα στιγμή μπορεί να ελεγχθεί ως προς τη σταθερότητά του και να διορθωθεί»

A.1.1 Μετάφραση ειδικών κειμένων

Βάσει των ανωτέρω, είναι δυνατόν να λεχθεί ότι το ειδικό κείμενο παρουσιάζει λόγου χάρη όρους αλλά και μορφολογία ασυνήθιστη για τα γενικά κείμενα. Έτσι, η μετάφραση ενός ειδικού—εξειδικευμένου—κειμένου, δεν μπορεί να ακολουθεί πιστά τα βήματα της γενικής μετάφρασης που αφορά σε κείμενα γενικού περιεχομένου.

Σε μια μελέτη του για τη διάκριση μεταξύ γενικής και ειδικής μετάφρασης ο Newmark (2004:8-9) συμπεραίνει ότι η ειδική μετάφραση αναφέρεται στη μετάδοση του νοήματος και την παραγωγή ενός μη λογοτεχνικού, πραγματιστικού κειμένου η χρήση του οποίου σκοπεύεται στα πλαίσια ειδικών πεδίων ή τομέων, όπως η τεχνολογία, η υγεία, η επιστήμη, η νομική, η οικονομία.

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν νωρίτερα, η ειδική μετάφραση παρουσιάζει ορισμένες ιδιαιτερότητες σε σχέση με τη γενική, οι σημαντικότερες εκ των οποίων είναι: η χρήση ορολογίας και ειδικής γλώσσας, η έλλειψη πολυσημίας, η χρήση συγκεκριμένων γραμματικών και συντακτικών δομών όπως η παθητική φωνή, αλλά και η ενεργητική ιδίως στα νομοθετικά

κείμενα, οι μετοχές, το τρίτο πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού, τα επιτελεστικά εκφωνήματα και τα ρήματα συναίνεσης, καθώς και χαρακτηριστικά που συνδέονται με τη μορφή των ειδικών κειμένων όπως η επίσημα καθορισμένη και οργανωμένη δομή τους.

A.2 Γλωσσολογία

«Επιστήμη που έχει σαν αντικείμενο τη μελέτη της γλώσσας και των γλωσσών¹³» σύμφωνα με το Larousse και «Επιστημονική μελέτη της γλώσσας, του ανθρώπινου λόγου, μελέτη των στοιχείων που έχουν σχέση με την προέλευση, τη δομή και την εξέλιξη των γλωσσών¹⁴» σύμφωνα με το ηλεκτρονικό λεξικό του Τριανταφυλλίδη, τα περισσότερα λεξικά και εγχειρίδια αρκούνται στην παράθεση ενός συνοπτικού μεν περιεκτικού δε ορισμού της Γλωσσολογίας.

Κατά τον θεμελιωτή της σύγχρονης γλωσσολογίας Ferdinand de Saussure (1916), η γλώσσα διακρίνεται στο λόγο (langage), τη γλώσσα (langue) και την ομιλία (parole) και η σπουδή της περιλαμβάνει όλες τις εκδηλώσεις του ανθρώπινου λόγου, είτε πρόκειται για τον λόγο των βάρβαρων είτε των πολιτισμένων εθνών.

Την ίδια ευρεία αντίληψη συναντά κανείς και στη μακρογλωσσολογία, όπου ως αντικείμενο της γλωσσολογικής έρευνας λαμβάνεται ό,τι αφορά, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, στη γλώσσα και στις γλώσσες και η διασταύρωση της γλωσσολογίας με μια σειρά άλλων επιστημών και η ύπαρξη επιμέρους κλάδων (λ.χ. κοινωνιογλωσσολογία, υφογλωσσολογία, Εθνογλωσσολογία, Κειμενογλωσσολογία κ.λπ.) θεωρείται δεδομένη (Βελούδης, 2008).

Δεδομένου ότι το αντικείμενό της—ήγουν, η γλώσσα—μπορεί να μελετηθεί από διάφορες οπτικές γωνίες, η ίδια η επιστήμη της γλωσσολογίας μπορεί να διακριθεί σε διάφορους κλάδους. Έτσι, εντοπίζουμε μία πρώτη διάκριση μεταξύ Γενικής και Ειδικής γλωσσολογίας, όπου η πρώτη μελετά τη γλώσσα απαλλαγμένη από χρονικά και χωρικά πλαίσια ενώ η δεύτερη ασχολείται με ειδικότερα ζητήματα μέσα στον χρόνο και στον χώρο. Έπειτα, είναι η δυνατή η διάκριση μεταξύ του κλάδου που ασχολείται με τη θεωρία της

¹³<http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/linguistique/47271?q=linguistique#47200>

¹⁴http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CE%B3%CE%BB%CF%89%CF%83%CF%83%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1&dq=

γλώσσας (Θεωρητική γλωσσολογία) και εκείνου που μελετά τα θέματα που προκύπτουν από την εφαρμογή των γενικών αρχών αναλύσεως της γλώσσας (Εφαρμοσμένη γλωσσολογία). Τέλος, μία πιο πρόσφατη διάκριση αφορά στους κλάδους της Επιστημονικής και της Διεπιστημονικής γλωσσολογίας, η οποία έγκειται στην συνεργασία ή μη της γλωσσολογίας με άλλες επιστήμες (Μπαμπινιώτης, 1998:24-27).

A.2.1 Γενικά χαρακτηριστικά της ορολογίας της Γλωσσολογίας

Γενικότερα, το ειδικό λεξιλόγιο της ορολογίας χαρακτηρίζεται από αυξημένη αιτιότητα αλλά και πολυμορφία, αποτελείται κυρίως από σύνθετες λέξεις ή/και περιφράσεις και αποτελεί κατ' ουσίαν μία μεταγλώσσα (Μπαμπινιώτης, 1999: 32-36).

Ειδικότερα, τα λεξικά στοιχεία της μεταγλώσσας της Γλωσσολογίας μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες: (α) κοινές λέξεις του γενικού λεξιλογίου, (β) σχετικά εξειδικευμένες λέξεις του γενικού λεξιλογίου, και (γ) εξειδικευμένες λέξεις ειδικού λεξιλογίου (Ξυδόπουλος, & Παυλάκου 2009). Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω οι όροι της Γλωσσολογίας είναι συνήθως σύνθετοι με αποτέλεσμα να οδηγούμαστε συχνά στη συντόμευσή τους με τη χρήση αρκτικόλεξων, ακρωνυμίων, μικτών τύπων, συμβόλων και περικεκομμένων τύπων.

Η απόδοση των όρων της Γλωσσολογίας, όπως και του ειδικού λεξιλογίου κάθε επιστήμης, αξιολογείται βάσει καθορισμένων κριτηρίων, συγκεκριμένα δε:

α) βάσει της αποδεκτότητάς τους, ήτοι της θετικής ή αρνητικής τους αποδοχής από τον ακροατή/αναγνώστη·

β) βάσει της πληροφορικότητάς τους, ήτοι της δηλωτικότητας και σαφήνειάς τους·

γ) βάσει της ανακλησιμότητάς τους, η οποία σχετίζεται με τη βραχύτητα και την παραγωγική τους συνάφεια· και

δ) βάσει της μεταφρασιμότητάς τους, ήτοι την αντιστοιχία των όρων από γλώσσα σε γλώσσα (Ξυδόπουλος & Παυλάκου 2009).

A.3 Μετάφραση και γλωσσολογία

Τη σχέση μεταξύ μετάφρασης και γλωσσολογίας έχουν αναζητήσει κατά καιρούς οι ειδικοί των δύο κλάδων, άλλοτε αποδεχόμενοι και άλλοτε αποποιούμενοι την ύπαρξη ενός στενού δεσμού μεταξύ τους.

Την πρώτη άποψη ενστερνίζονται κυρίως γλωσσολόγοι, όπως ο Catford που υποστήριξε ότι «η θεωρία της μετάφρασης είναι κατά βάση θεωρία εφαρμοσμένης γλωσσολογίας» (στο Τσίγκου: 2011) και ο Mounin (1963:7) που προέβαλλε τη γλωσσολογία ως ικανή σύμμαχο της μετάφρασης στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που μπορεί να παρουσιαστούν στα πλαίσια της δεύτερης.

Μίαν αντίθετη άποψη εκφράζουν κυρίως μεταφρασεολόγοι και μεταφραστές λογοτεχνικών κειμένων, όπως ο Cary (1957, στο Τσίγκου: 2011) για τον οποίο η λογοτεχνική μετάφραση είναι «διεργασία *sui generis*» και ως τέτοια θα έπρεπε να μελετάται στο πλαίσιο της λογοτεχνικής μετάφρασης.

Παρά ταύτα, ολοένα και περισσότεροι ειδικοί της μετάφρασης και της γλωσσολογίας αναγνωρίζουν την ύπαρξη μίας αμφίδρομης σχέσης μεταξύ γλωσσολογίας και μετάφρασης όπου η μετάφραση προσφέρει άφθονο υλικό στη γλωσσολογία για την εξαγωγή συμπερασμάτων και την διατύπωση γλωσσικών παρατηρήσεων κυρίως μέσα από τη μελέτη παράλληλων κειμένων (στο Τσίγκου 2011), παρατηρήσεις οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στη συγκρότηση τεχνικών και μεθόδων που μπορούν να διευκολύνουν τη μεταφραστική διαδικασία.

A.3.1 Οι 7 μεταφραστικές τεχνικές των J.P. Vinay & J. Darbelnet

Στο ίδιο πνεύμα με τους προαναφερθέντες γλωσσολόγους και στηριζόμενοι πάνω στις αρχές του de Saussure, οι Vinay και Darbelnet (1958) αναγνώρισαν τη μετάφραση σαν επιμέρους κλάδο της γλωσσολογίας και προχώρησαν στη συγκρότηση επτά τεχνικών που απέβλεπαν στην υπερπήδηση των μεταφραστικών δυσκολιών.

Οι Vinay και Darbelnet (1958/1995) ισχυρίζονται ότι η μετάφραση μπορεί να ακολουθήσει μία από δύο κατευθύνσεις: μπορεί, δηλαδή, να είναι άμεση/κατά λέξη (*directe/littérale*) ή έμμεση (*oblique*).

Η πρώτη περίπτωση ισχύει όταν μεταξύ των δύο γλωσσών (αφετηρίας και αφίξεως) υπάρχουν παραλληλισμοί, είτε σε δομικό είτε σε μεταγλωσσικό επίπεδο, οι οποίοι επιτρέπουν

την μετάβαση από το μήνυμα της γλώσσας αφετηρίας στο μήνυμα της γλώσσας αφίξεως ακολουθώντας παρόμοια συντακτικά σχήματα.

Στη δεύτερη περίπτωση, το μήνυμα ή και η δομή του πρωτοτύπου δεν μπορούν να μεταφερθούν ακολουθώντας τα ίδια συντακτικά σχήματα στο μετάφρασμα, οπότε είναι απαραίτητη η υιοθέτηση πιο επεξεργασμένων μεθόδων, για την εξεύρεση αντίστοιχων εκφραστικών μέσων στην γλώσσα αφίξεως τα οποία να ανταποκρίνονται στο σημασιολογικό περιεχόμενο και τις υφολογικές επιλογές του πρωτοτύπου.

Πιο αναλυτικά οι άμεσες τεχνικές περιλαμβάνουν τις εξής τεχνικές:

1. Δάνειο (emprunt): Πρόκειται, κατά τους Vinay και Darbelnet, για την απλούστερη τεχνική που χρησιμοποιείται είτε όταν υπάρχει μεταγλωσσικό κενό στη γλώσσα αφίξεως για ένα στοιχείο της γλώσσας αφετηρίας είτε όταν ο μεταφραστής επιθυμεί να διατηρήσει την αίσθηση του «τοπικού χρώματος» (couleur locale) της γλώσσας αφετηρίας στο μετάφρασμα.

Αυτή η τεχνική συνίσταται στη μεταφορά της φωνητικής μορφής ενός λεξιλογικού στοιχείου της γλώσσας αφετηρίας στη γλώσσα αφίξεως, είτε αυτούσιως είτε προσαρμόζοντάς το στη φωνολογία ή/και τη μορφολογία της γλώσσας αφίξεως. Τα δάνεια που έχουν ήδη εισαχθεί, αυτά που έχουν δηλαδή καθιερωθεί από την χρήση και θεωρούνται πλέον λεξιλογικά στοιχεία της γλώσσας αφίξεως, δεν θεωρείται ότι εμπίπτουν σε αυτήν την μεταφραστική τεχνική· τα δάνεια τα οποία εμπίπτουν σε αυτήν είναι τα νέο-εισαγόμενα και μάλιστα εκείνα που ο μεταφραστής θεωρεί ότι πρέπει να δημιουργήσει για τις ανάγκες κάποιου μεταφράσματός του.

2. Έκτυπο (calque): το έκτυπο είναι μια ιδιαίτερη μορφή δανεισμού κατά την οποία ο μεταφραστής δανείζεται ολόκληρο σύνταγμα από την γλώσσα αφετηρίας, μεταφράζοντας κατά λέξη τα στοιχεία που το συνιστούν. Μπορεί να είναι έκτυπο φραστικό (calqued'expression), όταν ακολουθεί τις συντακτικές δομές της γλώσσας αφίξεως, εισάγοντας όμως συγχρόνως έναν νέο τρόπο έκφρασης, ή δομικό (calquedestructure), όταν εισάγει μια νέα δομή (μορφο-συντακτική) σε μια γλώσσα. Και σε αυτήν την περίπτωση δεν περιλαμβάνονται τα παλαιά έκτυπα, αυτά δηλαδή που έχουν ήδη γίνει αποδεκτά στην γλώσσα αφίξεως.

3. Κατά λέξη μετάφραση (traduction littérale): η κατά λέξη μετάφραση συνίσταται στο πέρασμα από την μια γλώσσα στην άλλη με τρόπο ώστε το μετάφρασμα να ακολουθεί την συντακτική δομή του πρωτότυπου κειμένου, ακολουθώντας παράλληλα τους κανόνες και τους εκφραστικούς τρόπους της γλώσσας αφίξεως, με αποτέλεσμα την δημιουργία ενός κειμένου αντίστοιχου του πρωτοτύπου και ιδιωματικού συγχρόνως. Η κατά λέξη μετάφραση θεωρείται από τους Vinay και Darbelnet εξ ορισμού λύση μοναδική, αντιστρέψιμη και επαρκής, χωρίς την ταυτόχρονη χρήση άλλων τεχνικών για την απόδοση του πρωτοτύπου. Όσο πιο συγγενείς γενετικά είναι μεταξύ τους δύο γλώσσες ή/και όσο πιο πολύ έχουν αλληλεπιδράσει, ή όσο πιο πολύ έχει επηρεάσει η μια την άλλη, τόσο πιο εύκολη και συχνή είναι η χρήση αυτής της τεχνικής.

Σύμφωνα με τους Vinay και Darbelnet, όταν ο μεταφραστής θεωρήσει ότι οι παραπάνω, άμεσες (directs), τεχνικές είναι ανεφάρμοστες, ανεπαρκείς δηλαδή για τις ανάγκες ενός συγκεκριμένου τμήματος του μεταφράσματος, τότε οφείλει να προσφύγει στις λεγόμενες έμμεσες (obliques) τεχνικές. Αυτό συμβαίνει όταν η κατά λέξη μετάφραση απορρίπτεται επειδή: α) θα μεταβαλλόταν το νόημα του κειμένου, β) το κείμενο δεν θα είχε νόημα, γ) δεν είναι δυνατή για λόγους συντακτικής δομής της γλώσσας αφίξεως, δ) δεν αντιστοιχεί σε τίποτε, σε μεταγλωσσικό επίπεδο, στην γλώσσα αφίξεως ή ε) αντιστοιχεί μεν σε κάτι αλλά όχι στο ίδιο γλωσσικό επίπεδο (niveau de langue).

Ως έμμεσες παρατίθενται οι εξής τεχνικές:

4. Μετάταξη (transposition): η μετάταξη συνίσταται στην αντικατάσταση ενός μέρους του λόγου από ένα άλλο, χωρίς αυτό να επιφέρει μεταβολή του μηνύματος. Είναι μια τεχνική που μπορεί να εφαρμοστεί και στο εσωτερικό μιας γλώσσας (π.χ. η μετατροπή της παθητικής φωνής σε ενεργητική και αντίστροφα). Στο πλαίσιο της μετάφρασης η μετάταξη διακρίνεται σε α) υποχρεωτική (transposition obligatoire), όταν την επιβάλλει η ίδια η δομή της γλώσσας αφίξεως, και β) προαιρετική (transposition facultative), όταν δεν αποτελεί την μοναδική λύση αλλά θα μπορούσε να ακολουθηθεί και η δομή του πρωτοτύπου. Το χιαστό σχήμα (chassé croisé) αποτελεί ειδική περίπτωση μετάταξης κα μάλιστα, κατά τους Vinay και Darbelnet, ιδιαίτερος συχνή.

5. Μετατροπία (modulation): η μετατροπία συνιστά τροποποίηση του μηνύματος κατά το ότι μεταβάλλει την οπτική γωνία υπό την οποία γίνεται αντιληπτό ένα

γεγονός. Η χρήση της δικαιολογείται όταν η κατά λέξη μετάφραση ή κι αυτή η μετάταξη θα ερχόταν σε αντίθεση με το ήθος, ή πνεύμα (génie στο πρωτότυπο), της γλώσσας αφίξεως. Όπως και η μετάταξη, η μετατροπία διακρίνεται σε α) ελεύθερη (libre), ή αλλιώς προαιρετική (facultative), και β) στερεότυπη (figée), ή αλλιώς υποχρεωτική (obligatoire). Η διαφορά μεταξύ των δύο αυτών ειδών μετατροπίας είναι, σύμφωνα με τους Vinay και Darbelnet, κατά κάποιον τρόπο ποσοτική περισσότερο παρά ποιοτική. Είναι ποσοτική κατά το ότι υποχρεωτικές θεωρούνται οι περιπτώσεις μετατροπίας η συχνότητα της χρήσης των οποίων τις έχει καθιερώσει ως τέτοιες, στον βαθμό μάλιστα που, από ένα σημείο κι έπειτα, τυχόν μη χρησιμοποιήσής τους να συνιστά μεταφραστικό ατόπημα. Οι περιπτώσεις ελεύθερης μετατροπίας μπορεί να καταλήξουν με την σειρά τους να καταστούν υποχρεωτικές εφ' όσον η συχνότητα χρήσης τους ή η διαπίστωση της αναγκαιότητάς τους το επιβάλλει. Σε κάθε περίπτωση, η μετατροπία οφείλει να καταλήγει σε μετάφρασμα το οποίο ο αναγνώστης αναγνωρίζει ως οικείο, ως στοιχείο δηλαδή του φυσικού τρόπου έκφρασής του στην (μητρική του) γλώσσα αφίξεως.

6. Ισοδυναμία (équivalence): η ισοδυναμία συνίσταται στην έκφραση, σε δύο διαφορετικά κείμενα (στο πρωτότυπο και στο μετάφρασμα, στην περίπτωση της μετάφρασης), της ίδιας κατάστασης, με χρήση όμως εντελώς διαφορετικών εκφραστικών μέσων, τόσο στο υφολογικό όσο και στο μορφοσυντακτικό επίπεδο. Η ισοδυναμία, κατά τους Vinay και Darbelnet, εκφράζεται στο επίπεδο του συντάγματος ως επί το πλείστον και αφορά το μήνυμα ως όλον. Ως εκ τούτου, η πλειονότητα των περιπτώσεων ισοδυναμίας αφορά εκφράσεις στερεότυπες και δη παροιμίες, ιδιωτισμούς, λεξιλογικές συνάψεις κ.λπ.

7. Προσαρμογή (adaptation): η προσαρμογή είναι, για τους Vinay και Darbelnet, το ακρότατο όριο της μεταφραστικής πράξης και εφαρμόζεται σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η κατάσταση στην οποία αναφέρεται το πρωτότυπο κείμενο δεν υφίσταται καν στην πραγματικότητα της γλώσσας αφίξεως και, κατά συνέπεια, ο μεταφραστής οφείλει να αναφερθεί σε μια κατάσταση που υπάρχει στην γλώσσα αφίξεως την οποία θεωρεί ισοδύναμη. Πρόκειται δηλαδή για μια ιδιαίτερη περίπτωση ισοδυναμίας, της ισοδυναμίας μεταξύ καταστάσεων (equivalence de situations).

Παρουσιάζοντας τις παραπάνω επτά τεχνικές, οι Vinay και Darbelnet εκφράζουν σαφώς την δυσπιστία τους προς την παραγωγή μεταφράσεων στις οποίες έχει γίνει προσπάθεια

για, όσο το δυνατόν περισσότερο, κατά λέξη απόδοσης ενός πρωτοτύπου, πράγμα που καταλήγει σε κείμενα τα οποία δύσκολα θα αναγνωρίζονταν ως πρωτότυπα από τους αναγνώστες-ομιλητές της γλώσσας αφίξεως. Οι δύο γλωσσολόγοι διατυπώνουν την θέση ότι ένα κείμενο (ένα μετάφρασμα εν προκειμένω) δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελεί έκτυπο, είτε σε δομικό είτε σε μεταγλωσσικό επίπεδο. Προτρέπουν, αντιθέτως, τον μεταφραστή να δοκιμάζει τις δυνάμεις του στην χρήση των έμμεσων τεχνικών, οι οποίες δείχνουν και μεγαλύτερο σεβασμό προς την γλώσσα αφίξεως.

A.4 Κείμενα – ειδικά κείμενα – ισοδύναμα κείμενα

A.4.1 Κείμενα και ειδικά κείμενα

Ο Μπαμπινιώτης (1999:252) ορίζει το κείμενο ως «ένα σύνολο εκφωνημάτων («προτάσεων σε συγκεκριμένο περιβάλλον») που χαρακτηρίζεται από κειμενικότητα (από εκείνα τα γλωσσικά χαρακτηριστικά που κάνουν τον αναγνώστη να αναγνωρίζει κάτι που διαβάζει ως κείμενο)».

Ειδικό κείμενο, από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τον Πολίτη (2009:9-11) είναι το κείμενο εκείνο που έχει ειδικό σκοπό και είναι γραμμένο σε ένα υποσύστημα της φυσικής γλώσσας, το οποίο περιλαμβάνει στοιχεία της γενικής γλώσσας, όρους και ειδική φρασεολογία. Κατά τον ίδιο, τα ειδικά κείμενα «προορίζονται για τη διευκόλυνση και την επιτάχυνση της επικοινωνίας μεταξύ ειδικών, έχουν συγκεκριμένη τυπολογία καθώς και μεγάλη συχνότητα και πυκνότητα όρων και ειδικής φρασεολογίας».

Ενισχύοντας την ανωτέρω άποψη, ο Schubert (2010:352) τονίζει ότι ειδικό κείμενο από γλωσσολογικής απόψεως χαρακτηρίζεται από «ειδικά χαρακτηριστικά σε λεξιλογικό, μορφολογικό, λεξικομορφοποιητικό, συντακτικό και κειμενογλωσσολογικό επίπεδο».

A.4.2 Ειδικά κείμενα και επίπεδο ύφους

Όπως αναφέρθηκε στο ανωτέρω σημείο, τα κείμενα που εντάσσονται στο πεδίο μίας συγκεκριμένης επιστήμης, περιέχουν πολλούς ειδικούς όρους υψηλής εξειδίκευσης. Πέραν, όμως, της ειδικής ορολογίας, τα ειδικά κείμενα αναμένεται να περιλαμβάνουν και ιδιαίτερο επίπεδο ύφους.

Σύμφωνα με τον Crystal (1991:295 στο Lee 2001) το επίπεδο ύφους είναι μία γλωσσική ποικιλία που ορίζεται βάσει της χρήσης της σε κοινωνικές περιστάσεις. Οι Halliday και Hasan (1989 στο Lee 2001) αναφέρονται στο επίπεδο ύφους σαν μία "συσχέτιση νοημάτων που συνδέονται με και καθορίζονται από τα στοιχεία του άμεσου συγκειμενικού πλαισίου, και συγκεκριμένα από: α) το πεδίο ("field"), β) το συνομιλιακό ρόλο ("tenor"), γ) τον τρόπο εκφοράς ("mode").

Σύμφωνα με τους ίδιους, τα επίπεδα ύφους διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αφορά σε κείμενα με αυστηρά περιορισμένη γλώσσα και επιλογές, τα οποία χρησιμοποιούν “κλειστά επίπεδα ύφους” ενώ η δεύτερη κατηγορία, ήτοι τα “ανοιχτά επίπεδα ύφους”, περιλαμβάνει κείμενα που η γλώσσα τους δεν περιορίζεται τόσο αυστηρά.

Τέλος, μία πιο αναλυτική κατηγοριοποίηση των επιπέδων ύφους, περιλαμβάνει τα εξής: α) επίσημο, β) επιστημονικό, γ) λαϊκό, δ) λαϊκότροπο, ε) λόγιο, στ) λογοτεχνικό και ζ) οικείο. (σχολικό βιβλίο)

A.4.3 Είδη ισοδυναμίας

Κατά τον Nida (1964:159) σκοπός της μεταφραστικής διαδικασίας είναι η παραγωγή ενός κειμένου ισοδύναμου με το πρωτότυπο. Ο ίδιος εντοπίζει δύο είδη ισοδυναμίας, την τυπική ισοδυναμία (formal equivalence) και τη δυναμική ισοδυναμία (dynamic equivalence), και προβάλλει το δίλημμα: κατά τη μεταφραστική διαδικασία, προηγείται η μορφή ή το περιεχόμενο;

Παραδείγματα τυπικής—άλλως καλούμενης και μορφικής—ισοδυναμίας αποτελούν οι μεταφράσεις που προσπαθούν να πλησιάσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τη μορφή και το περιεχόμενο του κειμένου-πηγή. Τέτοιου είδους μεταφράσεις απαιτούν συνήθως την περίληψη υποσημειώσεων οι οποίες μπορούν να μεταφέρουν στον δέκτη τις ιδιαιτερότητες της γλώσσας και του πολιτισμού αφετηρίας (υπομνηματισμένες μεταφράσεις).

Το δεύτερο είδος ισοδυναμίας, η δυναμική, βασίζεται στην «αρχή του ισοδύναμου αποτελέσματος». Οι μεταφράσεις που στοχεύουν στη δυναμική ισοδυναμία έχουν σαν αποτέλεσμα την παραγωγή ενός μηνύματος προσαρμοσμένου στις γλωσσικές και τις πολιτισμικές παραμέτρους του δέκτη, το οποίο χαρακτηρίζεται από φυσικότητα έκφρασης και ρέοντα λόγο.

Στο ίδιο πνεύμα με τους Vinay και Darbelnet, οι υπέρμαχοι της δυναμικής ισοδυναμίας απαντούν στο δίλημμα του Nida επιλέγοντας το περιεχόμενο έναντι της μορφής, της σημασία έναντι του ύφους, της γλώσσας και του πολιτισμού του δέκτη έναντι της γλώσσας και του πολιτισμού-πηγή.

B. ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

B.1 Το βιβλίο

Το βιβλίο που επιλέχθηκε—και κατ' επέκταση τα αποσπάσματα που μεταφράστηκαν στο Μέρος I της παρούσας εργασίας—εντάσσεται στη γενικότερη κατηγορία των εξειδικευμένων κειμένων. Συγκεκριμένα δε, πρόκειται για ένα βιβλίο γλωσσολογικής έρευνας, σκοπός του οποίου είναι να αναδείξει τις ιδιαίτερες πτυχές της κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας (Γ2), τον τρόπο που αυτή διαφέρει από την κατάκτηση της πρώτης γλώσσας (Γ1) καθώς και τα επίπεδα επάρκειας που μπορούν να επιτευχθούν από τους εκπαιδευόμενους της Γ2.

Ιδιαίτερο σημείο της έρευνας αυτής αποτελεί το φαινόμενο των γλωσσών κενών υποκειμένων, όπως η Ελληνική, και ο βαθμός στον οποίο οι φυσικοί ομιλητές μίας τέτοιας γλώσσας μπορούν, ως εκπαιδευόμενοι μίας άλλης γλώσσας μη κενών υποκειμένων, όπως η Αγγλική, να κατακτήσουν την ιδιότητα των φανερών υποκειμένων.

Έτσι, από τη μία πλευρά, η συγκεκριμένη, εξειδικευμένη πραγματολογία του βιβλίου κι από την άλλη το γεγονός ότι ίδια η συγγραφέας τονίζει ότι το εν λόγω βιβλίο απευθύνεται σε αναγνώστες της γλωσσολογίας, σε καθηγητές και εκπαιδευόμενους δεύτερης/ξένης γλώσσας καθώς και σε οποιονδήποτε εκφράζει ενδιαφέρον για τη διαδικασία της γλωσσικής ανάπτυξης, υπαγορεύουν εξ' αρχής τον τρόπο που πρέπει να μεταφραστεί.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα και με όσα αναφέρθηκαν πρότερα στο γενικότερο θεωρητικό πλαίσιο, κρίθηκε αναγκαία η χρήση της ορολογίας και της ειδικής γλώσσας, η αποφυγή πολυσημίας, η χρήση συγκεκριμένων γραμματικών και συντακτικών δομών, καθώς και η υιοθέτηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της μορφής του κειμένου, όπως αυτά συναντώνται σε κείμενα ίδιας πραγματολογίας και καθορίζονται από τον τρόπο που έχει οργανωθεί και καθιερωθεί η δομή τους μέσα στο πέρασμα του χρόνου.

Μία επιπλέον ιδιαιτερότητα που εντοπίστηκε είναι το γεγονός ότι, παρόλο που η γλώσσα σύνταξης του βιβλίου είναι η Αγγλική, αυτό απευθύνεται ειδικά—και μη ειδικά—στη γλώσσα αφίξεως, ήτοι την Ελληνική, η οποία σε αυτή την ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί και τη γλώσσα ενδιαφέροντος της γλωσσολογικής μελέτης που παρουσιάζει το βιβλίο. Αυτή η ‘σύμπτωση’ υπαγορεύει τη διατήρηση της πραγματολογίας και της μορφής της γλώσσας αφετηρίας, δοσμένης όμως με τρόπο ώστε ο λόγος να ρέει φυσικά για τον αναγνώστη της γλώσσας αφίξεως.

Εν συνόψει, στόχος της γραφούσης κατά τη μετάφραση των αποσπασμάτων του βιβλίου *Analyzing the Second Language Grammar of English Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects* ήταν η παραγωγή ενός ισοδύναμου μεταφράσματος, το οποίο θα σεβόταν τόσο την ορολογία όσο και το περιεχόμενο του πρωτότυπου κειμένου, καθώς και την ιδιαίτερη μορφή που ακολουθούν τα αντίστοιχα κείμενα γλωσσολογικής φύσεως, ώστε να παραδώσει στο κοινό της γλώσσας αφίξεως ένα κείμενο που θα έχει την υπόσταση δεύτερου πρωτοτύπου

B.2 Μεθοδολογία της μετάφρασης

Το πρώτο στάδιο κάθε μεταφραστικής προσπάθειας απαιτεί την προσεκτική ανάγνωση του συνόλου του προς μετάφραση κειμένου. Κατ’ αυτόν τον τρόπο το υποκείμενο της μεταφραστικής διεργασίας, μπορεί να εντοπίσει και να θέσει τα γενικότερα θεωρητικά πλαίσια, να ανασύρει τις έννοιες που διατρέχουν το σύνολο του κειμένου και να εντοπίσει τον επικοινωνιακό στόχο του κειμένου.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο τίτλος του βιβλίου, «*Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects*», είναι ενδεικτικός της ειδικής του πραγματολογίας, η οποία και αποτέλεσε αφορμή για την επιλογή του για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας.

Η πρώτη ανάγνωση οδήγησε στην επιλογή των καταλληλότερων προς μετάφραση αποσπασμάτων και προσέφερε μία πρώτη επαφή με την κεντρική ιδέα του βιβλίου, το ύφος της συγγραφέως και το επίπεδο της γλώσσας, το οποίο στη συγκεκριμένη περίπτωση καθοδηγείται από τα γενικότερα πρότυπα των κειμένων που αφορούν στη γλωσσολογία.

Επιπλέον, κατέστη άμεσα σαφές ότι το βιβλίο απευθύνεται ειδικά στο κοινό της γλώσσας αφίξεως, δηλαδή της Ελληνικής, καθώς ερευνά και παρουσιάζει αποτελέσματα γύρω από τη γραμματική δεύτερης γλώσσας των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής, εστιάζοντας στο φαινόμενο των κενών υποκειμένων. Στόχος λοιπόν του πρωτοτύπου, παρά τη σύνταξή του στα Αγγλικά, είναι να επικοινωνήσει τις πληροφορίες αυτές πρωτοταγώς στην ελληνική γλωσσική κοινότητα.

Η δεύτερη ανάγνωση των αποσπασμάτων επέτρεψε τη λεξιλογική επεξεργασία του προς μετάφραση υλικού. Έτσι, το δεύτερο βήμα κατά την μετάφραση του εν λόγω βιβλίου ήταν η ανεύρεση των λέξεων, φράσεων και προτάσεων που ανήκαν ξεκάθαρα στην ειδική γλώσσα της γλωσσολογίας και ο διαχωρισμός τους από τις λέξεις, φράσεις και προτάσεις της γενικής γλώσσας.

Οι όροι που εντοπίστηκαν εδώ ήταν γλωσσολογικής φύσεως και ανήκαν σε μία από τις παρακάτω κατηγορίες: α) κοινές λέξεις του γενικού λεξιλογίου, β) σχετικά εξειδικευμένες λέξεις και γ) λέξεις υψηλής εξειδίκευσης που απαντούν μόνο στο ειδικό λεξιλόγιο της γλωσσολογίας. Επίσης, κατά την αποδελτίωση των όρων εντοπίστηκαν σε μεγάλο βαθμό ουσιαστικά (απλά, σύνθετα, μονολεκτικά και περιφραστικά), λιγότερα επίθετα και πολύ σπανιότερα ρήματα.

Έπειτα σειρά είχε η αναζήτηση των ισοδύναμων ελληνικών όρων, με την βοήθεια γενικών λεξικών (*δίγλωσσο*: Oxford English-Greek Learner's Dictionary, *μονόγλωσσο*: Longman Exams Dictionary), ειδικών λεξικών (Routledge Dictionary of Language and Linguistics) και γλωσσαρίων (Αγγλοελληνικό Γλωσσάρι όρων Γλωσσολογίας) αλλά και διαδικτυακών βάσεων γενικού λεξιλογίου (WordReference.com) και εξειδικευμένης ορολογίας (Interactive Terminology for Europe, IATE).

Σε ορισμένες περιπτώσεις, για να εξασφαλιστεί η ορθότερη δυνατή απόδοση όρων που είτε δεν περιλαμβάνονταν σε κάποιον από τους προαναφερθέντες πόρους ή εμφανίζονταν με παραπάνω από μία ελληνικές αποδόσεις, η αναζήτησή τους έπρεπε να διευρυνθεί σε προσιδιάζοντα κείμενα της ελληνικής γλώσσας, όπως: συνέδρια, διατυπώσεις, άρθρα και βιβλία γλωσσολογίας.

Πέραν, όμως, των ειδικών όρων, ένα ειδικό κείμενο δομείται από ιδιαίτερες εκφράσεις, υφολογικές διαβαθμίσεις, λεξιλογικές, συντακτικές και γραμματικές δομές. Για να μεταφερθεί, λοιπόν, ένα τέτοιο κείμενο στα ελληνικά, το επιχειρούν υποκείμενο μεταφοράς, πρέπει να γνωρίζει εξίσου καλά τη γλώσσα αφίξεως και τη γλώσσα αφετηρίας, να έχει γνώση της

αποκωδικοευτικής ανάγνωσης του προτύπου και της ανακωδικοευτικής γραφής του μεταφράσματος.

Όταν η διαδικασία της μετάφρασης έφτασε στο τέλος της, το μετάφρασμα αναγνώστηκε πλέον σαν κείμενο-πρότυπο, αποκομμένο από το αρχικό πρότυπο. Στο σημείο αυτό αναζητήθηκαν οι επιφανειακές δομές, όπως η συνεκτικότητα λέξεων, προτάσεων, παραγράφων καθώς και η εννοιολογική συνοχή τους.

Το κείμενο που δημιουργήθηκε απευθύνεται στο ελληνικό κοινό ώστε να του επικοινωνήσει την πραγματικότητα των Ελλήνων εκπαιδευομένων της Αγγλικής. Ο Έλληνας εξειδικευμένος αναγνώστης, μελετητής, εκπαιδευτής κι εκπαιδευόμενος μπορεί να ανατρέξει σ' αυτό για να μελετήσει και να μάθει όσα σχετίζονται με την κατάκτηση δεύτερης γλώσσας από τους Έλληνες.

B.3 Μελέτη παραδειγμάτων

Στο σημείο αυτό μελετώνται οι θεωρίες που παρουσιάστηκαν στο Κεφάλαιο Α' του παρόντος μέρους βάσει απτών παραδειγμάτων από το μετάφρασμα, Συγκεκριμένα, και πάντοτε με γνώμονα την ειδική επιστημονική φύση του κειμένου, εξετάζονται οι 7 μεταφραστικές τεχνικές των J. P. Vinay & J. Darbelnet και η συχνότητα χρήσης τους, οι κατηγορίες ορολογίας καθώς και το είδος της ισοδυναμίας και το επίπεδο ύφους.

B.3.1 Μεταφραστικές τεχνικές J.P. Vinay & J. Darbelnet

Εδώ ελέγχεται η συχνότητα με την οποία θεωρήθηκε αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί καθεμία από τις μεταφραστικές τεχνικές που έχουν προταθεί από τους J.P. Vinay & J. Darbelnet για την αντιμετώπιση των μεταφραστικών δυσκολιών.

B.3.1.1 Δάνεια

1. Pro-drop
2. Oxford Quick Placement Test

B.3.1.2 Έκτυπα

1. **(σελ.69)** non-primary language → **(σελ.8)** μη μητρική γλώσσα
2. **(σελ.70)** [...] as the relation is mediated by UG. → **(σελ.9)** όπως αυτή η σχέση μεσολαβείται από την ΚΓ.
3. **(σελ.71)** linguistic isolation → **(σελ.12)** γλωσσική απομόνωση
4. **(σελ. 72)** [...] rule governed [...] → **(σελ. 11)** [...] διεπόμενη από κανόνες [...]
5. **(σελ.72)** [...] innate cerebral flexibility → **(σελ. 11)** [...] έμφυτη εγκεφαλική πλαστικότητα
6. **(σελ.74)** Departing from the initial contrast between “No-Access” and “Full-Access” approaches the observation of a target-deviant, yet systematic L2 performance... → **(σελ. 12)** Απομακρυνόμενη από την αρχική αντίθεση μεταξύ των προσεγγίσεων της «Μη Πρόσβασης» και της «Ολικής Πρόσβασης» η παρατήρηση μίας αποκλίνουσας μεν συστηματικής δε γλωσσικής επιτέλεσης....
7. **(σελ. 75)** [...] non-null subject language → **(σελ. 16)** [...] γλώσσα μη κενού υποκειμένου
8. **(σελ. 79)** [...] inaccessibility → **(σελ. 19)** [...] μη πρόσβαση
9. **(σελ. 82)** unergative → **(σελ. 21)** ανεργαστικός
10. **(σελ. 83)** Given the intuition that there is a relationship [...] → **(σελ. 20)** Δεδομένης της διαίσθησης ότι υφίσταται κάποια σχέση [...]
11. **(σελ. 86)** learnability → **(σελ. 24)** εκπαιδευσιμότητα
12. **(σελ. 87)** [...] they will either perform worse in these items or they will not show any performance differences between the two subject types. → **(σελ. 26)** [...] είτε θα έχουν χαμηλότερη γλωσσική επιτέλεση σε αυτά τα στοιχεία ή δεν θα επιδείξουν διαφορές γλωσσικής επιτέλεσης μεταξύ των δύο ειδών του υποκειμένου.
13. **(σελ. 98)** mis-analysis → **(σελ. 36)** δυσανάλυση

B.3.1.3 Κατά λέξη μετάφραση

1. **(σελ. 69)** Adopting this view, the current work [...] → **(σελ. 8)** Υιοθετώντας αυτήν την άποψη, η κατάκτηση [...]
2. **(σελ.71)** The work of Chomsky [...] provided an elegant and sophisticated theoretical framework... → **(σελ. 8)** Το έργο του Τσόμσκι [...] παρείχε ένα ευσχήμον κι εκλεπτυσμένο θεωρητικό πλαίσιο...

3. **(σελ. 71)** This genetically endowed language faculty incorporates a set of fundamental principles [...] → **(σελ. 10)** Αυτή η βιολογικά κληροδοτούμενη γλωσσική ικανότητα ενσωματώνει ένα σύνολο βασικών αρχών [...]
4. **(σελ. 75)** At both interfaces a derivation must be fully interpreted [...] → **(σελ.15)** Μία παραγωγή πρέπει να ερμηνευτεί πλήρως και στις δύο διεπαφές [...]
5. **(σελ.76)** [...] must be subject to reconfiguration [...] → **(σελ.17)** [...] πρέπει να υπόκεινται σε αναδιάρθρωση [...]
6. **(σελ. 77)** [...] the problems L2 learners face during this process are not necessarily permanent [...] —**(σελ.17)** [...] τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 κατά τη συγκεκριμένη διαδικασία δεν είναι κατ' ανάγκη μόνιμα [...]
7. **(σελ. 82)** The class of licensing heads is assumed to vary from one language to another [...] → **(σελ. 22)** Η τάξη των νομιμοποιητικών κεφαλών εικάζεται ότι διαφέρει από τη μία γλώσσα στην άλλη [...]
8. **(σελ. 85)** The studies that investigate the acquisition of the overt subject of non-null subject languages by speakers of null subject languages report that L2 learners accept and produce (significantly) more ungrammatical null subjects than the native controls who were also tested. → **(σελ. 23)** Οι μελέτες που διερευνούν την κατάκτηση του φανερού υποκειμένου των γλωσσών μη κενού υποκειμένου από ομιλητές γλωσσών κενού υποκειμένου αναφέρουν ότι οι εκπαιδευόμενοι της Γ2 λαμβάνουν και παράγουν (σημαντικά) περισσότερα αντιγραμματικά κενά υποκείμενα από τα δείγματα των φυσικών ομιλητών που εξετάστηκαν επίσης.
9. **(σελ. 85)** Given that the obligatorily overt subject realization in English is a parametric choice which stems from the distinct nature of verbal agreement in L2 English as opposed to L1 Greek and is related to the parameterized formal features [...] → **(σελ. 23)** Δεδομένου ότι η υποχρεωτικά φανερή πραγμάτωση του υποκειμένου στην Αγγλική γλώσσα αποτελεί παραμετρική επιλογή η οποία απορρέει από την ιδιαίτερη φύση της ρηματικής συμφωνίας στα Αγγλικά ως Γ2 σε αντίθεση με τα Ελληνικά ως Γ1 και σχετίζεται με τα παραμετρικά τυπικά χαρακτηριστικά [...]
10. **(σελ. 88)** Section 3.1 will present issues pertaining to the methodology of the research, namely, participants, materials, procedure and statistical analysis. → **(σελ. 26)** Η Ενότητα 3.1 θα παρουσιάσει θέματα που αφορούν στη μεθοδολογία της έρευνας, συγκεκριμένα δε, τους συμμετέχοντες, τα υλικά, τη διαδικασία και τη στατιστική ανάλυση.

B.3.1.4 Μετάταξη

1. (σελ. 72) [...] the **implication** of the “No-Access” hypothesis is that L2 systems are unconstrained in their form and operation. → (σελ. 11) [...] η υπόθεση της «Μη Πρόσβασης» **υπονοεί** ότι τα συστήματα της Γ2 δεν εμφανίζουν περιορισμούς, τόσο στη μορφή όσο και στη λειτουργία τους.
2. (σελ.73) [...] and that performance declines significantly with **increasing** age. → (σελ. 12) [...] κι ότι η γλωσσική επιτέλεση μειώνεται σημαντικά όσο **αυξάνεται** η ηλικία.
3. (σελ. 73) **Formed** within the earlier L2 literature, the “No-Access” approaches [...] → (σελ. 12) Οι προσεγγίσεις της «Μη Πρόσβασης», οι οποίες **διαμορφώθηκαν** στα πλαίσια της παλαιότερης βιβλιογραφίας [...]
4. (σελ. 73) [...] in **adult** L2 acquisition is inaccessible in its entirety. → (σελ. 12) [...] κατά την κατάκτηση της Γ2 από **ενήλικες** δεν υπάρχει σε καμία περίπτωση πρόσβαση.
5. (σελ. 73) [...] with L2 grammars being essentially **different** from L1 grammars [...] → (σελ. 12) [...] με τη γραμματική της Γ2 να **διαφέρουν** σημαντικά από εκείνες της Γ1 [...]
6. (σελ. 74) [...] proposed that UG is available in L2 acquisition but only **partially** [...] → (σελ. 13) [...] πρότειναν την ύπαρξη διαθέσιμης, εν τούτοις **μερικής**, κατά την κατάκτηση της Γ2 [...]
7. (σελ. 74) At this point a **description** of the differences between interpretable and uninterpretable features in the spirit of Chomsky (1995), is provided. → (σελ. 15) Σε αυτό το σημείο περιγράφονται οι **διαφορές** μεταξύ ερμηνεύσιμων και μη ερμηνεύσιμων χαρακτηριστικών σύμφωνα με τον Τσόμσκι (1995).
8. (σελ. 76) [...] which, while **relevant** to syntactic computation [...] → (σελ. 14) [...] παρότι **σχετίζονται** με τον συντακτικό υπολογισμό [...]
9. (σελ.77) [...] do not need to be **checked/valued** [...] → (σελ. 18) [...] δεν χρήζουν **ελέγχου/αξιολόγησης** [...]
10. (σελ.) [...] from the inventory of features given by **genetic endowment**. → (σελ.) [...] από τον κατάλογο των χαρακτηριστικών που **κληροδοτούνται γενετικά**.
11. (σελ. 78) [...] maturation effects on uninterpretable features **unselected** after a critical period [...] → (σελ. 18) [...] οι συνέπειες της ωριμότητας στα μη ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά που **δεν έχουν επιλεγεί** μετά το πέρας μιας κρίσιμης περιόδου [...]
12. (σελ.82) [...] allows subject extraction out of a complement clause in the **presence** of [...] → (σελ.21) [...] επιτρέπουν την αφαίρεση του υποκειμένου από συμπληρωματικές προτάσεις, **παρουσία** [...]

13. (σελ.97) The **implication** of this claim is that Greek learner grammar is [...] → (σελ. 35) **Συνεπεία** αυτού του ισχυρισμού, η γραμματική του Έλληνα εκπαιδευόμενου είναι [...]

B.3.1.5 Μετατροπία

1. (σελ. 76) [...] **counterparts** of interpretable features... → (σελ. 16) [...] **ισοδύναμα** των ερμηνευτικών χαρακτηριστικών...
2. (σελ.84) **Recall** that the “Features Reassembly Hypothesis” is couched within [...] → (σελ. 24) **Υπενθυμίζεται** ότι η «Υπόθεση της Επανοργάνωσης των Χαρακτηριστικών» εντοπίζεται [...]
3. (σελ. 73) [...] in **adult** L2 acquisition is inaccessible in its entirety. → (σελ. 12) [...] κατά την κατάκτηση της Γ2 από **ενήλικες** δεν υπάρχει σε καμία περίπτωση πρόσβαση.
4. (σελ. 92) [...] on the subject, **is not predicted to induce any differences** at the level of acquisition / learnability. → (σελ. 23) [...] **ουδεμία διαφοροποίηση προβλέπεται** να επιφέρει στο επίπεδο της κατάκτησης/εκπαιδευσιμότητας.

B.3.1.6 Ισοδυναμία

1. (σελ. 72) **On the view that** UG is a theory that provides limitations on linguistic representation [...] → (σελ. 11) **Λαμβάνοντας υπόψη ότι** η ΚΓ αποτελεί μία θεωρία που θέτει περιορισμούς στη γλωσσική αναπαράσταση [...]
2. (σελ. 72) [...] **lend support to** the claim that [...] → (σελ.11) [...] **ενισχύουν τον** ισχυρισμό ότι [...]
3. (σελ. 73) **In this line of thought** [...] → (σελ. 12) **Κατά το ίδιο σκεπτικό** [...]
4. (σελ. 74) [...] **gave rise to** partial access approaches [...] → (σελ. 12) [...] **έδωσαν έναυσμα στις** προσεγγίσεις μερικής πρόσβασης.
5. (σελ. 74) [...] **in the spirit of Chomsky** [...] →(σελ. 12) [...] **σύμφωνα με τον Τσόμσκι** [...]
6. (σελ. 78) **On the same vein** [...] → (σελ. 19) **Στο ίδιο πνεύμα** [...]
7. (σελ.) The participants of the study comprised two group sets. Set 1 consisted of 72 participants categorized in three **groups**. → (σελ.) Η ομάδα 1 αποτελείτο από 72 συμμετέχοντες οι οποίοι κατατάχτηκαν σε τρεις **υποομάδες**.
8. (σελ. 89) **On the background of the results** [...] → (σελ. 32) **Υπό το πρίσμα των αποτελεσμάτων** [...]

9. (σελ. 96) From this logically follows [...] → (σελ. 37) Το λογικό συμπέρασμα που εξάγεται βάσει των ανωτέρω [...]

B.3.1.7 Προσαρμογή

(σελ. 76) Subjects are categorized into referential which have a semantically interpretable [person] or [referential] feature (e.g. *I, you, he, John, the children*) [...] → (σελ. 14) Τα υποκείμενα κατηγοριοποιούνται σε αναφορικά που περιέχουν ένα σημασιολογικά ερμηνεύσιμο [πρόσωπο] ή [αναφορικό] χαρακτηριστικό (δηλαδή εγώ, εσύ, αυτός, ο Γιάννης, τα παιδιά) [...]

B.3.1.8 Συμπεράσματα

Όπως γίνεται άμεσα αντιληπτό με μία απλή παρατήρηση των παραδειγμάτων που παρουσιάζονται ανωτέρω, κάποιες τεχνικές χρησιμοποιήθηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό, άλλες σε μικρότερο και άλλες καθόλου.

Ακριβέστερα, έχει ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε την αρκετά συχνή--σε σχέση με τις υπόλοιπες τεχνικές--χρήση της κατά λέξη μετάφρασης και των εκτύπων, η οποία φανερώνει ότι ο τρόπος που ήταν συνταγμένο το πρωτότυπο κείμενο, το οποίο ανήκει σε έναν ιδιαίτερο επιστημονικό κλάδο με σχεδόν καθολικά προκαθορισμένο τρόπο και επίπεδο έκφρασης, επέτρεπε τη μεταφορά των λεξιλογικών στοιχείων της Αγγλικής στην Ελληνική δίχως να πλήττεται η φυσική ροή του λόγου όπως την αντιλαμβάνεται ο δέκτης της γλωσσικής κοινότητας αφίξεως.

Σε όσες περιπτώσεις, όμως, η γραμματικοσυντακτική δομή της γλώσσας αφίξεως απαιτούσε ή ευνοούσε την αντικατάσταση κάποιων μερών του λόγου με κάποια άλλα, επιστρατεύτηκε η τεχνική της μετάταξης ώστε να αποφευχθούν τυχόν ξενισμοί.

Έπειτα, η τεχνική της ισοδυναμίας χρησιμοποιήθηκε κυρίως για παγιωμένα συντάγματα της αγγλικής γλώσσας, τα περισσότερα εκ των οποίων ήταν ενδεικτικά της επιστημονικής φύσης και του επιπέδου έκφρασης του πρωτότυπου κειμένου και δεν μπορούσαν να αποδοθούν χρησιμοποιώντας καμία από τις υπόλοιπες τεχνικές.

Λιγότερες ακόμη φορές χρειάστηκε να μεταβληθεί η οπτική γωνία που γίνονταν αντιληπτά τα λεγόμενα της συγγραφέως του πρωτοτύπου ενώ ακόμη λιγότερες ήταν οι

περιπτώσεις όπου κάποιο λεξιλογικό στοιχείο έπρεπε να μεταφερθεί αυτούσιο από την Αγγλική στην Ελληνική. Τα δάνεια που χρησιμοποιήθηκαν παρατηρήθηκε ότι παραμένουν στην Αγγλική σε έναν ικανοποιητικό αριθμό ελληνικών παράλληλων κειμένων γλωσσολογίας που μελετήθηκαν ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή απόδοση του εξειδικευμένου κειμένου της παρούσας εργασίας στην Ελληνική.

Η προσαρμογή, παρόλο που θεωρείται μία εξαιρετικά σημαντική τεχνική για κείμενα γενικής, λογοτεχνικής αλλά και ειδικής μετάφρασης, στη συγκεκριμένη περίπτωση χρησιμοποιήθηκε μόνο μία φορά καθώς το περιεχόμενο και τα πραγματικά του κειμένου αφετηρίας αναφερόταν γενικά και ειδικά στην ελληνική γλωσσική κοινότητα, η οποία σ' αυτήν την περίπτωση αποτελεί και τη γλωσσική κοινότητα αφίξεως της μεταφραστικής προσπάθειας.

B.3.2 Ορολογιακή ανάλυση

Στη συγκεκριμένη υποενότητα παρουσιάζονται όροι του κειμένου οι οποίοι ανήκουν σε μία από τις εξής τέσσερις κατηγορίες: α) κοινές λέξεις του γενικού λεξιλογίου, β) σχετικά εξειδικευμένες λέξεις του γενικού λεξιλογίου, γ) λέξεις υψηλής εξειδίκευσης και δ) συντμήσεις.

B.3.2.1 Κοινές λέξεις του γενικού λεξιλογίου

1. features = χαρακτηριστικά
2. overt = φανερός
3. null = κενός
4. innate = έμφυτος
5. prediction = πρόβλεψη
6. representation = αναπαράσταση
7. theoretical implications = θεωρητικές προεκτάσεις
8. learning = εκμάθηση
9. acquisition = κατάκτηση
10. research = έρευνα
11. results = αποτελέσματα
12. findings = ευρήματα
13. deviate = αποκλίνω

14. produce = παράγω
15. accept = δέχομαι
16. evaluate = αξιολογώ

B.3.2.2 Σχετικά εξειδικευμένες λέξεις του γενικού λεξιλογίου

1. critical period = κρίσιμη περίοδος
2. biologically endowed = βιολογικά κληροδοτούμενος
3. parameter = παράμετρος
4. compensatory = αντισταθμιστικός
5. data = δεδομένα
6. subject = υποκείμενο
7. verb = ρήμα
8. adjective = επίθετο
9. noun = ουσιαστικό
10. pronoun = αντωνυμία
11. person = πρόσωπο
12. property = ιδιότητα
13. uninterpretable = μη ερμηνεύσιμος
14. interpretable = ερμηνεύσιμος
15. inventory = κατάλογος
16. effortlessness = πηγαιότητα
17. native speaker = φυσικός ομιλητής
18. grammar = γραμματική
19. lexicon = λεξικό
20. morphology = μορφολογία
21. syntax = σύνταξη
22. focus = έμφαση
23. merge = συγχώνευση
24. accessibility = προσβασιμότητα
25. to compensate for = αντισταθμίζω
26. phase = φάση
27. definiteness = σαφήνεια

28. animacy = έμψυχο

B.3.2.3 Λέξεις υψηλής εξειδίκευσης

i. Μονολεκτικοί όροι με μονολεκτική απόδοση

1. learnability = εκπαιδευσιμότητα
2. licensing = νομιμοποίηση
3. variability = μεταβλητότητα
4. optionality = προαιρετικότητα
5. behaviorist = συμπεριφορικός
6. structuralist = στρουκτουραλιστικός
7. interface = διεπαφή
8. derivation = παραγωγή
9. identification = ταυτοποίηση
10. regularization = συστηματικοποίηση
11. licenser = νομιμοποιητής
12. recoverability = ανακτησιμότητα

ii. Μονολεκτικοί όροι με πολυλεκτική απόδοση

1. input = γλωσσικό εισαγόμενο
2. complementizer = συμπληρωματικός δείκτης
3. performance = γλωσσική επιτέλεση
4. proficiency = γλωσσική επάρκεια

iii. Πολυλεκτικοί όροι

1. null subject = κενό υποκείμενο
2. overt subject = φανερό υποκείμενο
3. Spell-out = Σημείο Εκφώνησης
4. cognitive organ = γνωστικό όργανο
5. expletive subject = πλεοναστικό υποκείμενο
6. referential subject = αναφορικό υποκείμενο

7. overt realization = φανερή πραγμάτωση
8. case marker = δείκτης πτώσης
9. Full-Access Approach= Προσέγγιση Ολικής Πρόσβασης
10. Partial Access Approach = Προσέγγιση Μερικής Πρόσβασης
11. No-Access Approach = Προσέγγιση Μη Πρόσβασης
12. Interface Vulnerability Hypotheses = Υποθέσεις Ευπάθειας της Διεπαφής
13. The poverty of the stimulus argument = Επιχείρημα για την ένδεια του ερεθίσματος

iv. Συντμήσεις

1. **UG** – *Universal Grammar* = **ΚΓ** - *Καθολική Γραμματική*
2. **PF** – *Phonetic Form* = **ΦΔ** - *Φωνητική Δομή*
3. **LF** – *Logical Form* = **ΛΔ** - *Λογική Δομή*
4. **P&P** – *Principles-and-Parameters* = **Α&Π** - *Αρχές και Παράμετροι*
5. **SLA** – *Second Language Acquisition* = **ΚΔΓ** - *Κατάκτηση Δεύτερης Γλώσσας*
6. **NSP** – *Null Subject Parameter* = **ΠΚΥ** - *Παράμετρος Κενού Υποκειμένου*
7. **NSL** – *Null Subject Language* = **ΓΚΥ** - *Γλώσσα Κενού Υποκειμένου*
8. **NNSL** – *Non-Null Subject Language* = **ΓΜΚΥ** - *Γλώσσα Μη Κενού Υποκειμένου*
9. **EPP** – *Extended Projection Principle* = **ΑΕΠ** - *Αρχή της Εκτεταμένης Προβολής*

B.3.2.4 Συμπεράσματα

Η αποδελτίωση και παρουσίαση ενός ικανοποιητικού αριθμού της ορολογίας του κειμένου, μπορεί να βοηθήσει στην εξαγωγή συμπερασμάτων γύρω από το λεξιλόγιο των ειδικών κειμένων, και δη του κειμένου που χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας εργασίας.

Εν πρώτοις, όπως αναμενόταν υπήρχαν λέξεις που συναντώνται τόσο στο γενικό όσο και το ειδικό λεξιλόγιο της γλωσσολογίας, καθώς θα ήταν αδύνατο να χρησιμοποιούνται μονάχα εξειδικευμένες λέξεις για την κατασήμανση εννοιών οι οποίες δεν αφορούν μόνο και αποκλειστικά την ειδικότερη επιστήμη της γλωσσολογίας (λ.χ. learning = εκπαίδευση).

Έπειτα, εντοπίστηκαν όροι σχετικής εξειδίκευσης που, εν τούτοις, συγκαταλέγονται στο γενικό λεξιλόγιο είτε διότι έχουν περάσει σε αυτό μέσα από την καθημερινή χρήση των ειδικών όρων της γλωσσολογίας (λ.χ. grammar = γραμματική) ή άλλων επιστημών (π.χ.

biologically endowed = βιολογικά κληροδοτούμενος) είτε διότι τους έχει δανειστεί η μεταγλώσσα της γλωσσολογίας από το γενικό λεξιλόγιο (λ.χ. produce = παράγω).

Ύστερα, αξίζει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στις αμιγώς εξειδικευμένες λέξεις του ειδικού λεξιλογίου της γλωσσολογίας και τον τρόπο που έχουν μεταφερθεί στα Ελληνικά. Πιο συγκεκριμένα, αποδελτιώθηκαν και αναζητήθηκαν μονολεκτικοί όροι οι οποίοι έχουν αποδοθεί σαν μονολεκτικοί και στα Ελληνικά (λ.χ. optionality = προαιρετικότητα), όμως υπήρχαν και περιπτώσεις που η μονολεκτική απόδοση δεν ήταν εφικτή (λ.χ. complementizer = συμπληρωματικός δείκτης). Αντιθέτως, δεν παρατηρήθηκε το αντίστροφο, ήτοι ένας πολυλεκτικός όρος της Αγγλικής που αποδίδεται στα Ελληνικά μονολεκτικά.

Ακόμη, εντοπίστηκαν πολλές ονοματικές φράσεις, διλεκτικές (λ.χ. expletive subject= πλεοναστικό υποκείμενο) και πολυλεκτικές (λ.χ. The poverty of the stimulus argument = Το επιχείρημα της ένδειας του ερεθίσματος). Τέλος, υπήρχαν σύνθετοι όροι υπό τη μορφή ονοματικών φράσεων οι οποίοι, λόγω της πολύπλοκης δομής τους αλλά και της επανάληψής τους μέσα στο κείμενο, έπρεπε να χρησιμοποιηθούν τόσο στο πρωτότυπο όσο και στο μετάφρασμα στη συντεταγμένη τους μορφή [λ.χ. Non-Null Subject Language (NNSL) = Γλώσσα Μη Κενού Υποκειμένου (ΓΜΚΥ)].

B.3.3 Ισοδυναμία

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο Κεφάλαιο, η ισοδυναμία των κειμένων μπορεί να διακριθεί σε μορφική και δυναμική. Υπενθυμίζεται ότι η μορφική ισοδυναμία επιτυγχάνεται με την εστίαση στη μορφή και το περιεχόμενο του πρωτοτύπου ενώ η δυναμική με την προσαρμογή στις γλωσσικές συνήθειες και τις πολιτισμικές παραμέτρους του δέκτη.

Το παρακάτω απόσπασμα επιλέχθηκε ώστε να μελετηθεί το είδος της ισοδυναμίας που έχει δημιουργηθεί μεταξύ του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος:

(σελ. 76)

" LF-interpretable features are those which, while relevant to the syntactic computation, also have semantic import, and, therefore, are visible to the conceptual/intentional systems of cognition: features like [focus], [animacy] on pronouns, [definiteness] on nouns and pronouns, person, number, gender features (known as *phi*-features) on nouns, as well as [tense] on verbs. Another interpretable feature which is crucial for the study presented here is the feature of

[person] on nouns and pronouns. Subjects are categorized into referential which have a semantically interpretable [person] or [referential] feature (e.g. *I, you, he, John, the children*), and expletive ones which lack an interpretable [person] or [referential] feature (e.g. *it, there* in English)."

(σελ. 14)

"Ως ερμηνεύσιμα χαρακτηριστικά της ΛΔ ορίζονται εκείνα που, παρότι σχετίζονται με τον συντακτικό υπολογισμό, έχουν σημασιολογική βαρύτητα και, ως εκ τούτου, είναι ορατά και σε εννοιολογικά/προθετικά γνωστικά συστήματα: χαρακτηριστικά όπως [έμφαση], [έμπυχο] για τις αντωνυμίες, [σαφήνεια] για τα ουσιαστικά και τις αντωνυμίες, πρόσωπο, αριθμός και γένος (γνωστά και ως *φ-χαρακτηριστικά*) για τα ουσιαστικά, καθώς και [χρόνος] για τα ρήματα. Επιπρόσθετο ερμηνεύσιμο χαρακτηριστικό βαρύνουσας σημασίας για τη μελέτη που παρουσιάζεται εδώ κρίνεται το χαρακτηριστικό του [προσώπου] για τα ουσιαστικά και τις αντωνυμίες. Τα υποκείμενα κατηγοριοποιούνται σε αναφορικά που περιέχουν ένα σημασιολογικά ερμηνεύσιμο [πρόσωπο] ή [αναφορικό] χαρακτηριστικό (δηλαδή *εγώ, εσύ, αυτός, ο Γιάννης, τα παιδιά*) αλλά και πλεοναστικά τα οποία στερούνται ερμηνεύσιμου [προσώπου] ή [αναφορικού] χαρακτηριστικού (λ.χ. *it, there* στα Αγγλικά)."

Παρατηρώντας το παραπάνω απόσπασμα του πρωτοτύπου, μπορεί κανείς να εξάγει το εξής συμπέρασμα: η μορφή του πρωτοτύπου κειμένου, λόγω της ιδιαίτερης μορφής που υιοθετείται σε τέτοιου είδους κείμενα, πρέπει να διατηρηθεί και στο μετάφρασμα, και το περιεχόμενο του πρωτοτύπου δεν είναι δυνατόν να αλλάξει διότι αποκλειστικός σκοπός του κειμένου είναι να επικοινωνήσει το συγκεκριμένο επιστημονικό περιεχόμενο.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, προτιμήθηκε μία υβριδική μορφή ισοδυναμίας, κατά την οποία μεταφέρθηκαν στο μετάφρασμα τόσο η μορφή του πρωτοτύπου—με γνώμονα πάντα τη συντακτικογραμματική δομή της γλώσσας αφίξεως [λ.χ. (...) *while relevant to the syntactic computation (...) = (...) παρότι σχετίζονται με τον συντακτικό υπολογισμό (...)]*—όσο και το περιεχόμενό του, προσαρμόζοντας όπου χρειάζεται την πραγματικότητα της Αγγλικής στην Ελληνική χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα [λ.χ. (...) *I, you, he, John, the children = (...) εγώ, εσύ, αυτός, ο Γιάννης, τα παιδιά*).

B.3.4 Επίπεδο ύφους

Όπως αναφέρθηκε στο σημείο A.4.2 της παρούσης, ο σκοπός, ο συνομιλιακός ρόλος και ο τρόπος διακρίνουν την εκάστοτε εκφορά του λόγου σε διάφορα επίπεδα ύφους (λ.χ. επίσημο, επιστημονικό, λαϊκό κ.λπ.). Επίσης, ειδικότερα αναφορικά με τα γραπτά κείμενα, ο βαθμός στον οποίο η γλώσσα τους προκαθορίζεται ή δεν προκαθορίζεται αυστηρά, διακρίνει δύο κατηγορίες επιπέδων ύφους: "κλειστά επίπεδα ύφους" και "ανοιχτά επίπεδα ύφους".

Το επίπεδο ύφους του κειμένου που επιλέχθηκε εδώ είναι επιστημονικό, καθώς περιλαμβάνει λέξεις και φράσεις που χρησιμοποιούνται στην επιστήμη της γλωσσολογίας. Επιπλέον, η ορολογία αλλά και ο ιδιαίτερος κώδικας (μορφή, δομή κ.λπ.) που χρησιμοποιείται από τους ειδικούς για να επικοινωνήσουν τα σχετικά με την επιστήμη αυτή, προσδιορίζουν αυστηρά τη γλώσσα του κειμένου, καθώς εάν αντί λ.χ. του όρου "acquisition" χρησιμοποιούταν ο όρος "learning", θα προκαλείτο σύγχυση στον γνώστη αναγνώστη.

Έτσι, όσα ισχύουν για το πρωτότυπο κείμενο ισχύουν και για το μετάφρασμα, όπου, στο ίδιο παράδειγμα, έπρεπε να διατηρηθεί σαφής η διάκριση μεταξύ "κατάκτησης" και "εκμάθησης" και τα περιθώρια επιλογών, κυρίως λόγω της ορολογίας, ήταν ελάχιστα.

Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Επαναλαμβάνοντας εν συντομία τα περιεχόμενα του δεύτερου μέρους της παρούσας εργασίας, αναψηλαφώνται τα παραπάνω παραδείγματα, καθώς και οι κύριες θεωρητικές βάσεις πάνω στις οποίες εξετάστηκαν αυτά, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων γύρω από τη μετάφραση ειδικών κειμένων της επιστήμης της γλωσσολογίας.

Η μετάφραση, γενική και ειδική, σαν διαδικασία μεταφοράς ενός μηνύματος από μία γλώσσα Α σε μία γλώσσα Β, μπορεί να εμφανίσει δυσκολίες οι οποίες έγκεινται στον τρόπο που οι διάφορες γλωσσικές κοινότητες έχουν δομήσει, πέραν του συντακτικού και της γραμματικής τους, την εμπειρία και τα πραγματικά τους. Για να ξεπεραστούν αυτού τους

είδους οι δυσκολίες, σύμφωνα με τους J. P. Vinay και J. Darbelnet μπορούν να χρησιμοποιηθούν 7 τεχνικές: δάνεια, έκτυπα, κατά λέξη μετάφραση, μετάταξη, μετατροπία, ισοδυναμία και προσαρμογή.

Για τα αποσπάσματα του βιβλίου *Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: The Phenomenon of Null Subjects* που χρησιμοποιήθηκαν εν είδει πρωτότυπου κειμένου, εμφάνιζαν κυρίως δυσκολίες που μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με τις τεχνικές της μετάταξης, της κατά λέξη μετάφρασης και των εκτύπων, λιγότερο δε με την τεχνική της μετατροπίας και της ισοδυναμίας. Επιπλέον, χρησιμοποιήθηκαν μόλις δύο δάνεια και σε μία μοναδική περίπτωση κατέστη αναγκαία η προσαρμογή του περιεχομένου της Αγγλικής στην Ελληνική.

Η συχνότητα χρήσης των τεχνικών αυτών εξαρτήθηκε σημαντικά από την ειδική φύση του πρωτοτύπου, η δομή και το λεξιλόγιο του οποίου προσδιορίζεται αυστηρά από τα πρότυπα της συγκεκριμένης επιστήμης την οποία και επικοινωνεί σε ένα επίσης εξειδικευμένο κοινό. Επίσης, το γεγονός ότι το εν λόγω κοινό στη συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί και το κοινό-στόχο του μεταφράσματος--το Ελληνικό κοινό--συνετέλεσε στην περιορισμένη ανάγκη προσαρμογής του περιεχομένου του πρωτότυπου κειμένου.

Λόγω αυτής της ιδιαιτερότητας του κειμένου (ήτοι, της ταύτισης κοινού αφετηρίας και κοινού στόχου), ήταν εφικτή η μεταφορά της μορφής--πάντοτε χωρίς να παραβιάζονται οι γραμματικοσυντακτικοί κανόνες της Ελληνικής--αλλά και του περιεχομένου στο μετάφρασμα, χωρίς το αποτέλεσμα να υπόκειται σε ξενισμούς ή να πλήττεται η φυσική ροή του λόγου των αναγνωστών στη γλώσσα αφίξεως.

Τέλος, σε ό, τι αφορά την ορολογία που εντοπίστηκε στα αποσπάσματα που παρατίθενται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, αξίζει να σημειωθεί ότι ανήκαν σε μία από τις εξής κατηγορίες: α) κοινές λέξεις του γενικού λεξιλογίου, β) εξειδικευμένες λέξεις του γενικού λεξιλογίου, γ) λέξεις υψηλής εξειδίκευσης του ειδικού λεξιλογίου της γλωσσολογίας και δ) πολύπλοκες ονοματικές φράσεις οι οποίες για λόγους λειτουργικότητας χρησιμοποιούνταν σε συντετμημένη μορφή. Οι περισσότεροι από αυτούς τους όρους έχουν ήδη παγιωθεί στα Ελληνικά, ενώ στις περιπτώσεις όπου υπήρχαν παραπάνω από μία αποδεκτές αποδόσεις, χρησιμοποιήθηκε εκείνη που εμφανιζόταν συχνότερα σε ελληνικά παράλληλα κείμενα.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα εργασία μελετήθηκε η μετάφραση ενός κειμένου που μεταφέρει ένα ειδικό μήνυμα μέσω ενός εξειδικευμένου λεξιλογίου σε εξειδικευμένους δέκτες που αναμένουν μία συγκεκριμένη μορφή και ένα συγκεκριμένο επίπεδο ύφους.

Έγινε προσπάθεια να εξασφαλιστεί η ποιότητα, η ορθότητα και η σαφήνεια του μηνύματος που θα λάβει ο Έλληνας αναγνώστης, καθώς και να διατηρηθεί η γενικότερη μορφή όσο το δυνατόν περισσότερο κοντά στο πρωτότυπο, όπως το επιτάσσει η επιστήμη στην οποία εντάσσεται το κείμενο.

Σε ό,τι αφορά το πρακτικό μέρος της εργασίας, τα αποσπάσματα που μεταφράστηκαν εξετάστηκαν τόσο από την απλή κειμενική τους πλευρά όσο και μέσα από το πρίσμα της ειδικής μετάφρασης. Έτσι, μελετήθηκε η χρήση των 7 μεταφραστικών τεχνικών των J.P. Vinay και J. Darbelnet και ο τρόπος που εξυπηρέτησαν τους σκοπούς της εν λόγω μετάφρασης. Από την άλλη πλευρά, αναλύθηκαν οι όροι που εντοπίστηκαν στα αποσπάσματα και η ελληνική τους απόδοση.

Τέλος, ερευνήθηκε το είδος της ισοδυναμίας που δημιουργήθηκε εν τέλει μεταξύ του πρωτότυπου κειμένου και του μεταφράσματος καθώς και το επίπεδο ύφους που όφειλε να παρουσιάζει το μετάφρασμα βάσει του πρωτοτύπου.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βελούδης Γ. (2008). *Γενική Γλωσσολογία: Γενικά χαρακτηριστικά της γλώσσας*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Έκδοση: Υπηρεσία Δημοσιευμάτων.

Κεντρωτής Γ. (1996). *Θεωρία και Πράξη της Μετάφρασης*. Αθήνα: Διαύλος

Μπαμπινιώτης Γ. (1998). *Θεωρητική Γλωσσολογία. Εισαγωγή στη Σύγχρονη Γλωσσολογία*. Έκδοση: ΑΘΗΝΑ

Μπαμπινιώτης Γ. (1999). *Η Γλώσσα ως Αξία: Το Παράδειγμα της Ελληνικής*. Αθήνα: GUTENBERG

Μπατσαλιά Φ. & Σελλά-Μάζη Ε. (2004). *Γλωσσολογική προσέγγιση στη θεωρία και τη διδακτική της μετάφρασης*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος «ΕΛΛΗΝ»

Ξυδόπουλος Γ. & Παυλάκου Μ. (2009). *Η διαχείριση της ορολογίας της γλωσσολογίας σε δυο μονόγλωσσα συγχρονικά λεξικά της νέας ελληνικής: Μια πρώτη κριτική αποτίμηση*, στο Baltazani, M, Giannakis, GK, Tsangalidis A & Xydopoulos GJ, Proceedings of the 8th International Conference on Greek Linguistics.

Τσίγκου, Μ. (2008). *Σύντομη εισαγωγή στις σχέσεις Γλωσσολογίας και Μετάφρασης, με παραδείγματα από το ζεύγος Γαλλικής-Ελληνικής*. Dictio 3, Scientific Journal – Yearbook 2007-2008

Munday J. (2002) *Μεταφραστικές Σπουδές, Θεωρίες και Εφαρμογές*, Αθήνα, Εκδόσεις Μεταίχμιο

Ξενόγλωσση

Lee Y.W. D. (2001). *Learning and Technology*. Lancaster (pp. 37-72)

Nida E.A. (1964). *Towards a Science of Translation*. New York: Adler's Foreign Books Inc.

Nida E.A. & Taber C.R. (1982). *The Theory and Practice of Translation*. Leiden: E.J. Brill

Newmark P. (2004). *Non-literary in the Light of Literary Translation*, στο Journal of Specialized Translation, (Issue 1) pp 8-13.

Πολίτης Μ., (2009) Πολίτης, Μ. (2009), Les langues de spécialité: outil dans le processus de la traduction spécialisée, στο: https://www.academia.edu/1702802/Les_langues_de_sp%C3%A9cialit%C3%A9_outil_dans_le_processus_de_la_traduction_sp%C3%A9cialis%C3%A9e

Schubert K. (2010). *Technical Translation*, στο Handbook of Translation Studies – Volume 1, Gambier Yves, Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing companies

Vinay J.P. & Darbelnet J. (1996). *Comparative Stylistics of French and English*. Translated in English by Juan C. Sager. John Benjamins Publishing Companies

Έντυπα λεξικά

Longman Exams Dictionary, Italy 2006, Pearson Education Limited

Stavropoulos D. N. & Hornby A.S. (2005). Oxford English-Greek Learner's Dictionary, Second Edition, Oxford University Press

Διαδικτυακά Λεξικά, Γλωσσάρια και βάσεις δεδομένων

Ξυδόπουλος Γ. Ι. (2003). Αγγλοελληνικό Γλωσσάρι όρων Γλωσσολογίας, στο <http://users.uoi.gr/gjxydo/lexicon/glossary.html>

Routledge Dictionary of Language and Linguistics, London and New York 1996, e-book ISBN: 0-20398005-0

<http://www.wordreference.com/>

http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do;jsessionid=2UZjNjfVdNfTPFEID0-kA9BRzVq1v5vLEPoRLpln-vYk_hRyq0KL!559570392?method=load

Analyzing the Second Language Grammar of Greek Learners of English: *The Phenomenon of Null Subjects*

(pp. 1 – 14)

CHAPTER 1

THEORIES OF LANGUAGE ACQUISITION

During the last decades, a consensus has developed among scholars that careful investigation of second language (L2) acquisition processes may not only be useful for second language' teaching and learning, but it can provide important insights into understanding the human biological endowment for language (Epstein et al. 1996). The perspective provided by L2 acquisition together with the perspectives of first language (L1) acquisition and atypical language development (i.e. language development in children with language or cognitive impairments) is crucial for the development of a general theory of language learning.

1.1 The Universal Grammar

¹The term 'foreign language learning' refers to the process of learning a language other than the language of the community or the language spoken at home, through formal instruction. The term 'second language acquisition' refers to the process of language learning in cases of individual or societal bilingualism. However, the mentalist perspective on language acquisition (based on the theories of Chomsky) advocates that the same processes that operate in first language acquisition are also in operation in the learning of another language later in life. Adopting this view, the current work will use the term 'second language acquisition' to refer to non-primary (i.e. L1) language acquisition.

The work of Chomsky (1981, 1986a, 1995) provided an elegant and sophisticated theoretical framework for L1 acquisition, the **Universal Grammar (UG)** theory. The theory adequately accounts for two basic phenomena of L1 development: first, the uniformity, effortless and remarkable success with which children acquire their mother tongue (this is referred to as *the development argument*) and, second, the fact that the linguistic input which triggers this successful acquisitional process is essentially poor and limited compared to the very complex linguistic knowledge that children eventually acquire (i.e. *the poverty of the stimulus argument*).

Chomsky (1981) maintained that language acquisition is guided by a biologically endowed language faculty within the brain that enables children to develop a grammar based on their linguistic experience. This genetically endowed language faculty incorporates a set of fundamental *principles* conventionally referred to as *Universal Grammar principles* which sharply restrict the class of attainable grammars and narrowly constrain their form. However, the UG theory also accounts for the diversity in the structural properties of human languages with the concept of *parameters*. Parameters represent the limited possibilities for variation allowed within the invariant principles of UG and have to be fixed by experience, i.e. by exposure to linguistic input. A parameter may have two or more values and particular languages will make different choices among these values. The fixing of parameters in one value or another can result to *cross-linguistic diversity*, since the consequences of one set of choices may be very different from the consequences of another set. At the same time, limited evidence just sufficient to fix UG parameters will determine very intricate grammars. Chomsky (1981) supported that the attained grammar is only indirectly related to the experience of the language, the linguistic input in other words, as the relation is mediated by UG. Thus, according to the *principles-and parameters (P&P)* approach to the UG theory outlined above, the process of language acquisition can be presented as follows.

Figure 1. The UG theory approach to language acquisition

Second language acquisition (SLA) research also employed the P&P approach to the UG theory as a theoretical model which could possibly explain the mechanisms that enable and

guide the construction of L2 grammars. The discovery of common patterns in the way that L2 language changes over time despite learner age, L1 language and learning situation (see Larsen-Freeman & Long 1991 for an overview) provided a strong argument for the existence of an underlying mechanism that makes possible and, at the same time, constrains the development of L2 grammars. In other words, the systematic and rule-governed nature of L2 grammars lent support to *mentalist* approaches to SLA rather than to behaviorist and structuralist ones that were promoted before. On the other hand, researchers could not overlook data which suggests that L2 performance considerably differs from that of native speakers, sometimes even if the learners tested are at advanced levels of proficiency. This inconsistency in L2 performance is also referred to as learner "variability" (Tsimpli 2005) or "optionality" (Sorace 1993, 2000, 2005).

Earlier L2 research attempted to address these two fundamental issues by proposing different degrees of availability of the UG in L2 acquisition. This led to the postulation of three basic approaches: the "No-Access" approaches, the "Full-Access" approaches and the "Partial-Access" approaches. Before presenting these accounts a crucial hypothesis for theories of SLA will be discussed.

1.1.1 The Critical Period Hypothesis

Lenneberg in his seminal work *Biological Foundations of Language* (1967) proposed that there is a neurologically based critical period for the acquisition of language which is manifested as an enhanced sensitivity to language-related stimuli and lasts until early puberty (12-13 years of age). The individual preserves an innate cerebral flexibility for the organization of brain functions, which is necessary for the elaboration of speech and language. After puberty, this brain plasticity that allows adjustment to the physiological demands of verbal behavior quickly declines. Johnson and Newport (1991) referred to this phenomenon as 'general phenomenon of declining competence over maturation' (1991: 216).

In a very recent work Patkowski (in press) investigates the predictions of the Critical Period Hypothesis by examining the delayed L1 acquisition in three well-known cases of extreme linguistic isolation during childhood and two recent cases from the

neurological literature. One of the syntactic properties that Patkowski investigates is that of the subject (null/overt). His findings show that the younger cases set parameters more successfully than the older ones, and that performance declines significantly with increasing age.

Given that, by definition, the acquisition of a second language starts at some point later in life, the Critical Period Hypothesis is central to second language research and theory and is crucially related to the question of whether and in what way UG is available to L2 learners.

1.1.2 The "No-Access" Approaches

Formed within the earlier L2 literature, the "No-Access" approaches (Clashen & Muysken 1986; Schachter 1988; Bley-Vroman 1989) proposed that in adult L2 acquisition UG is inaccessible in its entirety and that L2 learners have to resort to other learning mechanisms not unique to language. In this line of thought, more recently, Meisel (1997) put forward that L2 acquisition is characterized by an impairment of syntactic (and other) properties, with L2 grammars being essentially different from L1 grammars.

On the view that UG is a theory that provides limitations on linguistic representation, the implication of the 'No-Access' hypothesis is that L2 systems are unconstrained in their form and operation. However, data from SLA research over the years appears to falsify such a hypothesis showing that L2 grammars may not always show the properties of the target language, but nevertheless constitute possible human linguistic systems. Such findings lend support to the claim that innate properties constrain L2 acquisition as well.

1.1.3 The "Full-Access" Approaches

L2 researchers in support of the "Full-Access" hypothesis maintain that L1 properties are ultimately attainable in L2 acquisition (White 1986; Schwartz & Sprouse 1994, 1996; Vainikka & Young-Scholten 1994; Eubank 1996; Epstein, Flynn & Martohardjono 1996;

Grondin & White 1996). Although differences are attested between different accounts regarding the presumed initial state of L2 grammars (i.e. L1 grammatical representations: Schwartz & Sprouse 1994, 1996; Grondin & White 1996 UG: Epstein, Flynn & Martohardjono 1996 lexical categories: Young-Scholten 1994), all Full-Access accounts predict that L2 learners will eventually have access to all categories and features required for fully grammatical representations in the target language. The divergence between end-state L2 grammars and L1 grammars is attributed to difficulties that L2 learners may face in interpreting L2 input, which could possibly stem from the initial L1 transfer of grammatical properties (Schwartz & Sprouse 1996; Schwartz 1999).

1.1.4 The "Partial-Access" Approaches

Departing from the initial contrast between "No-Access" and "Full-Access" approaches the observation of a target-deviant, yet systematic L2 performance gave rise to partial access approaches to SLA which proposed that UG is available in L2 acquisition but only partially (Tsimpli & Roussou 1991; Smith & Tsimpli 1995; the "Failed Functional Features Hypothesis" by Hawkins & Chan 1997; the "Local Impairment Hypothesis" by Beck 1998, the "Interpretability Hypothesis" by Tsimpli & Dimitrakopoulou 2007). In particular, these accounts support that while UG principles are accessible to L2 learners and, hence, guide L2 acquisition, parameters, which are exclusively associated with the functional module of UG and associated with cross-linguistic syntactic divergence, are subject to maturational effects and resist resetting from L1 to L2 values in adult L2 acquisition (Tsimpli & Roussou 1991; Hawkins et al. 1993; Smith & Tsimpli 1995; Hawkins & Chan 1997). These accounts maintain that L1 is expected to influence L2 grammars even at advanced stages of development through the L1 syntactic options.

1.2 Minimalism and Second Language Acquisition Theories

In 1995 Chomsky presented an influential approach to linguistic theory known as "The Minimalist Program". In this approach, the initial state of the "cognitive organ" (Chomsky

2007: 1) - the UG in his previous work -consists of a lexicon, a computational system (syntax) and the interfaces of Logical Form (LF) and Phonetic Form (PF). LF and PF are described as symbolic, representational systems, each corresponding to a performance system: LF is the interface between language and the conceptual-intentional system, and PF is the interface between language and the articulatory-perceptual system.

The lexicon is an inventory that provides atomic elements, the lexical items, which comprise structured arrays of properties, referred to as features. Features that characterize linguistic expressions fall into three categories: phonological, semantic and formal. The computational system is a generative mechanism that uses lexical items to form linguistic expressions - pairs of sound and meaning. The formation of a linguistic expression involves the selection of lexical items from the lexicon, as well as the performance of a number of applications. This process is referred to as derivation. The basis of the computational system is Merge (External Merge or Internal Merge (Move), Chomsky 2007), an operation which applies without bounds selecting structures already formed (linguistic expressions) and combining them into new structures, thereby yielding infinite expressions. Assuming that optimal computation requires some form of strict cyclicity, it is postulated (Chomsky 2000 et seq.) that at some stages of repeated Merge applications called phases, the syntactic object is sent to the two interfaces where it is no longer accessible to later mappings (Phase Impenetrability Condition). The mapping to the PF interface is referred to as Spell-Out.

At both interfaces a derivation must be fully interpreted (Principle of Full Interpretation), which entails that it is well-formed both phonologically and semantically. While phonological features are removed by Spell-Out, formal features remain available during computation to LF (Chomsky 1995: 231). Thus, formal features of lexical items, referred to as LF-uninterpretable features, which, unlike semantic features, do not contribute to the semantic interpretation of this item, must be eliminated or the derivation crashes. At this point a description of the differences between interpretable and uninterpretable features, in the spirit of Chomsky (1995), is provided.

1.2.1 Interpretable and Uninterpretable Features

LF-interpretable features are those which, while relevant to the syntactic computation, also have semantic import, and, therefore, are also visible to the conceptual/intentional systems of cognition: features like [focus], [animacy] on pronouns, [definiteness] on nouns and pronouns, person, number, gender features (known as phi-features) on nouns, as well as [tense] on verbs. Another interpretable feature which is crucial for the study presented here is the feature of [person] on nouns and pronouns. Subjects are categorized into referential which have a semantically interpretable [person] or [referential] feature (e.g. I, you, he, John, the children), and expletive ones which lack an interpretable [person] or [referential] feature (e.g., it, there in English)².

LF-uninterpretable features on the other hand, are the counterparts of interpretable features (Pesetsky & Torrego 2001) which however lack semantic import and, hence, are not visible to the semantic component. Examples of uninterpretable features are [case] on nouns and phi-features (person, number, gender) on adjectives and verbs.

Given that uninterpretable features must be checked and erased, while interpretable features do not need to be checked/valued (see also Pesetsky & Torrego 2004), they enter into an Agree relation with a matching interpretable feature and are thereby deleted, which makes them invisible to both the semantic and the phonetic level.

Crucially, Chomsky argues that while interpretable features and the operation Merge are invariant cross-linguistically, uninterpretable features vary across languages. This assumption is most characteristically illustrated in the cross-linguistic variation with respect to the Null Subject Parameter (NSP). Null subject languages (NSLs) like Greek and non-null subject languages (NNSLs) like English differ in the valuation procedures followed for the checking of the uninterpretable phi-features on T(ense) as will be discussed in Chapter 2.

² Tsimpli and Roussou (1991) and Tsimpli (1997) proposed that expletive subjects bear only an uninterpretable [D]/ Extended Projection Principle (EPP) feature, which is related with the subject requirement on clauses.

The above discussion shows that within minimalism, the concept of parameters, i.e. the loci of cross-linguistic variation, is reformulated and expressed by the concept of uninterpretable features. More recent theories of SLA exploit the distinction between interpretable and uninterpretable features, as the following section will show.

1.2.2 The Full-Access Hypothesis revisited: Lardiere's "Feature Reassembly Hypothesis"

Lardiere (2007, 2008, 2009) argues that in the process of L2 acquisition learners are faced with the problem of 'assembling' (mapping) features into new formal L2 configurations. Attempting to account for L1 influence, as well as for L2 grammar variability, she contends that even when L1 and L2 instantiate the same features, learners may have to form new bundles of features; L1 features have to be dissociated from each other and reassembled into different configurations, a task described by Lardiere as daunting, yet feasible.

Although Lardiere's account does not provide any clear predictions in cases where L1 and L2 instantiate different features (see also White 2009) her approach implies that the problems L2 learners face during this process are not necessarily permanent. As regards the (uni)interpretability of features, the Feature Reassembly Hypothesis posits that all features regardless of their semantic status, must be subject to reconfiguration.

1.2.3 The Formal Features Deficit Hypotheses

In 2007 Tsimpli and Dimitrakopoulou put forward the "Interpretability Hypothesis" for SLA. According to this account, while UG aspects like the computational device and the related operating principles are accessible in L2 acquisition, uninterpretable features which are not instantiated in L1 are inaccessible to L2 learners. More specifically, it is claimed that if uninterpretable features are not selected from the inventory of features given by genetic endowment within a critical period when all features are present, they become inaccessible to L2 learners in the sense that learners cannot use them to analyze the L2 input (Tsimpli & Mastropavlou 2007).

Interpretable L2 features on the other hand, are predicted to be available in L2 acquisition from the early stages of L2 development, whether grammaticalized similarly in L1 and L2 or not, and to be ultimately attained. This is based on the assumption that interpretable features escape maturational constraints since they are represented both in language and cognition (Smith & Tsimpli 1995). However, within this theory, interpretable features are not only hypothesized to be accessed by L2 learners, but also to have a compensatory role in the process of L2 acquisition: assuming that learners have at their disposal only the LF-uninterpretable features specified by their L1, their L2 representations will be target-deviant in the sense that they will exhibit defective featural composition. Thus, it is proposed that L2 learners will assign interpretable features to the problematic L2 items in order to regularize their distribution, approximate the native norm and eliminate in this way real optionality from the system (see also Tsimpli & Mastropavlou 2007).

In the same line of thought, Hawkins and Hattori (2006), examining the acquisition of the LF-uninterpretable *wh*-feature in English interrogatives by Japanese learners, also argued for the unavailability of L2 LF-uninterpretable features to adult learners, when such features are absent from the learners' L1. Their account is known as the "Representational Deficit Hypothesis". Hawkins and Hattori (2006) proposed that maturation effects on uninterpretable features unselected after a critical period could stem from economy considerations in the organization of the language faculty. Alternatively, Hawkins and Hattori suggested that energy constraints imposed by the neuro-anatomy of brain tissue could 'disconnect' components not required for cognitive functioning after a certain period, thereby blocking the accessibility of uninterpretable features.

The basic difference between the Interpretability Hypothesis and the Representational Deficit Hypothesis is that the former assumes a compensatory role for interpretable features in the process of SLA, while the latter does not.

1.2.4 The Interface Vulnerability Hypotheses

On the other hand and in sharp contrast with both accounts previously described, the "Interface Vulnerability Hypotheses" attribute problems in L2 performance not to a deficit with syntactic, i.e. uninterpretable features, but to a deficit with semantic i.e. interpretable ones (See for bilingual acquisition: Paradis & Navarro 2003; Montrul 2004; Serratrice, Sorace & Paoli 2004; Argyri & Sorace 2007; Haznedar 2007; Hacoen & Schaffer 2007; Serratrice 2007; Sorace et al. 2009. For L1 attrition: Tsimpli et al. 2003, 2004. For L2 acquisition: Sorace & Filiaci 2006; Margaza & Bel 2006; Belletti, Bennati & Sorace 2007; Lozano 2008, 2009).

Sorace and Filiaci's "Interface Hypothesis" (2006), based on the researchers' work on L2 pronominal interpretation, is a representative theory within the "Partial-Access" approach. It predicts that while attainment of uninterpretable formal features is feasible at advanced stages of proficiency, albeit possibly with considerable developmental delays, the acquisition of interpretable features may be problematic. Although the "Interface Hypothesis" does not exclude altogether the possibility of cross-linguistics influence it does not support that such an effect stems from the syntactic differences between L1 and L2 and, crucially, the inaccessibility of syntactic features to L2 learners³.

1.3 Concluding Remarks

This work will assume a UG constrained approach to L2 acquisition, i.e. that UG underlies all learning processes, not only primary, but also non-primary acquisition. The discovery of common developmental patterns in L2 learner grammars is a finding which, on the one hand, cannot be overlooked, and, on the other, suggests that grammar building in L2 acquisition is not an unconstrained and random process, but a rather systematic one.

³ On the same vein, another theory "The Missing Surface Inflection Hypothesis" (Haznedar & Schwartz 1997; Prevost & White 2000) supports that learners may fully represent L2 formal uninterpretable features at an abstract level, but fail to realize these features in overt morphology

Therefore, the empirical work presented in this book will attempt to evaluate the claims of the "Feature Reassembly Hypothesis", a representative "Full-Access" approach on the one hand, and of the claims of the "Partial-Access" approach on the other, characteristically, yet differently, expressed by the "Interpretability Hypothesis" and the "Interface Hypothesis".

CHAPTER 2

THE NULL SUBJECT PARAMETER

The widely researched in SLA Null Subject Parameter (Rizzi 1982, 1986) correlates the availability of null subjects, the presence of postverbal subjects and the absence of that-*t* effects⁴. All three properties cluster together yielding two types of languages: null subject languages like Greek, Italian and Spanish for which the setting as regards to the Null Subject Parameter is positive [+NSP] and non-null subject languages like English, French and German for which the setting is negative [-NSP]. The parameter has been associated with the Extended Projection Principle (EPP), a UG principle according to which all clauses must have subjects (Chomsky 1986b).

Greek is a prototypical null subject language and, therefore, allows the subject position in matrix and subordinated clauses to be occupied both by a phonetically null subject (*pro*) and an overt one as the gloss illustrates⁵. In other words, it is a [+pro-drop] language. English lacks such a possibility since the presence of a null subject in these structures leads to ungrammaticality, i.e. it is a [-pro-drop] language. Null subjects in English are found only in very specific registers, as will be discussed later. With respect to

⁴ In subsequent work, the phenomenon of subject condition violation (i.e. extraction out of a subject) has also been associated with the Null Subject Parameter. See the discussion in Kotzoglou (2007) and references therein. However, this work will exploit the traditional postulation of the Null Subject parameter.

⁵ The choice between a null and an overt subject in languages like Greek is not random, but is regulated by semantic and discourse-pragmatic factors. While a null pronoun denotes topic-continuity (i.e. old information) an overt pronoun denotes topic-shift (i.e. new information) (Cardinaletti & Starke 1999; Carminati 2002; Tsimpli et al. 2003; 2004; Miltsakaki 2007).

expletive subjects and impersonal structures, Greek instantiates only null forms, while English features obligatorily overt one.

Greek also allows subject verb inversion with no restriction on the type of eventive predicate (i.e. transitive, unaccusative, unergative), as in the property of null subjects. Moreover, Greek allows subject extraction out of a complement clause in the presence of the lexical complementizer *oti* ('that').

Conversely, English generally disallows postverbal subject permutations which are only possible in very restricted contexts, and permits subject extraction only when the lexical complementizer 'that' is absent. Notice however that object extraction with or without an overt complementizer is a licit option in English.

This work will focus on the first property related with the Null Subject parameter, namely the availability of null subjects.

2.1 The Syntax of Null Subjects

Rizzi, as early as 1982 postulated that in structures lacking an overt subject the subject is not missing altogether but, rather, is realized as a null element, a covert pronoun *pro*. *Pro* has the referential features of [anaphor +pronominal] and, although phonetically null, is a syntactically operative element that takes the place of the subject in the specifier (Spec) of the Inflectional Projection UP), thus satisfying the EPP⁷.

⁷The empty category *pro* is different from the empty category PRO (big PRO) which is [+ anaphor + pronominal] and is found in sentences like:

(iii) Peter tried PRO to leave

⁸ See also Taraldsen (1978), Rizzi (1986) and, more recently, Barbosa (1995), Alexiadou and Anagnostopoulou (1998), Roberts and Roussou (2002) and Vangsnes (2002) among others

Given the intuition that there is a relationship between rich agreement morphology and the licensing of null elements⁸, but also the diversity in the inflectional systems that licence null subjects (from languages lacking entirely agreement morphology like Chinese, to languages having distinct forms for all the members of the paradigm like Greek and Italian), Jaeggli and Safir (1989) put forward the *Morphological Uniformity Condition* according to which null subjects are permitted in all and only languages with morphologically uniform paradigms⁹.

Although the Morphological Uniformity Condition seemed to offer a plausible explanation for some languages, it was observed that it could not extend to all languages allowing null subjects (Roberts 1997). In an attempt to present a unified account that could overcome the limitations of the Morphological Uniformity Condition regarding the distribution of the empty category *pro*, Rizzi (1997, based on Rizzi 1986, 1982, 1990) argued that two requirements are involved:

- A. Formal Licensing: *pro* is licensed by X° [...] under agreement or government
- B. Identification: *pro* inherits features from licensing X° (Rizzi 1997)

According to the formal licensing requirement, there should be a licensing head which licenses *pro* under agreement in some languages and under government in others. The class of licensing heads is assumed to vary from one language to another: verbal inflection or Agr(eement)-S (adopting the Split Inflection Hypothesis, Pollock 1989) belongs to the class of licensors in Greek, Italian and Catalan and, therefore, a *pro* subject is licensed in these languages, but not in English and French where a *pro* subject cannot be licensed.

⁹ For example, German paradigms are uniform and Yiddish paradigms are not, but both do not permit null subjects and allow for null expletives in certain contexts (cf. Rohrbacher 1994; Speas 1995). Furthermore, although Brazilian Portuguese has a morphologically non-uniform paradigm it allows for null subjects. Rumanian and Icelandic verbs have five distinct forms of subject agreement, but Romanian is a NSL, while Icelandic is not.

The identification requirement refers to the recoverability of the feature content of *pro* from the features (person, number) of its licenser/case marker. This principle is responsible for the range of interpretations, referential or non-referential, each occurrence of *pro* allows.

With respect to null expletives, Rizzi (1997) argues that, under the proposed two-stage system of licensing and identification, a null expletive subject is expected to be possible whenever *pro* is licensed; a referential *pro* requires both licensing and identification, so a system allowing referential *pro* meets the weaker conditions of expletive *pro* which needs only licensing.

Under Rizzi's account, the contrast between Greek-type and Chinese-type languages reduces to the fact that while the identificational requirement for null subjects in Greek-type languages is met by rich agreement inflections under T, in Chinese-type languages it is met by the obligatory presence of a topic feature in C(omplementizer) requiring a constituent to be present in Spec, C(omplementizer) P(hrase).

(pp. 23 – 27)

2.2 Null Subjects in the L2 Literature

Over the years much research has been conducted on the Null Subject Parameter. The brief literature that will follow will focus on studies that examine the acquisition of the subject property.

The studies that investigate the acquisition of the overt subject of non-null subject languages by speakers of null subject languages report that L2 learners accept and produce (significantly) more ungrammatical null subjects than the native controls who were also tested (White 1985; Phinney 1987; Tsimpli & Roussou, 1991; Al-Kasey & Perez-Leroux, 1998; Banka 2006; Prenza 2010; 2012; in press; Prentza & Tsimpli in press). For the L2 groups, the acceptability and/or production rates of ungrammatical null subjects were higher when the subjects were expletive than when they were referential (see Phinney 1987; Tsimpli & Roussou 1991; Prentza in press; Prentza & Tsimpli in press). Conversely, no such asymmetry is reported for the native control groups. Notice however that a study by Lozano (2002) examined the acquisition of the null subject property of L2 Spanish by speakers of English and did not report a difference in the acquisition of the null expletives, as opposed to the acquisition of null referential subjects of Spanish.

Leaving aside ultimate attainment which seems problematic, as regards development, the studies reviewed in this section report that null subject acceptability/production declines considerably with increasing proficiency.

2.3 Predictions for the Present Study

At this point, and having concluded the presentation of the theoretical part of the work, the predictions that each of the three more recent second language acquisition theories presented in Chapter 1, namely the "Feature Reassembly Hypothesis", the "Interpretability Hypothesis" and the "Interface Hypothesis", would formulate for the structures tested in this book are presented. Recall that the "Feature Reassembly Hypothesis" is couched within the "Full-

Access" approaches, while the "Interpretability Hypothesis" and the "Interface Hypothesis" belong to the "Partial Access" approaches.

I. *The "Full-Access" Approach – Predictions of the "Feature Reassembly Hypothesis":*

1. Based on the assumption that all features are available and ultimately attainable by the L2 learners, Greek learners may face some learnability problems in the initial stages of acquisition, but at more advanced stages they will acquire the overt subject property of English. Therefore, their performance will either be indistinguishable from that of the native speakers or will approximate the native form.
2. The distinction between referential and expletive subjects with respect to the presence and absence respectively of a [person] or [referential] feature on the subject, is not predicted to induce any differences at the level of acquisition/learnability.

II. *The "Partial-Access" Approach*

A. *Predictions of the "Interpretability Hypothesis"*

1. Given that the obligatorily overt subject realization in English is a parametric choice which stems from the distinct nature of verbal agreement in L2 English as opposed to L1 Greek and is related to parameterized formal features, null subject licensing is expected to be active and accessed in the L2 grammars of Greek learners even at advanced stages of development. It is thus predicted that null subjects will be acceptable by L2 learners more than by native controls.
2. With respect to the acquisition of referential and expletive subjects the following are predicted: the LF interpretable [person] or [referential] feature on referential subjects is expected to be used in a compensatory way by Greek learners inducing lower acceptance/production rates of referential null subjects. Referential subjects are thus expected to give rise to improved performance especially with increased proficiency; however, L2 performance is not predicted to reach native-speaker standards for reasons outlined in prediction (1). By contrast, more expletive null subjects are expected to be present in the L2 grammars of Greek learners of English

even at advanced stages of development due to the L1 property of null expletives and the assumption that expletive subjects lack an interpretable [person] or [referential] feature to compensate for the overuse of null subjects in the English L2.

B. Predictions of the "Interface Hypothesis"

1. On the assumption that syntactic, uninterpretable features are ultimately acquirable in the advanced stages of L2 acquisition, the theory predicts that the more proficient Greek learners of English will be as successful as the native controls in rejecting null subjects and in producing overt forms when required.
 2. On the assumption that interpretable features may not be accessible in L2 acquisition, the prediction of the theory with respect to the performance in referential and expletive subjects is that since learners will not be able to use the interpretable [person] or [referential] feature on referential subjects, they will either perform worse in these items or they will not show any performance differences between the two subject types.
-

(pp. 29 – 31)

CHAPTER 3

THE STUDY

This chapter will describe the empirical study of the current work, Section 3.1 will present issues pertaining to the methodology of the research, namely, participants, materials, procedure and statistical analysis. Section 3.2 will present the findings.

3.1 Methodology

3.1.1 Participants

The participants of the study comprised two group sets. *Set 1* consisted of 72 participants categorized in three groups: The Intermediate (INT) learner group, the Advanced (ADV) learner group and the Native Speaker (NS) group. The division of the L2 learners into proficiency levels was achieved by means of the ‘Oxford Quick Placement Test’ (2001). 35 participants scored from 24 to 40 out of 60 and were characterized as intermediate learners of the language, while 37 scored from 48 to 60 and were characterized as advanced learners of the language. The control group of native speakers consisted of 25 participants. The analysis relevant to *Set 1* will be referred to as *Analysis 1*.

Set 2 consisted of 24 participants, 12 Very Advanced (VA) learners of English who scored from 55 to 60 and 12 native controls (NS2) who were randomly selected from the native speaker group of *Set 1*. The comparisons conducted in *Set 2* aim to examine the end-stab grammars of Greek learners of English and are important in the evaluation of claims pertaining to the attainment or not of the targeted structures in L2 English. The analysis relevant to *Set 2* will be referred to as *Analysis 2*.

The L2 learners of the study were recruited from first year students of the School of English, Aristotle University of Thessaloniki, as well as through the researcher's personal contacts either from students in language schools in Ioannina or from students of the

University of Ioannina. Experimental groups were exposed to English in a class setting, the INT group for an average of 5.5 years, the ADV group for an average of 8.2 years and the VA group for an average of 8.8 years. Their age ranged from 18-27 (mean: 20.3 years). The experiment was coed during their English classes.

17 out of the 25 English native speakers were teachers at language schools in the cities of the Prefecture of Ioannina. They were recruited through word of mouth. Two of them were informed about the experiment through a web-based forum for English nationals in Thessaloniki. There was an attempt to include only participants who had not been in Greece for long. The remaining 6 natives were students of the Washington University of Seattle (U.S.A)¹¹ who were participating in a two-month training programme on Greek language and culture organised by the University of Ioannina. After getting permission from the head of the organising committee of the programme, the experiment was administrated during the participants' classes on Greek language. Many students were tested, but only the informants whose performance did not differ from that of the English natives were included in the study.

" American and British English natives were used to form speaker groups studies too (see Belletti et al. 2007)

CHAPTER 4

DISCUSSION & THEORITICAL IMPLICATIONS

The aim of the study presented in this book was analyze the second language grammar of Greek learners of English with respect to the phenomenon of null subjects. The four basic questions that motivated this work as outlined in the preface of the book and repeated here are the following:

1. Can second language acquisition be like first language acquisition in terms of success?
2. If not, why the performance of the second language learners of the language differs from that of the native speakers of the languages?
3. What are the areas that cause persistent problems in the second language acquisition?
4. Can second language performance improve with increasing proficiency? If yes, can it ever reach native speaker standards?

Before attempting to address these questions on the background of the obtained data, a summary of the basic findings will be presented.

4.2 Theoretical Implications of Results

In this section, the findings of the present study will be discussed with reference to representative accounts of L2 variability as these were outlined in Chapter 1. This discussion will attempt to address the basic question of second language acquisition which were described in the Preface of this book and in the beginning of this Chapter.

Let us start with Question 1, namely whether second language acquisition can be like first language acquisition in terms of success. To answer this question, one has to evaluate the claims of “Full-Access” accounts to SLA against empirical L2 data like the one presented in the current experiment. “Full-Access” accounts argue that L1 properties are ultimately acquired in L2 acquisition. Therefore, for the case of the English subject properties examined in this work, such accounts would predict that Greek learners will eventually unlearn the L1 property of null subjects and acquire the L2 property of overt subjects. In what follows the specific predictions of Lardiere’s “Feature Reassembly Hypothesis” will be discussed against data on the L2 acquisition of English subjects by Greek learners.

According to the “Feature Reassembly Hypothesis”, in the process of L2 acquisition, L1 features, regardless of their interpretability status, must undergo re-assembling, that is they must form new sets of features mapped into new L2 configurations. This implies that the process of reconfiguration is to be applied irrespective of whether L1 and L2 instantiate the same or distinct features. Lardiere claims that this task is challenging, yet feasible and that any problems that L2 learners face may be not necessarily permanent. Based on this, the predictions that the “Feature Reassembly Hypothesis” would put forward for the structures tested in this study are the following:

- a) Greek learners may face some learnability problems in the initial stages of acquisition, but at more advanced stages they will acquire the overt subject

property of English. Therefore, their performance will either be indistinguishable from that of the native speakers or approximate the native norm.

b) The distinction between referential and expletive subjects with respect to the presence and absence respectively of a [person] feature on the subject is not predicted to induce any differences at the level of acquisition / learnability.

Data from the current research has shown that Greek learners even at advanced and very advanced stages of proficiency accept and produce significantly more ungrammatical in L2 English null subjects. This suggests that they are unable to abandon the L1 property of null subjects and acquire the overt subject property of the non-pro-drop L2 English.

On the assumption that cross-linguistic difference with respect to null subject availability is a parametric difference which is regulated by LF uninterpretable features associated with the nature of subject-verb agreement in the two languages, the findings of this study show that uninterpretable, i.e. syntactic, features unavailable in L1 are not accessible to L2 learners. As regards the distinction between referential and expletive subjects, the current work reports that L2 learners, unlike native controls, are clearly more successful in the former than in the latter. Given that referential subjects carry an interpretable [person] feature, while expletives do not, the attested difference in the relevant success rates can be attributed to the supportive use of the interpretable feature on referential subjects and to the absence of such a feature on expletive subjects which could be used in a similar way.

Acknowledging that the number of the VA of the study is limited, a shortcoming which seems nevertheless to be balanced by the adequate number of participants in the ADV group, the findings presented here cannot support claims of full access of UG in second language acquisition. In other words, as regards *Question 1*, namely whether second language acquisition can be like first language acquisition in terms of success, the present experiment offers a negative answer at least for learners who are at an advanced and, probably, a very advanced level of proficiency.

This brings us to *Questions 2 and 3*: if second language acquisition is not like first language acquisition, why the performance of second language learners differs from that of the native speakers of the language and, crucially, what are the areas that cause learnability problems? To put it in other words, if there is a deficit in second language acquisition compared to first language acquisition where is this located or which areas does it affect? To answer these questions one has to examine the claims of the “Partial-Access” approached to second language acquisition. The “Partial-Access” accounts that will be considered to this end are the “Interface Hypothesis” the “Interpretability Hypothesis”.

Within the confines of the Interface Vulnerability Hypotheses (Hulk & Müller 2000; Sorace & Filiaci, 2006; Belletti, Bennati & Sorace 2007; Sorace & Serratrice, 2009 among others), variability in L2 acquisition is ascribed to the vulnerability attested at the interfaces and the related interpretable features rather than to a problem with formal, uninterpretable, i.e. syntax, features which are assumed to be acquired. Specifically, the predictions of Sorace and Filiaci's (2006) "Interface Hypothesis" for the structures tested in this experiment are the following:

a) On the assumption that that uninterpretable features are ultimately acquirable in the advanced stages of L2 acquisition, more proficient Greek learners of English will be as successful as the native controls in rejecting null subjects and in producing the overt forms required in L2 English.

b) With respect to the performance in referential and expletive subjects, since learners will not be able to use the interpretable [person] or [referential] feature on referential subjects which is by hypothesis inaccessible in L2 acquisition, learners will either perform worse in these items or will not show any performance differences between the two subject types.

However, on the background of the results from the current investigation, the non-permeability of formal uninterpretable features in L2 acquisition advocated by the "Interface Hypothesis" does not seem to be supported. In fact, ample evidence from data collected from both the judgement and the production task of the current experiment shows that uninterpretable features related to the overt realization of the English subject remain inaccessible in L2 acquisition in advanced and perhaps in very advanced levels of proficiency.

ADV and, more crucially, VA Greek learners exhibited target-deviant performance with respect to null subject acceptability and production, a finding which corroborates the claim that L2 parameterized uninterpretable formal features are unavailable to L2 learners.

Additionally, the findings of the present study clearly show that L2 performance is better in referential than in expletive subject items since Greek learners reject more readily null referential than null expletive subjects and produce more overt forms when the missing subject is referential than when it is expletive. Since referential subjects carry an interpretable [person] or [referential] feature, these findings show that Greek learners can have access to the relevant interpretable feature and thus use it in order to accommodate the L2 input and regulate their performance regulating the overuse of null subjects in L2) If the [person] or [referential] feature on subjects was not accessible in L2 acquisition as the "Interface Hypothesis" predicts, then L2 learners would not be able to use it in order to improve their performance in the referential items. As regards the questions of where the deficit in second language acquisition lies, the distinct acquisitional routes of referential and expletive subjects, a finding attested in previous L2 studies as well, supports the claim that the area that causes learnability problems may not be the area of interpretable features.

If interpretable features do not seem to be the problem, then can uninterpretable features cause the discrepancy between first and second language acquisition in terms of success? According to Formal Features Deficit Accounts (see Chapter 1) this seems to be the case. Since we aim to evaluate the role of both interpretable and uninterpretable features in L2 acquisition let us recall what Tsimpli and Dimitrakopoulou's (2007) "Interpretability Hypothesis" would predict for the structures tested by the current experiment:

- a) Given that the obligatorily overt subject realization in English is a parametric choice which stems from the distinct nature of verbal agreement in L2 English as opposed to LI Greek and is related to parameterized formal features, null subject licensing is expected to be active and accessed in the L2 grammars of Greek learners even at advanced stages of development. Thus, the theory predicts that null subjects will be more acceptable by L2 learners than by native controls.
- b) With respect to the acquisition of referential and expletive subjects the theory predicts the following: the LF interpretable [person] feature of referential subjects is expected to be used

in a compensatory way by Greek learners inducing lower acceptance/production rates of referential null subjects. Referential subjects are thus expected to give rise to improved performance especially with increased proficiency; however, performance is not predicted to reach native-speaker standards. By contrast, more expletive null subjects are expected to be present in the L2 grammars of Greek learners of English even at advanced stages of development due to the L1 property of null expletives and the assumption that expletive subjects lack an interpretable [person] or [referential] feature to compensate for the overuse of null subjects in the English L2.

The Interpretability Hypothesis, capitalizing on the distinction of features in terms of their interpretability status, maintains that L2 uninterpretable features not instantiated in L1 will be subject to maturational effects and thus inaccessible to L2 learners. By contrast, L2 learners are assumed to have access to L2 interpretable features which can be used in a compensatory way. Exactly because interpretable features are available, L2 learners can apply them to the L2 input in order to re-analyze it since L2 uninterpretable syntactic features are, by hypothesis, not available for a similar use. The result of this process is a regularization of L2 performance. On these assumptions, the variability evinced in L2 grammars is only apparent and not real.

The current experiment provides an array of data from advanced and very advanced grammars suggesting that L2 English uninterpretable features associated with the syntax of subjects are inaccessible to Greek adult learners. Thus, due to the essentially defective featural representation of L2 grammars, Greek learners are prevented from abandoning the null subject property of their L1 and thus exhibit performance which was found to deviate from the English norm at all times; although a developmental trend was reported with more proficient learners achieving more accurate performance, the application of ungrammatical in L2 L1 properties surfaces even in advanced and very advanced L2 grammars. Data has shown that Greek VA learners are clearly distinguishable from the native controls in accepting and producing ungrammatical null subject structures.

(pp. 64 - 67)

Let us now examine the Question 4: Can second language performance improve with increasing proficiency? If yes, can it ever reach native speaker standards? All the theoretical approaches to second language acquisition support that improvement with increasing proficiency is possible and, for some accounts, necessary. The "Full-Access" approaches support that although L2 properties are fully acquired in advanced stages, in the initial stages of acquisition, L2 performance may not be as successful as that of native speakers since learners may not be able to adequately interpret L2 input. Similarly, the "Partial-Access" approaches do not exclude the possibility of improvement of L2 performance. However, according to the assumptions that each theory makes for the accessibility of interpretable or uninterpretable features, improvement is assumed to have positive results in specific areas. The "Interface Hypothesis" supports that learners may be faced with developmental problems in the initial stages of acquisition of syntactic features, but, due to the availability of these features to the

L2 learners, eventual attainment of the relevant properties is feasible. On the other hand, the "Interpretability Hypothesis" presents an alternative account of the improvement evinced in L2 performance: the claim is that improvement is achieved by the application of interpretable features in the analysis of L2 input. The "Partial-Access" approaches support that despite the increased success in more advanced stages of proficiency, L2 learners will not show performance which is indistinguishable from that of the native speakers even in final state grammars. Conversely, "Full-Access" approaches claim that, in principle, L2 performance can be as successful as native performance.

Data from the experiment presented in this work has shown that Greek learners accept and produce significantly fewer ungrammatical null subjects at more advanced stages of proficiency. However, this improvement which seems to be associated with a re-analysis of L2 input on the basis of interpretable features does not help L2 learners reach native speaker standards)

4.3 The nature of the Second Language Grammar of Greek Learners

This final section will summarize the discussion motivated by theoretical approaches to second language acquisition, as well as by empirical data in an attempt to shed light to the nature of the second language grammar of Greek learners of English.

Sufficient data not only from the current experiment, but also from previous L2 studies has shown that speakers of a null subject language like Greek face problems in the L2 acquisition of the properties associated with the overt manifestation of the subject in a non-null subject language like English. On the assumption that cross-linguistic variability with respect to the availability or not of null subjects follows from a difference in the valuation of the uninterpretable phi-features on T in null and in non-null subject languages, the present study would like to propose that syntactic, i.e. uninterpretable, features which are not found in L1 Greek are not accessible to adult learners of English. The implication of this claim is that Greek learner grammar is essentially defective with respect to formal feature make up. This representational formal feature deficit makes Greek learners transfer the L1 uninterpretable features of subject-verb agreement which are associated with the property of null subjects into L2. However, since Greek learners notice the very salient in L2 English ban on null subjects, they attempt to regulate the use of the transferred L1 property of subject drop by any means available. The distinct omission rates of referential and expletive null subjects reported by the current experiment and by previous L2 studies suggest that the interpretable [person] or [referential] feature on referential subjects may be used by Greek L2 learners as a means of constraining null subject overuse in L2 English.

Since [person] is not used to regulate subject use in L1 English, then this finding indicates that the L2 grammars of Greek learners of English exhibit restrictions and properties which are not L2 properties. Given that in L1 Greek referential subjects are not necessarily or most of the times overt (see also Chapter 2), then we could say that [person] does not constrain subject use in L1 Greek in the way that it does in L2 English. From this logically follows that the L2 grammar of Greek learners may not be like L1 English grammar, but does not merely consist of *directly* transferred L1 properties.

It could thus be argued that the L2 grammar of Greek learners of English does not exhibit *purely* and *solely* properties of either L2 English or L1 Greek. It seems to be a hybrid system in

the sense that the inaccessibility of L2 syntactic features necessitates the use of the L1 syntactic option of null subjects while the observation related to the ban on null subjects in English requires a constrained use of the transferred null subject property. In the case of Greek learners of English the regularization of null subject use in L2 proceeds through the exploitation of an interpretable feature which is by hypothesis available to all human of an interpretable feature which is by hypothesis available to all human languages, as well as to first and second language learners.

Concluding, it seems that the L2 grammar of Greek learners of English constructed through L2 data re- /mis-analysis, a process required due to the inaccessibility of uninterpretable features, may be a system which is constrained by the same underlying mechanism that restricts and guides L1 grammars, namely the Universal Grammar, yet it is a system that appears to deviate not only from the second language but also from the first language. The transfer of the L1 syntactic option of null subjects is not direct and the use of null and overt subjects in L2 English is not random but constrained.